

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN
JURIDISKA INSTITUTIONEN

TILLSTÅND OCH VILLKOR FÖR MILJÖFARLIG VERKSAMHET

- *En studie med fokusering på miljööverdomstolens nya praxis om villkorsutformning*

Uppsats för tillämpade studier
Jur.kand programmet 30 HP

Författat av: Sofia Norrman
Handledare: Lena Gipperth

Förord

När mitt examensarbete nu är på väg att avslutas vill jag ta tillfället i akt och tacka de som tackas bör.

Ett varmt tack bör först och främst riktas till min handledare docent Lena Gipperth som bidragit med vägledning och stimulerande samtal under uppsatsens gång. Vidare förtjänar Rikard Setterlid på advokatfirman Lindahls ett stort tack för att han vid uppsatsens initialskede hjälpt mig att finna ett intressant och aktuellt uppsatsämne och därefter funnits tillgänglig för övrig handledning.

Ett innerligt tack riktas även till de personer på länsstyrelsen i Göteborg, inte minst Monica Lind, som hjälpt mig att spåra alla de mål som miljöprövningsdelegationen i Västra Götaland har avgjort från februari 2009 till och med årsskiftet. Vidare skall den administrativa enheten på Vänersborgs tingsrätt (miljödomstolen) tackas för deras insats när det gäller att plocka fram och översända ett stort antal efterfrågade domar under ovannämnda tidsperiod.

För bistånd med korrekturläsning och all annan övrig hjälp tackar jag min far Sten Norrman.

Slutligen vill jag även framhålla min tacksamhet gentemot min övriga familj och vänner som under hela min studietid visat prov på stor tålmodighet och oerhört gott hjärta. All kärlek till er.

Tack!

Göteborg den 17 mars 2010

Sofia Norrman

Innehållsförteckning

Förord	2
Förkortningar och begreppsförklaringar.....	5
1. SAMMANFATTNING	6
2. INLEDNING.....	7
2.1 Bakgrund.....	7
2.2 Problemformulering.....	9
2.3 Syfte och frågeställningar	10
2.4 Metod	11
2.5 Avgränsningar	11
2.6 Disposition	13
SEKTION I.....	14
3. DEN RÄTTSLIGA UTGÅNGSPUNKTEN för miljöfarlig verksamhet, tillstånd och villkorsutformning	14
3.1 Miljöfarlig verksamhet - dess definition och innebörd	14
3.2 Olika typer av miljöfarlig verksamhet	16
3.3 Verksamhetsutövare av miljöfarlig verksamhet	16
3.4 Tillstånd för miljöfarlig verksamhet	18
3.4.1 Tillstånds- och anmälningsplikt.....	18
3.4.2 Förfarandet vid tillståndsprövning (tillståndsprövsprocessen)	19
3.4.2.1 Gemensamma steg i förfarandet.....	19
3.4.2.2 Olika förfaranden vid miljöprövningsdelegation respektive miljödomstol	21
3.4.3 Tillståndsutformning avseende tidsaspekten	22
3.5 Villkor för miljöfarlig verksamhet.....	23
3.5.1 Allmänt om villkor och dess utformning.....	23
3.5.2 Olika kategorier av villkor	24
3.5.2.1 Allmänt villkor	25
3.5.2.2 Särskilda villkor med speciell inriktning på gräns- och riktvärden	25
3.5.2.3 Provisoriska villkor	27
3.5.2.4 Kontrollvillkor	28
3.6 Ändring av miljöfarlig verksamhet och tillstånd	29
3.6.1 Från påbyggnadstillstånd till ändringstillstånd	29

3.6.2 Ändring av miljöfarlig verksamhet	30
3.7 Rättsverkan och omprövning.....	31
3.7.1 Rättverkan.....	31
3.7.2 Omprövning	31
4. MILJÖÖVERDOMSTOLENS NYA PRAXIS - ÖVERVÄGANDEN OCH RÄTTSFALLSBESKRIVNINGAR	33
4.1 Bakgrund.....	33
4.2 Miljööverdomstolens överväganden	34
4.3 Reviderad formulering av tillståndsvillkor med begränsningsvärden.....	36
4.4 Kortfattade referat av sakärendena i MÖD:s domar	38
4.4.1 Kalmar Industries AB (Mål nr M 1303-07)	38
4.4.2 Växjö Energi AB (Mål nr M 3792-07)	38
4.4.3 Cementsa AB (Mål nr M 5069-07)	40
4.5 Andra domar och yttranden av relevans för frågeställningen.....	40
SEKTION II.....	44
5. RESULTATBESKRIVNING OCH ANALYS AV ANSÖKNINGSÄRENDEN/ MÅL VID MPD-VG OCH MD-V....	44
5.1 Ärenden vid miljöprövningsdelegationen vid länsstyrelsen i Västra Götalands län	44
5.1.1 Allmän resultatbeskrivning	44
5.1.2 Förändringar under året	48
5.2 Mål vid miljödomstolen i Vänersborg	49
5.2.1 Allmän resultatbeskrivning - Ansökningsmål.....	49
5.2.2 Allmän resultatbeskrivning – Mål som överklagats till MD	52
5.3 Kritiska kommentarer och prövning hos MD respektive HD	53
6. SLUTSATS OCH AVSLUTANDE KOMMENTARER	56
7. KÄLLFÖRTECKNING	58
Bilaga 1. Ärendelista för ansökningsärenden hos miljöprövningsdelegationen i Västra Götaland under tiden 2009-02-06 – 2009-12- 31 med bedömningsresultat och kommentar	61
Bilaga 2. Ärendelista för ansökningsmål hos miljödomstolen i Vänersborg under tiden 2009-02-06 – 2009-12- 31 med bedömningsresultat och kommentar	78
Bilaga 3. Ärendelista för ansökningsmål som överklagats till miljödomstolen i Vänersborg under tiden 2009-02-06 – 2009-12-31.....	102
Bilaga 4. Internt e-post meddelande inom länsstyrelsen	124
Bilaga 5. PM om nya domar (internt möte inom miljöprövningsdelegationen i Västra Götaland).....	125
Bilaga 6. Exempel på utformning av villkor (buller) i 5 län.....	126

Förkortningar och begreppsförklaringar

FMH	förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd
FMH-bilagan	bilaga till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd
FPL	förvaltningsprocesslagen (1971:291)
HD	högsta domstolen
Immission	inverkan från en fastighet på grannfastigheter genom störningar genom exempelvis buller/utsläpp och dylikt
KN	koncessionsnämnden
MB	miljöbalken (1998:808)
MD	miljödomstolen
MD-V	miljödomstolen i Vänersborg
ML	miljöskyddslagen (1969:387)
MPD	miljöprövningsdelegationen
MPD-VG	miljöprövningsdelegationen vid länsstyrelsen i Västra Götaland
MÖD	miljööverdomstolen
SNV	Statens Naturvårdsverk
TH	tillståndshavaren
TM	tillståndsmyndigheten
VU	verksamhetsutövaren

1. SAMMANFATTNING

Utgångspunkten för denna studie är tre domar som miljööverdomstolen meddelade i början av år 2009, vilka väsentligt ändrade förutsättningarna för villkorsskrivning i miljötillstånd.

I uppsatsens första sektion (I) ges den rättsliga utgångspunkten för tillstånd och villkor beträffande miljöfarlig verksamhet. Här behandlas de mest avgörande rättsliga begreppen för att göra det möjligt att svara på och förstå bedömningarna i uppsatsens tre frågeställningar. Avsnittet innehåller allmänna definitioner och en mer specifik beskrivning av de för uppsatsen mest väsentliga delarna – tillståndsplikt och villkorsutformning.

De överväganden och den argumentation som har legat till grund för miljööverdomstolens nya praxis diskuteras ingående i avsnitt 4. Domstolens slutsatser om reviderad formulering av tillståndsvillkor med begränsningsvärden för att öka rättsäkerheten klarläggs. Ett sätt som domstolen anger för att öka rättsäkerheten är en högre grad av villkorsprecisering. Detta uppnås dels genom att ramarna för kontroll av begränsningsvärdena anges och dels genom utmönstring av rikt- och gränsvärden. De tre vägledande domarna refereras i korthet.

I uppsatsens avslutande del, sektion II, redovisas och analyseras utförligt hur miljöprövningsdelegationen i Västra Götaland och miljödomstolen i Vänersborg har implementerat miljööverdomstolens nya praxis. Samtliga ansökningsärenden/mål hos dessa myndigheter har granskats och resultatet presenteras i form av i vilken omfattning och takt som införandet har skett. Anpassningen till den nya praxisen kan anses ligga på en acceptabel nivå. Redan inom en tremånadersperiod från det att miljööverdomstolen meddelade sina vägledande domar hade miljöprövningsdelegationen anpassat sina beslut till ny praxis. På grund av särskilda lagbestämmelser har det dock inte varit möjligt att anpassa vissa beslut/domar. Vid årsskiftet 2009/2010 hade så gott som alla beslut/domar anpassats, där så lagligen varit möjligt. Det får anses vara naturligt att det fordras en viss tid innan en så radikal ändring av villkorsformuleringar, som det här är frågan om, kan anammas. Studien avslutas med en diskussion om reluktansen i ett snabbt totalt införande kan ha sin förklaring i de kritiska argument som framförts från skilda aktörer mot den nya villkorsskrivningen. Dessutom avhandlas hur det prövningstillstånd som högsta domstolen beviljat (för en av de tre domarna från början av år 2009), den 24 februari 2010, kommer att påverka den framtida utformningen av villkor i allmänhet och begränsningsvärden i synnerhet.

2. INLEDNING

2.1 Bakgrund

Historien visar oss att välfungerande mänskliga samhällen alltid har uppställt krav – på en rad olika sätt och nivåer - på dess medborgare. Utvecklingen av gemensamma normer och regler avseende hur vi bör bete oss gentemot varandra, omgivningen, naturen och dess ändliga resurser har traditionellt sett formats efter varje tidseras speciella förutsättningar och idéströmningar. Miljörätten är ett rättsområde som etablerat sig de senaste 30 åren, men långt dessförinnan har olika förhållningssätt utvecklats gentemot naturen och dess resurser. De gränser som kan tillåtas och vilka beteenden som kan betraktats som godtagbara har dock inte alltid uttryckts i legala termer.¹ Detta kan exemplifieras med tidigare generationers bönder vilka oftast odlade sina ägor med varsam hand – och detta utan skrivna lagar.

Industrisamhällets framväxt under 1800-talet kan beskrivas som en period där miljön och dess naturresurser började exploateras på ett sätt som tidigare saknade motstycke i historien. Under detta århundrade fanns inte någon samlad miljöskyddslagstiftningen, även om det fanns vissa lagar till skydd för specifika miljöstörningar.² Det kan även tilläggas att det var under denna tidsperiod som de skadliga effekterna av ovarsamt utnyttjande av naturresurser i industriell kontext började debatteras på ett betydligt mer nyanserat sätt än vad som tidigare varit fallet. Det observerades bland annat att industrins tilltagande resursutnyttjande mycket väl kunde få miljömässiga följdverkningar långt utanför industrilandets egna geografiska gränser,³ men även att den industriella aktiviteten kunde påverka områden som verksamhetsutövaren (VU) initialt inte alls haft för avsikt att påverka. Den intensiva miljödiskurs som följde därefter kom följaktligen att influera den kommande utformningen av rättsregler- och processer.

I det framväxande moderna samhället under 1900-talet påskyndades än mer industriella metoder och processer. Detta genererade en effektivare industri och utökad handel vilket skapade – inte minst i västvärlden - en ökad levnadsstandard bland befolkningen. Under 1950 och 1960-talen började de miljömässiga konsekvenserna av denna snabbt expanderade industriella revolution att uppmärksammas på en mer generell och världsomspännande nivå än

¹ Ebbesson J., s. 11 ff.

² Se exempelvis hälsoskyddslagen och vattenlagen samt grannlagsrättsliga principer som var en oskriven rätt som tillämpades i allmänna domstolars praxis i de fall en fastighet störde en annan.

³ Ebbesson J., s. 13 f.

vad som tidigare varit fallet. Böcker såsom ”*Tyst vår*”⁴ och andra berömda publikationer belyste på ett drastiskt sätt konsekvenserna av utvecklingen. Dessa skrifter var, tillsammans med ett antal medialt uppmärksammade miljökatastrofer, en del av förklaringen till den accentuerade miljödebatten under 1960-talet. Denna debatt resulterade i sin tur i en stor politiskt aktivitet där miljökampanjer och legala institutioner började utforma regler som på ett förnuftigt sätt kunde reglera verksamhetsutövandet och på så sätt även undvika icke önskvärda miljökonsekvenser.⁵ Det första försöket till övergripande lagstiftning i Sverige skedde genom miljöskyddslagen (ML) som trädde i kraft den 1 juli 1969.

En lagstiftning innebär som bekant både skyldigheter och rättigheter för de berörda aktörerna. För VU:s vidkommande kom ML och dess efterträdare miljöbalken (MB), på ett ytterst påtaligt sätt, att utöka skyldigheterna i och med att miljöskyddet härigenom utvidgades och systematiserades. Numera ser inte sällan den enskilde VU miljölagstiftningens krav som en belastning på sin verksamhet, inte minst i administrativt och ekonomiskt hänseende.⁶ MB:s nuvarande systematik innebär exempelvis att VU måste söka tillstånd (eller i vissa fall anmäla) bedrivandet av miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. MB. Vid tillståndsmyndigheten (TM), vilken beroende på verksamhetens karaktär kan vara lokaliserad vid miljödomstol, miljöprövningsdelegation (vid länsstyrelsen) eller kommun, utarbetas vid tillståndsprövningen olika typer av villkor för verksamhetens bedrivande. Dessa villkor har sin legala grund i 16 kap. 2 § MB.

Det finns flera anledningar till varför villkorens fastställande och utformning är av stor vikt. För VU är det villkoren som för det första ligger till grund för hur verksamheten får bedrivas. För det andra kan tillståndshavaren (TH) själv utöva kontroll av att och hur tillståndet och villkoren följs. Villkoren utgör också grunden för myndigheternas tillsyn av verksamheten. Dessutom kan villkoren sägas vara en förutsättning för att reglerna om påföljder och sanktioner skall fungera tillfredställande. Utformningen av villkoren måste vara relevanta och spegla den prövning som TM gjort för att utfärda tillståndet. Villkoren skall således tillvarata nödvändiga miljöaspekter men samtidigt vara kontrollerbara.⁷ Tillstånd som inte utformas med för verksamhetstypen relevanta villkor är, med hänvisning till de ovan redogjorda skälen, i stort sett meningslösa.

⁴ Boken författades av den amerikanska biologen Rachel Carson och beskrev effekterna av användningen av bekämpningsmedel och andra skadliga kemiska produkter, däribland DDT.

⁵ Carlman I./Westerlund S., s. 6 ff.

⁶ Se exempelvis Svenskt Näringslivs remissyttrande avseende ”*Miljömålen - allas vårt ansvar*”, s. 6 f.

⁷ Bjällås U./Rahmn T., s. 117 f.

Efter det att verksamhetsutövarens tillstånd har trätt i kraft blir det detta och dess villkor som huvudsakligen styr planeringen, utformningen och driften av verksamhetens miljömässiga påverkan. Villkoren i VU:s tillstånd kan vara av vitt skilda slag beroende på verksamhetens karaktär och omfattning. Villkoren är dock ofta förbundna med olika typer av gränser, exempelvis beträffande utsläpp av vissa specificerade ämnen. Dessa begränsningar bygger på bedömningen att en viss teknik används, men ställer inga direkta krav på teknikval utan möjliggör för VU att lösa problematiken på det sätt som han själv finner vara bäst.⁸

Mot denna bakgrund blir det lätt att förstå att miljöprövningsdelegationer och miljödomstolar ofta brottas med en delikat balansgång. Risken för miljökorrelerade skador i samband med industriell verksamhet måste noggrant avvägas mot den enskilde VU:s behov av en för honom positiv tillståndsprövning. Villkorsutformningen måste balanseras så att, förutom att ta hänsyn till miljön, god företagsamhet stimuleras på ett sätt som frambringar gynnsamma ekonomiska resultat och som dessutom accepteras och står i överensstämmelse med för tiden rådande samhällsliga normer och ideal. Detta gäller inte minst legala krav såsom rättsäkerhetsaspekter, vilka på ett tydligt sätt måste beaktas vid utformningen av villkor.

2.2 Problemformulering

Lagtextens ordalydelse i 16 kap. 2 § MB medger endast att tillstånd *får* villkoras, men ger inget besked om *hur* villkoren skall eller bör utformas. Bestämmelsen ger således ingen klar anvisning om vilka skyddsåtgärder och försiktighetsmått som kan krävas i det enskilda fallet eller vilken grad av omgivningspåverkan som kan tolereras. Lagstiftaren har dock vid balkens införande betonat vikten av att villkoren skall vara konkreta och exakta.⁹ Bristen på praktisk vägledning resulterade i att centrala ämbetsverk och andra institutioner redan under miljöskyddslagens tid började utarbeta riktlinjer av olika slag för att minimera miljöpåverkan. Tanken var att dessa skulle underlätta för de rättstillämpande myndigheterna vid beslutsfattandet.

Utifrån lagstiftarens intentioner har det i praxis utvecklats två typer av villkor med olika rättsverkan, vilket närmare kommer att beskrivas i avsnitt 3.5.2.2, nämligen så kallade *riktvärden* och *gränsvärden*. Denna praxis har använts under flera årtionden av de olika tillståndsmyndigheterna. År 2009 har dock miljööverdomstolen (MÖD) avgjort ett antal mål i vilka de har konsekvensbelyst denna praxis. MÖD konstaterar att det finns problem från

⁸ Michanek G./Zetterberg C., s. 259.

⁹ Prop. 1997/98:45 (del I), s. 170 f.

rättssäkerhetssynpunkt med att använda en sådan praxis. Kategoriseringen av begränsningsvärden uttryckta som rikt- och gränsvärden ger bekymmer och särskilt då den flitiga användningen av riktvärden.¹⁰ MÖD har vid sin bedömning kommit till slutsatsen att användningen av begreppen rikt- och gränsvärden skall utmönstras. Domstolens slutsats har följaktligen poängterats och följts upp i ett antal domar under 2009.¹¹ Utmönstringen av dessa begrepp har också sin grund i, förutom rättssäkerhetsaspekter, att utvecklad praxis inte följer lagstiftarens ursprungliga intentioner. Intentionerna var att riktvärden borde användas enbart i prövotidsförfaranden och inte som praxis nu utvecklats, frekvent och i olika situationer. Förverkligandet av MÖD:s nya praxis har dock medfört synnerligen svårhanterliga problem. Det har visat sig vara besvärligt att utforma adekvata villkor utan att använda de tidigare nyttjade begreppen.

2.3 Syfte och frågeställningar

Ett av uppsatsens syften är att ge en begränsad beskrivning av hur tillståndsgivning och villkorsutformning äger rum för VU som bedriver miljöfarlig verksamhet. Ett annat centralt syfte är att redogöra för MÖD:s domar från 2009¹² samt penetrera vad som föranlett dessa domar och därtill även vilken inverkan dessa har fått på gällande rätt beträffande villkorsutformning. Som en indirekt följd av ovanstående syfte är en *regional och tidsbegränsad* undersökning om, och i så fall hur, underrätterna rättar sig efter överdomstolens domar intressant. Ett tredje syfte är att presentera exempel på hur tillståndsmyndigheternas nya villkorsutformning kan se ut i de fall underrätterna följt MÖD:s nya praxis. Författarens huvudsakliga avsikt med uppsatsen är således att presentera en *sammanställande och jämförande utredning* på området, en företeelse som dessförinnan varit högst begränsad.

Ovanstående syften kommer att uppnås genom att besvara följande frågeställningar;

- *Hur ser den rättsliga regleringen och det praktiska förfarandet (ärendegången) för tillståndsprövning/givning för miljöfarlig verksamhet ut och hur utformas villkor för denna typ av verksamhet?*
- *Vilka överväganden och motiv har legat bakom miljööverdomstolens uttalanden i de domar som avgjorts i början av 2009? Har praxis vid villkorsskrivning förändrats och i så fall hur? Finns det ytterligare domar/yttranden som påverkar detta svar?*

¹⁰ Se avsnitt 4.2.

¹¹ Se avsnitt 4.4 och 4.5.

¹² Mål nr M 1303-07 (Kalmar Industries AB), Mål nr M 3792-07 (Växjö Energi AB) och Mål nr M 5069-07 (Cementa AB).

- *I vilken omfattning och i vilken takt har domarna från miljööverdomstolen följts av miljöprövningsdelegationen vid länsstyrelsen i Västra Götaland och miljödomstolen i Vänersborg?*

2.4 Metod

Uppsatsen är författad enligt sedvanlig juridisk metod där lagtext, lagkommentarer, förarbeten, rättsfall och doktrin¹³ har använts. Förarbeten till ML och MB har analyserats för att ta reda på lagstiftarens syn och intentioner beträffande tillståndgivning och villkorsutformning för miljöfarlig verksamhet. En annan väsentlig del i uppsatsen har emellertid varit de uppmärksammade rättsfall från MÖD vilka skapat en livlig diskussion inom och mellan berörda parter – dels verksamhetsutövare och dels inom miljörettskretsar. Dessa uppmärksammade fall har av denna anledning behandlats ingående. Domarna avkunnades dock tämligen nyligen vilket medfört att underlaget för vidare utredning har varit relativt begränsat. För att utöka kunskapsbasen så har en systematisk insamling och genomgång av relevanta beslut och domar från MPD och MD varit nödvändig. Detta gäller inte minst för möjligheten att besvara uppsatsen tredje frågeställning, det vill säga i vilken omfattning och takt som dessa underinstanser har följt MÖD:s domar. Vid uppsatsens inledningsskede var det osäkert huruvida alla MPD/MD:s ärenden/mål var möjliga att hantera tids- och resursmässigt. Listor över 2009 års ansökningsärenden/mål begärdes därför ut från ett antal länsstyrelser och från samtliga fem miljödomstolar i Sverige. Vid en första granskning av dessa befanns att antalet ärenden/mål var så omfattande att en begränsning var nödvändig.¹⁴ På grund av denna reduktion behandlades¹⁵ enbart ärenden/mål från MPD vid länsstyrelsen i Västra Götaland (MPD-VG) och MD i Vänersborg (MD-V). Vid dessa två myndigheter genomgicks samtliga beslut/domar i de avslutade ansökningsmålen. Kriterier har utarbetats för vilka beslut/domar som har betraktats som relevanta respektive icke relevanta.¹⁶

2.5 Avgränsningar

Uppsatsens första frågeställning är att belysa de rättsliga reglerna som styr tillståndsprövning/givning för miljöfarlig verksamhet. Författaren har dock valt att inte

¹³Doktrin som behandlar villkorsutformning för miljötillstånd är förvånansvärt begränsad. Bjällås/Rahmn, Michanek/Zetterberg och Naturvårdverkets allmänna råd har dock studerats ingående.

¹⁴ Se avsnitt 2.5.

¹⁵ Härmed avses således en bedömning huruvida varje enskilt ärende följer MÖD:s nya praxis eller ej.

¹⁶ Se avsnitt 5.

närmare redogöra för balkens kravregler¹⁷ och ställande av säkerhet. Skälet till detta är dels att en redogörelse för kravreglerna skulle bli alltför omfattningsrik och dels att en sådan teoretisk redogörelse inte skulle underlätta förståelsen av uppsatsens mer resultatnriktade och analyserande del.

Även om rättsfallen som belyses i avsnitt 4 är av central betydelse för att uppnå uppsatsens andra syfte, bör det noteras att det inte finns utrymmesmässiga skäl att redogöra för varje parts inlägg i domstolsförhandlingarna.

I avsnitt 5 är det önskvärt att antalet genomgångna och relevanta beslut/domar optimeras för att erhålla största möjliga säkerhet i den erhållna trendbilden. De miljömål som i uppsatsens initialskede var potentiellt aktuella som undersökningsunderlag var geografiskt utspridda till samtliga länsstyrelser och de fem miljödomstolarna i Sverige. Möjligheten till en fullständig analys av totala antalet beslut och domar skulle troligtvis ha inneburit ett eller flera besök vid dessa instanser. En sådan målsättning hade varit orealistisk med hänvisning till arbetets omfattning, framförallt i tidshänseende. En lämplig avgränsning bedömdes därför vara att bearbeta ”endast” det antalet ärenden/mål som avslutats under 2009 vid MPD-VG och MD-V eftersom dessa låg inom geografiskt hanterbart avstånd. Analysen av antalet ärenden/mål reduceras härmed avsevärt. Därmed minskar otvivelaktigt resultatens signifikans, men bedöms ändå vara tillräckligt tillförlitligt för att ge en tydlig bild av utfall och trender.

Vid analysen i samma avsnitt avgränsas ansökningsärendena/målen till enbart sådana som i något hänseende behandlar miljöfarlig verksamhet. I realiteten aktualiseras begränsningsvärden emellertid endast avseende a) buller, b) utsläpp till luft och vatten och c) markvibrationer/luftstötsvågor, vilket medför att villkorsutformningen av begränsningsvärden i denna uppsats reduceras till dessa typer av miljöstörningar. En ytterligare avgränsning är att resultatbeskrivningen i avsnitt 5 inte i någon särskild omfattning behandlar att tillstånd i aktuella beslut/domar förutom de särskilda villkoren även innehåller allmänna villkor.^{18,19}

¹⁷ Med denna term likställs begreppet tillåtlighetsregler och hänsynsregler som används främst i 2 kap. MB. Dessa regler innefattar till exempel krav på valet av plats för verksamheten, valet av reningsteknik och andra typer av försiktighetsmått.

¹⁸ Begreppen allmänna och särskilda villkor beskrivs närmare i avsnitt 3.5.2.1 och 3.5.2.2.

¹⁹ En *begränsad* kontroll för att bedöma om MPD-VG har tagit hänsyn till MÖD:s nya praxis har utförts trots denna generella avgränsning. Det allmänna villkoret i tre slumpvis utvalda beslut har närmare granskats i detta avseende. Resultatet i denna begränsade undersökning pekade mot att resultatet i huvudundersökningen inte skulle ha påverkats nämnvärt om också en bedömning av det allmänna villkoret skulle ha inkluderats. Dessutom kan tilläggas att en bedömning av dylika omständigheter i samtliga beslut/domar kräver att alla *fullständiga akter* tillgängliggörs och undersöks, ett arbete som går utöver ramen för denna uppsats.

Därutöver skall tilläggas att analysen i avsnitt 5 beträffande MD-V enbart fokuserar på mål som där tagits upp i första instans (det vill säga ej överklaganden från MPD). Avsnittet inkluderar dock en diskussion om *varför* författaren valt att exkludera dessa mål.

2.6 Disposition

Uppsatsen är indelad i två sektioner. Den första sektionen (I) beskriver den rättsliga utgångspunkten och fungerar som en teoretisk ram för arbetet. Initialt i denna sektion definieras vad som menas med miljöfarlig verksamhet, dess verksamhetsutövare, dess olika typer samt ansökningsärenden/mål. Därpå redogörs för tillståndsplikt, tillståndsgivning och villkorstyper samt dess olika utformningar. Avsnitt 3 avslutas med en redovisning av övriga viktiga bestämmelser nödvändiga för att förstå bedömningarna i sektion II. I avsnitt 4 behandlas ingående miljööverdomstolens nya praxis med fokus på dess överväganden och reviderade villkorsformulering. I avsnittet presenteras även referat av de domar som initierade denna nya villkorsutformning tillsammans med andra domar/yttranden av relevans i sammanhanget.

Den andra sektionen (II) är uppsatsens resultatriktade och analyserande del. Resultatet av de granskningar som utförts på beslut/domar från MPD-VG och MD-V presenteras i avsnitt 5. Resultatbeskrivningen ligger sedan till grund för en egen analys av undersökningsutfallet. Avsnittet redogör dessutom för olika kritiska synpunkter som framkommit beträffande MÖD:s nya praxis. Sektion II avslutas med kommentarer och återkoppling till uppsatsens frågeställningar.

SEKTION I

3. DEN RÄTTSLIGA UTGÅNGSPUNKTEN för miljöfarlig verksamhet, tillstånd och villkorsutformning

3.1 Miljöfarlig verksamhet - dess definition och innebörd

I stort sett överensstämmer miljöbalkens definition av miljöfarlig verksamhet med den som tidigare var aktuell enligt 1 § ML.²⁰ Enligt 9 kap. 1 § MB fastslås den nu gällande definitionen som lyder som följer:

”Med miljöfarlig verksamhet avses

- 1. utsläpp av avloppsvatten, fasta ämnen eller gas från mark, byggnader eller anläggningar i mark, vattenområden eller grundvatten,*
- 2. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön genom annat utsläpp än som avses i 1 eller genom förorening av mark, luft, vattenområden eller grundvatten, eller*
- 3. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för omgivningen genom buller, skakningar, ljus, joniserande eller icke-joniserande strålning eller annat liknande.”*

Närmare bestämmelser om vad som avses med *avloppsvatten* i punkt 1 ovan återfinns i 9 kap. 2 § MB. Varken begreppen *fasta ämnen* eller *utsläpp till grundvatten* finns definierade i balken men propositionen exemplifierar dessa begrepp. Med fasta ämnen avses fast avfall och muddermassor och med utsläpp till grundvatten menas utsläpp som sker utan infiltration genom markyta och underliggande jordlager. I 9 kap. 1 § 1 p. MB inräknas alla typer av utsläppsförfaranden, det vill säga såväl utsläpp genom sedvanlig avloppsledning som sådant som efter transport släpps ut på annan plats.²¹ Det skall noteras att utsläpp enligt denna punkt alltid är att betrakta som miljöfarlig verksamhet, oavsett om utsläppet medför olägenhet eller förorening. Faktorer som kvantitet och kvalitet kommer därför inte att beaktas. På detta sätt

²⁰ Vissa skillnader föreligger dock mellan regelverkens definitioner, men dessa kommer inte närmare att behandlas inom ramen för denna uppsats. Ett exempel på en skillnad mellan MB och ML är att luftföroreningar i den förstnämnda av lagarna omfattas av p. 2 medan återfinns i p. 3 i ML.

²¹ Prop. 1997/98:45 (del II), s. 744 och Michanek G./Zetterberg C., s. 250.

skiljer sig den här punkten från den andra och tredje som förutsätter åtminstone en risk för olägenhet eller förorening.²²

I den andra punkten i 9 kap. 1 § MB inräknas utsläpp till luft och i förarbetena till miljöbalken exemplifieras detta såsom utsläpp av svaveldioxid, klimatpåverkande gaser, klorgas, sotpartiklar och radioaktiva ämnen.²³ I denna punkt inräknas även utsläpp till mark och vatten av andra vätskor än sådant som enligt 9 kap. 2 § MB definieras som avloppsvatten. Punkten 2 tar även sikte på mer diffusa föroreningsföreteelser i vilka bland annat inräknas läckage av skadliga ämnen från trafikanläggning och förvaringsfall med nedgrävda tunnor och avfallsdeponier.^{24,25} Sammanfattningsvis kan sägas att alla typer av vatten-, mark-, och luftföroreningar i praktiken täcks av första och andra punkten.²⁶

Den avslutande delen av formuleringen i punkten tre ovan, annat liknande, vittnar om att tillämpningsområdet är brett och att störningarna i det enskilda fallet får jämföras med de störningar som för övrigt anges i bestämmelsen. Annat liknande kan exemplifieras med luftburna bakterier och virus, annat ljud än buller, estetiska störningar och psykiska immissioner, såsom rädsla och liknande obehag. Det kan tilläggas att en förutsättning för tredje punktens tillämpbarhet är att störningen skall nå omgivningen, det vill säga nå utanför verksamhetsområdet. I denna bedömning skall inte fastighetsgränserna tillmätas någon betydelse.²⁷

I definitionen ovan framkommer att miljöfarlig verksamhet endast innebär användning av *fasta störningskällor*, det vill säga mark, byggnader eller anläggningar. Likväl omfattas rörliga störningskällor indirekt av 9 kap. 1 § MB eftersom dessa inte sällan har ett samband med en fast anläggning. Detta kan belysas med att flygplatser är tillståndspliktiga enligt förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH) trots att det är flygplan (rörlig störningskälla) som är den primära orsaken till uppkomna störningar såsom buller och skakningar.²⁸ Vidare gäller att utsläpp från och användning av mark, byggnad och anläggning

²² Michanek G./Zetterberg C., s. 250 och Bengtsson B. m.fl., s. 9:7.

²³ Prop. 1997/98:45 (del II), s. 745.

²⁴ Detta gäller oavsett huruvida någon aktiv verksamhet bedrivits där eller inte.

²⁵ Prop. 1997/98:45 (del II), s. 745 och Michanek G./Zetterberg C., s. 250.

²⁶ Bengtsson B. m.fl., s. 9:8.

²⁷ Prop. 1997/98:45 (del II), s. 745 f. och Michanek G./Zetterberg C., s. 251 och. Se även prop. nr 28 1969, s. 259 f. och Westerlund S., s. 63.

²⁸ Prop. nr 28 1969, s. 185 f. och Westerlund S., s. 26.

inte enbart omfattar verksamhet på fast mark. Verksamhet utförd på vattenområden inkluderas likaså i lagbestämmelsens tillämpningsområde.^{29,30}

Det är tydligt att begreppet miljöfarlig verksamhet inte skall övertolkas. Det finns inget krav på att verksamheten *per se* skall vara farlig för miljön för att klassificeras som miljöfarlig verksamhet, utan avgörande är i stället huruvida verksamheten faller in under någon av definitionens tre punkter.³¹

3.2 Olika typer av miljöfarlig verksamhet

Olika typer av miljöfarlig verksamhet som den är definierad ovan utsätter naturligtvis människor och natur för olika grad av fara. Enligt svensk rätt klassificeras därför miljöfarlig verksamhet i tre olika kategorier; A, B och C. Beteckningen A tilldelas de verksamheter som anses vara mest miljöstörande medan miljöfarliga verksamheter av *viss omfattning* har beteckningen B. C-verksamheter anses vara av mindre miljöfarligt slag. Dessa olika kategorier är av avgörande betydelse för huruvida anmälnings- eller tillståndsplikt inträder.³² En anläggnings produktionsstorlek fungerar inte sällan som faktor för att avgöra i vilken kategori en verksamhet hamnar.³³

3.3 Verksamhetsutövare av miljöfarlig verksamhet

I avsnitt 3.4 som behandlar såväl tillståndsplikt som tillståndsgivning aktualiseras frågan om vem som är att anse som verksamhetsutövare. Dessvärre definieras inte begreppet i varken 9 kap. 1 § MB eller i någon av miljöbalkens övriga bestämmelser. Frågan beträffande vem som är att anse som VU har lagstiftaren överlämnat åt rättstillämparen att avgöra. Koncessionsnämnden (KN) för miljöskydd³⁴ tog under sin existens tid upp frågan till behandling och konklusionen i ett flertal av nämndens avgöranden blev att det var *den som hade den faktiska och rättsliga möjligheten att vidta en åtgärd som var att betrakta som verksamhetsutövare* (med bortseende från civilrättsliga avtal mellan inblandade parter).³⁵ Ett illustrativt exempel rörde en bensinstation och avsåg vem som skulle vidta åtgärder för att sanera marken från bensinspill. Det som nämnden hade att avgöra var om detta ansvar åvilade

²⁹ Utvinning av gas och olja i havet kan här anges som exempel på sådan verksamhet som bedrivs i vattenområde.

³⁰ Michanek G./Zetterberg C., s. 249 och prop. 1997/98:45 (del II), s. 745.

³¹ Bengtsson B. m.fl., s. 9:3.

³² Se vidare avsnitt 3.4.1.

³³ Michanek G./Zetterberg C., s. 254.

³⁴ Koncessionsnämnden var en statlig myndighet som inrättades år 1969 i samband med att ML antogs och som arbetade med att fastställa de miljökrav som skulle gälla för omfattande miljöfarlig verksamhet och för dess bedrivande. KN upphörde i och med att MB trädde i kraft den 1 januari 1999.

³⁵ Bengtsson B. m.fl., s. 9:4-5 och Bjällås U./Rahmn T., s. 178.

fastighetsägaren (KA Fastigheter AB), hyresgästen (AB) som drev bensinstationsverksamheten eller oljebolaget (OK) som levererade råvarorna och som ägde cisternerna och pumparna. Nämnden var i sin bedömning tvungen att ta ställning till huruvida hyresgästen AB var att anse som utövare av den miljöfarliga verksamheten som föranlett behovet av saneringsåtgärder på fastigheten. I sin bedömning kom nämnden till slutsatsen att föroreningarna troligen uppkommit vid påfyllning av cisternerna, en situation som OK – inte AB- hade rådighet över. Av denna anledning kunde inte AB åläggas saneringsansvar. Vidare kan tilläggas att det fanns ett avtal mellan AB och KA Fastigheter AB om ersättningsanspråk enligt miljöskyddslagstiftningen. Enligt nämndens bedömning spelade detta avtal inte någon roll vid bedömningen av vem som var att anse som utövare av miljöfarlig verksamhet i miljöskyddslagens mening.³⁶

Även miljööverdomstolen har i tagit upp frågan om verksamhetsutövarbegreppet till behandling.³⁷ Även i MÖD:s bedömning var det den part som haft den faktiska och rättsliga möjligheten att vidta åtgärder mot störningar och olägenheter som var att bedöma som VU. Domstolen gjorde i sin prövning även en jämförelse mellan ett moder- och dotterbolag. I praxis har det nämligen godtagits att i de fall där moderbolag givit dotterbolag *i uppdrag* att starta och driva en verksamhet är det dotterbolaget som är att anse som utövare av den miljöfarliga verksamheten.^{38,39}

Det kan vid tillståndsgivning ibland vara svårt att avgöra vem som skall anses som VU. I ärenden där moder- och dotterbolagskonstellationer aktualiseras kan komplexa frågeställningar uppstå. En fråga som kan uppstå är om den som *faktiskt* bedriver verksamheten skall anses som utövare eller om moderbolaget, som har ett bestämmande inflytande över den verksamhet som dotterbolaget bedriver, skall betraktas som utövare och därmed tilldelas verksamhetstillståndet. Avgöranden som ger vägledning beträffande dylika frågeställningar saknas i nuläget. KN har dock i några fall lämnat tillstånd till moderbolaget och då angivit som grund att moderbolaget har haft ett bestämmande inflytande över verksamheten vid dotterbolaget. Det skall dock noteras att moderbolaget själv varit sökande i de fall där nämnden lämnat tillstånd till moderbolaget.⁴⁰

³⁶ Det beskrivna fallet är B 15/95 men även nämndens avgörande B 14/97 illustrerar konklusionen väl.

³⁷ MÖD 2005:64 (M 2812-05).

³⁸ Bengtsson B. m.fl., s. 9:5-6.

³⁹ I jordbruksverksamhet är det arrendatorn - och inte jordägaren – som enligt fast praxis anses som utövare av den miljöfarliga verksamheten. Även konkursbon har i praxis ansetts som verksamhetsutövare av miljöfarlig verksamhet.

⁴⁰ Bengtsson B. m.fl., s. 9:6-7.

Såsom ovan framkommit kan frågorna beträffande verksamhetsutövarbegreppet vara problematiska och ofta saknas vägledande praxis. I doktrin framhävs dock att viss vägledning numera kan hämtas från lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Sevesolagen).⁴¹ I 2 § Sevesolagen återfinns en definition på verksamhetsutövarbegreppet, och det lyder som följer: ”*Verksamhetsutövare: varje fysisk eller juridisk person som driver eller innehar en verksamhet eller anläggning eller som på annat sätt har rätt att fatta avgörande ekonomiska beslut om verksamhetens eller anläggningens tekniska drift. Om flera verksamheter med gemensam ägare är samlokaliserade, skall dessa anses som en enda verksamhet och den gemensamma ägaren som verksamhetsutövare.*” Detta innebär att den som är överordnat ansvarig för en verksamhet också, vid sidan av den som faktiskt driver verksamheten, skall anses som VU med den följd att personen ifråga även kan åläggas ett offentligt ansvar för miljöskyddsåtgärder.⁴²

3.4 Tillstånd för miljöfarlig verksamhet

3.4.1 Tillstånds- och anmälningsplikt

Med stöd av 9 kap. 6 § MB får regeringen föreskriva om tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarliga verksamheter. Enligt 5 § FMH är det förbjudet att anlägga och bedriva verksamhet som tillhör A- och B-kategorin utan tillstånd. I 2 § FMH och i dess tillhörande bilaga har regeringen angivit vilka verksamheter som är tillstånds- respektive anmälningspliktiga. I 9 kap. 8 § 1 st. MB stadgas att ansökan om tillstånd för miljöfarlig verksamhet prövas av MD. I andra stycket nämnda paragraf får regeringen föreskriva att ansökan om tillstånd för vissa slag av verksamheter skall prövas av länsstyrelsen. Detta utvecklas vidare i 6 § FMH där det stadgas att A-verksamheter skall prövas av en MD och B-verksamheter av en länsstyrelse. I 16 § förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion stadgas att det inom varje länsstyrelse skall finnas en MPD för prövning av ärenden som enligt MB skall prövas av länsstyrelse.^{43,44,45} Balkens beteckning för de mål som rör ansökan om tillstånd för bedrivande av A-verksamhet

⁴¹ Bengtsson B. m.fl., s. 9:7. Se även SOU 1998:13 och prop. 1998/99:64.

⁴² Bengtsson B. m.fl., s. 9:7.

⁴³ I bestämmelsen anges att ärenden om tillstånd till miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. 8 § och ärenden enligt 24 kap. 5 § MB om omprövning av tillstånd samt ändring eller upphävande av villkor i tillstånd om miljöfarlig verksamhet omfattas. I bestämmelsen omnämns inte 24 kap. 8 § men det uppfattas allmänt så att miljöprövningsdelegationen även skall pröva dessa frågor. Se vidare Bengtsson B. m.fl. s. 19:11 och Bengtsson A. m.fl.

⁴⁴ Enligt prop. 1997/98:45 (del I) 463 ff. skall MPD:erna fungera som självständiga och oberoende enheter, men är inte formellt särskilda förvaltningsmyndigheter utan administrativt inordnade i länsstyrelsen. Syftet med skapandet av delegationerna var att tillsynen och prövningen skulle hanteras skilt från varandra, men det kan ifrågasättas om uppdelningen, inom samma myndighet, garanterar en oberoende ställning hos MPD:erna.

⁴⁵ Förfaranderegler i 22 kap. MB gäller ansökningsmål vid MD. Enligt 19 kap. 5 § MB skall reglerna i 22 kap. i stor utsträckning även gälla för ärenden som prövas av MPD.

kallas *ansökningsmål*.⁴⁶ I lagtexten återfinns dock ingen benämning för de mål som avser tillstånd för bedrivandet av B-verksamhet men i denna uppsats benämns sådana mål för *ansökningsärenden*.⁴⁷ Tillståndsplikten syftar till att miljömyndigheterna skall kunna (av)styra vissa verksamheter innan för mycket tid/resurser spenderats och/eller negativa miljö- och hälsoeffekter uppkommit.⁴⁸ Beteckningen C innebär att verksamheten enligt 21 § FMH är anmälningspliktig till den nämnd hos kommunen som ansvarar för miljöfrågorna. Uppskattningsvis var det år 2008 runt 300 olika miljöfarliga verksamheter som tillståndsprövades hos landets miljödomstolar och ca 5000 miljöfarliga verksamheter som tillståndsprövades hos miljöprövningsdelegationerna.⁴⁹

Gränsdragningen avseende vilka slag av miljöfarliga verksamheter samt hur många verksamheter som bör ha tillstånd för bedrivande av sådan verksamhet är ett omdebatterat spörsmål. Den generella trenden är att allt färre verksamheter tvingas genomgå en rättslig tillståndsprövning innan bedrivandet får påbörjas och att tillståndsprövningen allt oftare äger rum hos MPD i första instans istället för hos MD. Denna trend har medfört att verksamhetsinvesteringar har underlättats eftersom tillståndsprocessen, i vissa fall, kan vara långdragen. Avsaknad av tillståndsprocesser medför emellertid en större osäkerhet för VU eftersom tydliga villkor och rättsverkan⁵⁰ uteblir.⁵¹ Enligt 9 kap. 6 § 3 st. MB tillåts dock VU att ansöka om tillstånd även om verksamhetsbedrivandet inte förutsätter detta. Detta stadgande kan således mildra de redovisade negativa aspekterna som kan uppstå för en VU vid en utebliven tillståndsplikt- och process.

3.4.2 Förfarandet vid tillståndsprövning (tillståndsprocessen)

3.4.2.1 Gemensamma steg i förfarandet

Förfarandet vid tillståndsprövning är olika beroende på vilken myndighet som är tillståndsmyndighet, se avsnitt 3.4.1. De två första faserna i tillståndsprocessen är emellertid gemensam; (1) samråd och (2) inlämnade av ansökan inklusive miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Beslut i tillståndsärenden för miljöfarlig B-verksamhet skall fattas av MPD (vid

⁴⁶ Definitionen på ansökningsmål är tämligen omfångsrik och återfinns i 21 kap. 1 § MB. Definitionen innefattar exempelvis tillstånd för bedrivande av miljöfarlig verksamhet (p 1.) och mål rörande omprövning enligt 24 kap. 5-9 §§ MB (p. 7).

⁴⁷ Denna term har samma räckvidd som termen ansökningsmål, det vill säga även omprövningsärenden innefattas. Detta har främst aktualitet för avsnitt 5.

⁴⁸ Michanek G./Zetterberg C., s. 255.

⁴⁹ Rubenson S., s. 157.

⁵⁰ Innebörden av detta begrepp beskrivs närmare i 3.7.1.

⁵¹ Michanek G./Zetterberg C., s. 257.

länsstyrelsen). Ärendet skall dock beredas vid länsstyrelsens miljöenhet i samråd med MPD:s ordförande.⁵²

Enligt 6 kap. 4 § MB skall den som avser att bedriva en verksamhet som kräver tillstånd innan dess att ansökan inlämnas *samråda* med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas komma att bli särskilt berörda⁵³ av verksamheten. Vid betydande miljöpåverkan skall samrådskretsen utvidgas. Då skall också övriga statliga myndigheter, de kommuner, den allmänhet och de organisationer, som kan antas bli berörda av verksamheten, omfattas.⁵⁴ De verksamheter som alltid skall antas medföra betydande miljöpåverkan anges i 3 § förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. I övriga fall skall länsstyrelsen avgöra om verksamheten kan antas medföra betydande miljöpåverkan utifrån de uppgifter som framkommit vid samrådet.

Vid samrådet skall, i enlighet med bestämmelsen i 6 kap. 4 § 2 st. MB, verksamhetens lokalisering, omfattning, utformning och miljöpåverkan avhandlas. Vidare skall innehållet och utformningen av MKB behandlas. Samrådet syftar till att klargöra vilka problem som kan finnas för verksamheten, överväga om alternativ behöver utredas, ge berörda möjlighet att påverka MKB:s innehåll och göra en lämplig avgränsning av olika sakfrågor.⁵⁵

Innan samrådet äger rum skall sökanden, i enlighet med bestämmelsen i 6 kap. 4 § 3 st. MB, lämna relevanta uppgifter enligt ovan. Sammanställningen av uppgifterna skall utgöra underlag för samrådet och skall skickas till länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som särskilt berörs. Uppgifterna bör även innehålla information om hur samrådet kommer att genomföras, var det fullständiga samrådsunderlaget finns samt när och till vem eventuella synpunkter kan inlämnas.⁵⁶

Efter att samråd genomförts skall sökanden *lämna in* ifrågavarande *ansökan*. I denna ansökan skall enligt 22 kap. 1 § 3 p. MB en redogörelse för det genomförda samrådet, eventuellt beslut från länsstyrelsen om betydande miljöpåverkan samt en *MKB biläggas*.

Syftet med en MKB fastslås i 6 kap. 3 § MB och lyder som följer: ”*syftet /.../ är att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som den planerade verksamheten /.../ kan*

⁵² Naturvårdsverkets handbok 2003:5, s. 79.

⁵³ Med formuleringen *särskilt berörda* avses exempelvis närboende, affärer och skolor som ligger i närheten av den påtänkta verksamheten.

⁵⁴ Berörda myndigheter/organisationer kan exempelvis vara Naturvårdsverket, Fiskeriverket, Energimyndigheten, Sjöfartsverket, Räddningsverket och föreningar för fritidsverksamhet och miljöorganisationer.

⁵⁵ Strehlenert N. m.fl., s. 13.

⁵⁶ Strehlenert N. m.fl., s. 14.

medföra⁵⁷ dels på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö, dels på hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt, dels på annan hushållning med material, råvaror och energi”. En MKB, vars omfattning får bedömas från fall till fall, skall ge tillståndsmyndigheten underlag för en samlad bedömning av hur verksamheten eller åtgärden påverkar människors hälsa och miljön.⁵⁸ Beskrivningen skall enligt 6 kap. 7 § 1 st. MB innehålla de uppgifter som behövs för att det ovan beskrivna syftet skall uppfyllas.

I det fall det föreligger brister i MKB får prövningsmyndigheten med stöd av reglerna i 22 kap. 2 § MB förelägga VU att komplettera. En av prövningsmyndigheten godkänd MKB är en förutsättning för att tillståndsansökan skall kunna prövas i sak. Prövningsmyndigheten får även i de fall samrådsskyldigheten inte fullgjorts förelägga om komplettering.

3.4.2.2 Olika förfaranden vid miljöprövningsdelegation respektive miljödomstol

Efter att VU framgångsrikt dels genomfört samrådet och dels inlämnat tillståndsansökan innehållande MKB kommer förfarandet att te sig olika beroende på om MPD eller MD är prövningsmyndighet. Förfarandet vid MPD är, jämfört med den som äger rum vid MD, enklare.

Första steget efter att ansökan har inlämnats för *tillståndsprövning vid MPD* är att ärendet enligt 19 kap. 4 § 1 p. MB skall kungöras för att ge berörda möjlighet att komma in med synpunkter. Länsstyrelsen skall dessutom enligt andra punkten samråda med de statliga och kommunala myndigheter som anses ha väsentliga intressen i ärendet. Ett sammanträde med den som saken angår skall hållas och vid behov skall en besiktning på platsen äga rum enligt tredje punkten. Allmänheten har rätt att delta i sammanträden och lämna synpunkter när länsstyrelsen är prövningsmyndighet. Punkten fyra i 19 kap. 4 § MB innebär att underrättelse skall ske i vissa fall. Ett beslutsförslag innehållande bland annat villkor skall därefter upprättas. Sökanden får därpå möjlighet att kommentera förslaget. MPD fattar sedan beslut om godkännande av MKB och om ärendet i övrigt. De som berörs av tillståndbeslutet har rätt att inom tre veckor överklaga beslutet hos miljödomstol.⁵⁹

I de fall *miljödomstol* istället är prövningsmyndighet skall domstolen enligt 22 kap. 3 § MB offentliggöra det mål som skall tas upp till prövning genom kungörelse i ortstidning.

⁵⁷ Härmed innefattas såväl effekter som kan uppkomma under byggnadsskedet som under driftskedet.

⁵⁸ Länsstyrelsen Västra Götaland, s. 2.

⁵⁹ Strehlenert N. m.fl., s. 25.

Ansökningshandlingarna och kungörelsen skall även enligt 22 kap. 4 § MB översändas till Naturvårdsverket, Kammarkollegiet, länsstyrelsen, kommuner och andra myndigheter som berörs. Synpunkter på ansökan kan därefter inges till miljödomstolen. Parterna⁶⁰ hörs under förberedelsen. Enligt 22 kap. 12-13 §§ MB kan domstolen dels besluta om att sakkunnig inkallas och dels förordna om särskild platsundersökning när detta bedöms behövt.

Efter det att förberedelsen av målet slutförts följer, enligt 22 kap. 16 § MB, normalt en huvudförhandling dit parterna kallas. Även allmänheten har möjlighet att delta i förhandlingen. Det är även vanligt förkommande att syn på platsen företas vid detta tillfälle. Efter huvudförhandlingens avslutande avgör domstolen målet och domen är därefter överklagbar till miljööverdomstolen i tre veckor.

3.4.3 Tillståndsutformning avseende tidsaspekten

Huvudregeln enligt svensk rätt är att ett tillstånd gäller för all framtid om det inte uttryckligen är tidsbegränsat.⁶¹ Det finns dock en möjlighet enligt 16 kap. 2 § 1 st. MB att tidsbegränsa tillstånd.⁶² I förarbetena motiveras denna möjlighet av att den tekniska utvecklingen och ökade kunskaper leder till att miljökraven ändras och skärps.⁶³ Tidsbegränsningen innebär att en ny tillståndsprövning måste ske för att verksamheten skall få fortsätta efter det att den ursprungliga tillståndstiden löpt ut. En fördel med tidsbegränsade tillstånd är att omprövningar blir automatiska och därmed följer en uppdatering av villkoren.⁶⁴

I samband med Sveriges EU-medlemskap har frågan om tidsbegränsade tillstånd diskuterats flitigt. Det har ifrågasatts om svensk lagstiftning varit alltför restriktiv med att tilldela tidsbegränsade tillstånd.⁶⁵ I vilken utsträckning sådana tillstånd meddelats är i realiteten oklart, men regeringen har betonat vikten av att använda tidsbegränsade tillstånd i situationer där miljöskyddshänsyn kräver detta. Ett exempel på en sådan situation är när myndigheten ställs inför uppgiften att meddela ett ändringstillstånd⁶⁶ och verksamhetens grundtillstånd har meddelats enligt ML:s bestämmelser. I dessa fall bör TM meddela tillstånd som är tidsbegränsade för att motverka att grundtillståndet blir för gammalt.⁶⁷

⁶⁰ Härmed avses sökanden samt berörda myndigheter, enskilda sakägare och miljöorganisationer.

⁶¹ Ett tidsbegränsat tillstånd gäller dock inte oinskränkt för all framtid eftersom det i 24 kap. MB finns bestämmelser om omprövning som tillåter myndigheter att, i vissa fall, ändra tillstånd och dess villkor.

⁶² Enligt den lagstiftning som gällde före MB:s ikraftträdande krävdes särskilda skäl för att tillstånd skulle få tidsbegränsas (18 § 1 st. ML).

⁶³ Prop. 1997/98:45(del I), s. 471 ff.

⁶⁴ Prop. 1997/98:45 (del I), s. 344.

⁶⁵ Rubenson S., s. 158.

⁶⁶ Detta begrepp beskrivs närmare i avsnitt 3.6.1 och 3.6.2.

⁶⁷ Prop. 2004/05:129, s. 64.

3.5 Villkor för miljöfarlig verksamhet

3.5.1 Allmänt om villkor och dess utformning

Myndigheterna får förena tillstånd för miljöfarlig verksamhet med *villkor* och detta har sin legala grund i 16 kap. 2 § 2 st. MB. Som nämndes i inledningen betonas även här att lagtextens ordalydelse endast medger att tillstånd *får* villkoras. Dock ges inget besked om *hur* villkoren skall eller bör utformas. Lagrummet ger således ingen klar anvisning om vilka skyddsåtgärder och försiktighetsmått som kan krävas i det enskilda fallet eller vilken grad av omgivningspåverkan som kan tolereras. Lagstiftaren har dock vid balkens införande betonat vikten av att villkoren skall vara konkreta och exakta. Omfattningen av tillståndet skall ha en så tydlig avgränsning att det objektivt går att fastställa när en överträdelse har skett.⁶⁸ Detta är grundläggande krav eftersom villkoren reglerar eller ligger till grund för a) den miljöfarliga verksamhetens bedrivande, b) tillståndshavarens kontroll av att tillståndet och villkoren följs, c) myndigheternas tillsyn och d) sanktioner av olika slag. Det skall poängteras att villkoren riktar sig till såväl TH som tillsynsmyndigheter och rättsvårdande myndigheter. Sakägare, det vill säga de som på något sätt berörs eller kan beröras av verksamheten, har också ofta intresse av att villkoren är tydligt och lättfattligt utformade.⁶⁹

Villkoren i VU:s tillstånd skall vara ett direkt resultat av den tillåtlighetsbedömning som myndigheterna i respektive ärende fastslagit och som aktualiseras vid varje tillståndsprövning. De skall därmed klargöra den reglering av verksamheten som anses vara erforderlig från miljösynpunkt och kan i mycket ses som en precisering av balkens olika hänsynsregler och de miljökrav som formuleras där. På vilket sätt villkoren utformas har också en direkt koppling till miljömålen i 1 kap. 1 § MB. Den bakomliggande tanken är att tillståndet och dess villkor skall precisera hur verksamheten skall medverka till en hållbar utveckling.⁷⁰

Villkoren måste även vara kontrollerbara, dels eftersom VU har att tillse att tillståndet följs och dels eftersom tillsynsmyndigheten har ett övervakningsansvar.⁷¹ I de fall villkoren inte skulle vara kontrollerbara så kan oönskade effekter uppstå. Däribland kan nämnas att effektiviteten hos och tilltron till tillsynsmyndigheter skulle kunna försvagas.

Det som påpekats tidigare innebär emellertid inte att entydig villkorsutformning är någon enkel uppgift. Överlag kan det vara besvärligt att utforma villkoren så de blir *helt* entydiga.

⁶⁸ Prop. 1997/98:45 (del I), s. 170 f.

⁶⁹ Bjällås U./Rahmn T., s. 118.

⁷⁰ Prop. 1997/98:45 (del I), s. 171 f. och Michanek G./Zetterberg C., s 50 f. och 259.

⁷¹ Bjällås U./Rahmn T., s. 118.

Tolkningsproblem blir därför ofta, en icke önskvärd, realitet.⁷² Villkoren får inte utformas så att det råder några som helst tvivel vilka krav en VU har att följa.

Svårigheten med att entydigt utforma villkoren och att i möjligaste mån undvika tolkningsproblemen resulterade i att centrala ämbetsverk och andra institutioner redan under miljöskyddslagens tid började utarbeta praktiska riktlinjer av olika slag. Tanken med dessa riktlinjer var att underlätta myndigheternas tungrodda arbete med villkorsskrivning. Fastställandet och utarbetandet av sådana direktiv tog ibland sin utgångspunkt enbart i vetenskapliga bedömningar men ibland även i tekniska, ekonomiska och praktiska sådana. Ett exempel på en sådan publikation var Naturvårdsverket allmänna råd från 1987.⁷³ I denna redovisas dels verkets allmänna synpunkter beträffande villkorsskrivning och dels lämnas exempel på villkorsformuleringar.

3.5.2 Olika kategorier av villkor

Villkoren brukar delas upp i två huvudsakliga kategorier; det allmänna villkoret (1) och de särskilda villkoren (2-12). Det förstnämnda är allmänt hållet och anger inga preciseringar. De särskilda villkoren är mer exakt formulerade och anger förutsättningarna för hur miljöfarlig verksamhet får bedrivas.⁷⁴ I verkets publikation⁷⁵ har de vanligaste villkorstyperna kategoriserats på följande vis:

- 1) villkor om verksamhetens bedrivande i huvudsaklig överensstämmelse med sökandens åtaganden (allmänt villkor),
- 2) villkor om utformning och drift av process och anläggningar,
- 3) villkor om utformning av reningsutrustningar,
- 4) villkor om drift av reningsutrustning,
- 5) utsläppsvillkor,
- 6) bubbelvillkor,
- 7) bullervillkor,
- 8) haverivillkor,
- 9) villkor om åtgärder vid avslutande av verksamheten,
- 10) utredningsvillkor,
- 11) villkor om kontroll samt om drift-, skötsel, och arbetsrutiner och slutligen

⁷² Bjällås U./Rahmn T., s. 118.

⁷³ Naturvårdsverkets allmänna råd 87:8, *Villkor i tillståndsbeslut enligt miljöskyddslagen*.

⁷⁴ Bjällås U./Rahmn T., s. 118 f.

⁷⁵ Naturvårdsverkets allmänna råd 87:8, s. 13.

12) administrativa villkor

3.5.2.1 Allmänt villkor

Det allmänna villkoret som ingår i de flesta tillståndsbeslut innebär att den sökande binder upp sig till samtliga skriftliga och muntliga åtaganden som lämnats i ärendet. Genom att införa ett allmänt villkor underlättas villkorsarbetet avsevärt eftersom totala antalet villkor reduceras. VU bör inte utlova mer än vad som rimligen kan hållas eftersom även allmänna villkor är straffsanktionerade.⁷⁶ Vidare skall noteras att det allmänna villkoret har samma rättsverkan⁷⁷ som övriga villkor.

3.5.2.2 Särskilda villkor med speciell inriktning på gräns- och riktvärden

I de särskilda villkoren anges i praktiken endast de viktiga och kontroversiella villkoren, exempelvis utsläppsgränser och bullernivåer. För övrigt hänvisas endast till vad sökanden åtagit sig i ansökan i det allmänna villkoret. Den legala grunden för att införa särskilda villkor i tillståndsbeslut återfinns i 22 kap. 25 § p. 6-11. I 6 p. anges särskilt att villkor om utsläpp och begränsningsvärden, som behövs för att hindra eller begränsa skadlig påverkan, får införas. De villkorskategorier i Naturvårdverkets allmänna råd som i denna uppsats har högst relevans är utsläppsvillkoret (5) och bullervillkoret (7).⁷⁸

Produktionsrelaterade villkor brukar ofta användas vid industriutsläpp genom att ange den högsta mängd av ett visst ämne som får släppas ut per ton producerad produkt. Villkor likt detta reduceras i förhållande till en minskning av produktionen och ger således inte VU någon möjlighet att utnyttja den marginal som ett utsläppsvärde grundat på maximal produktion ger om produktionen skulle bli lägre. Vidare kan tilläggas att produktionsrelaterade villkor bidrar till att enhetliga miljökrav på likartade verksamheter inom en viss bransch kan uppställas från myndighetshåll. *Icke produktionsrelaterade* villkor uttrycks istället som en högsta mängd föroreningar som får släppas ut per tidsenhet. Icke produktionsrelaterade villkor kan även komma till uttryck genom uppställande av haltsiffror.^{79,80}

⁷⁶ Bjällås U./Rahmn T., s. 119 f.

⁷⁷ Innebörden av detta begrepp beskrivs närmare i avsnitt 3.7.1.

⁷⁸ Se avsnitt 3.5.2.

⁷⁹ Bjällås U./Rahmn T., s. 122 f.

⁸⁰ Detta kan illustreras genom exempelvis mg per kubikmeter utsläppta rökgaser.

Gräns- och riktvärden

En av de viktigaste komponenterna i villkor, och framför allt då i särskilda villkor, är begränsningsvärden av olika slag. Sådana begränsningsvärden reglerar exempelvis buller- eller utsläppsnivåer till luft och vatten som inte får överskridas. Dessa nivåer anges ofta som gräns- eller riktvärden.

Ett *gränsvärde* är att betrakta som en högsta gräns som inte får överskridas. Även *riktvärde* är att betrakta som ett värde som ger uttryck för en högsta störnings-/utsläppsgrens. Skillnaden i juridisk mening mellan de två värdena står att finna i hur *straffsanktionen* är beskaffad i de fall ett begränsningsvärde överskrids.⁸¹

Enligt ML fanns inget hinder mot att tillståndsmyndigheten i ett tillstånd begagnade sig av begreppet riktvärde, utan villkorskonstruktionen bestämdes av TM utifrån vad som bedömdes vara lämpligast i det enskilda fallet. Den enda begränsningen i ML återfanns i dess 18 § där det stipulerades att villkoret skulle vara tydligt angivet. Det fanns inget som uteslöt att rikt- och gränsvärdesvillkor användes i samma tillstånd, utan tvärtom brukade dessa villkorstyper ofta kombineras. KN:s praxis innebar dock att gränsvärdesvillkor skulle prioriteras framför villkorsformulering där riktvärdesvillkor nyttjades. I det fall det inte framgick om ett begränsningsvärde skulle gälla som ett gräns- eller riktvärde ansågs värdet gälla som ett gränsvärde.⁸²

Innan år 1981 krävdes för utdömande av straff, utöver själva villkorsöverskridandet, att det var en *kränkning av allmän eller enskild rätt*⁸³. En kränkning av detta slag var svår att visa i det enskilda fallet och därför upphävdes rekvisitet år 1981.⁸⁴ Borttagandet av detta rekvisit resulterade i att straffreglerna blev mer hotande för verksamhetsutövaren. KN:s sätt att hantera detta var att skapa en riktvärdeskonstruktion som rätteligen saknade grund i ML. Alltsedan dess har denna riktvärdeskonstruktion i praxis använts i stor utsträckning.⁸⁵

Vilken typ av begränsningsvärde som används i en villkorskonstruktion är synnerligen betydelsefullt eftersom ett överskridande av ett gränsvärde, till skillnad från ett riktvärde, är direkt straffsanktionerat. Riktvärdeskonstruktionen är istället åtgärdsinriktad. Detta innebär att

⁸¹ Bjällås U./Rahmn T., s. 123 f.

⁸² Bjällås U./Rahmn T., s. 123 f.

⁸³ Detta kan exemplifieras med en skada på en fastighet.

⁸⁴ Lagändringen motiverades således av att straffbestämmelsen sällan aktualiserades trots att det i SOU 1978:80 s. 80 konstaterats att överträdelserna inte var så få. Slutsatsen i den offentliga utredningen blev därför att straffbestämmelsen uppfattades som ett tomt hot och att överträdelser på vissa håll fick ske med myndigheternas goda minne.

⁸⁵ Michanek G./Zetterberg C., s. 260.

straffbarhet inträder först då TH *underlåtit att vidta åtgärder* vid överskridande av ett riktvärde. Likaså är gränsvärden åtgärdsinriktade även om detta inte explicit anges i villkorsformuleringen. Ett överskridande skall således, oavsett villkorsformulering med rikt- eller gränsvärde, alltid följas av åtgärder för att undvika ett upprepat scenario.⁸⁶

Vidare kan en annan skillnad noteras. Tillståndets giltighet kräver som bekant att villkoren följs. När ett gränsvärde i ett tillstånd har överskridits måste verksamheten, i det fall andra åtgärder är otillräckliga, begränsas i sådan utsträckning att gränsvärdet inte längre överskrids. I annat fall måste verksamheten upphöra. I de fall ett riktvärde inte iakttas blir situationen något annorlunda. VU har då rätt att fortsätta sitt verksamhetsbedrivande, dock under förutsättning att åtgärder samtidigt vidtas för att förhindra ett fortsatt överskridande. I den senare beskrivna situationen måste dock även verksamhetsutövaren begränsa produktionen i det fall riktvärdet inte kan innehållas trots vidtagna åtgärder. Det är således den tid inom vilken åtgärder måste vidtas som skiljer sig åt. Möjligen är tiden något längre beträffande riktvärden jämfört med gränsvärden. I doktrinen beskrivs detta som att bromssträckan är längre vid överskridna riktvärden jämfört med när gränsvärden överskrids.⁸⁷

När miljöbalken infördes uttalade lagstiftaren i förarbetena att det inte förelåg ”... *något hinder mot att villkor, när det är lämpligt, utformas som riktvärden. Inte minst när kraven innebär att tidigare oprövad teknik skall användas kan det vara svårt att avgöra vilken utsläpps begränsning som är möjlig. Då kan det finnas skäl att använda riktvärden i stället för gränsvärden. På så sätt kan begränsningsvärdet sättas strängare, eftersom ett gränsvärde förutsätter en viss säkerhetsmarginal. Ett riktvärde bör emellertid alltid följas upp, och när tillräcklig erfarenhet har vunnits bör det ersättas med ett absolut gränsvärde. Riktvärden bör som huvudregel endast komma ifråga vid prövotidsförordnanden där slutliga villkor skall fastställas senare*”⁸⁸

3.5.2.3 Provisoriska villkor

Med stöd av 22 kap. 27 § 1 st. MB kan domstolen – genom ett så kallat prövotidsförfarande - skjuta upp avgörandet av en viss villkorsfråga när verkningarna av en verksamhet inte kan förutses med tillräcklig säkerhet. Domstolen har möjlighet att skjuta upp avgörandet av villkoren i dess helhet eller enbart vissa delar av dem. Om ett prövotidsförfarande inletts skall domstol enligt andra stycket meddela de provisoriska föreskrifter som behövs i avvaktan på att

⁸⁶ Bjällås U./Rahmn T., s. 123 f.

⁸⁷ Bjällås U./Rahmn T., s. 124.

⁸⁸ Prop. 1997/98:45 (del I), s. 171.

slutliga villkor meddelas. Domstolen kan alltid, så länge prövotidsförfarandet pågår, ändra de provisoriska föreskrifterna på eget bevåg eller på initiativ från tillsynsmyndigheten eller VU. Samtidigt som domstolen beslutar om att inleda ett prövotidsförfarande beslutar den också om vilken utredning som tillståndshavaren skall ta fram och redovisa för domstolen. Domstolen har ett ansvar för att den uppskjutna frågan följs upp och att målet och den uppskjutna frågan tas upp till slutligt avgörande så snart det kan ske. Domstolen skall därvid slutligt fastställa vilka villkor som skall gälla.⁸⁹ Dessa regler är tillämpliga för såväl MD som MPD.⁹⁰

Ett prövotidsförordnande innebär att vissa villkor inte är slutligt avgjorda till skillnad mot övriga frågor i beslutet. Av denna anledning är det viktigt att det uppskjutna villkoret tydligt avgränsas i domslutet eftersom detta inte omfattas av omprövningsreglerna.⁹¹ Domstolen har ingen laglig rätt att skjuta upp nya frågor när prövotidsredovisningen kommer in till domstolen eller då förlängning av prövotiden begärs.⁹² Vid det tillfälle då prövotidsförfarandet avslutas får inga andra frågor än de uppskjutna tas upp till behandling. Förutsättningarna för att ompröva villkor som är slutligt avgjorda finns i 24 kap. MB.⁹³

I förarbetena till motsvarande bestämmelse i ML⁹⁴ framhöll departementschefen att förfarandet med uppskov skulle tillämpas restriktivt.⁹⁵ Utvecklingen har emellertid inte gått i den riktningen. Prövotidsförfarandet tillämpades i stor utsträckning av KN för miljöskydd, eftersom det visade sig vara ett bra sätt att få fram kunskaper och erfarenheter som kunde användas i miljöskyddsarbetet. Det var också ett förfarande som både miljömyndigheterna och företagen i allmänhet ställde sig bakom. Tillståndsmyndigheterna har numera fortsatt på den inslagna vägen och skjuter således ofta upp avgöranden av vissa villkor. Emellertid bör det framhållas att prövotidsförfarandet inte skall utgöra ett rutinmässigt inslag i prövningen utan endast användas när det finns klara motiv.⁹⁶

3.5.2.4 Kontrollvillkor

Såsom tidigare nämnts i avsnitt 3.5.2.2 finns det i 22 kap. 25 § en lista över vad som *kan* föreskrivas i tillståndsbeslut. I punkten 3 stipuleras att tillstånd i förekommande fall kan innehålla bestämmelser om tillsyn, besiktning och kontroll såsom utsläppskontroll med

⁸⁹ Bengtsson B. m.fl., s. 22:48 och 22:50.

⁹⁰ Enligt 19 kap. 5 § MB är 22 kap. 27 § tillämpligt även för MPD.

⁹¹ Se vidare avsnitt 3.7.2.

⁹² Bengtsson B. m.fl., s. 22:48-49. Se även MÖD:s beslut i mål nr M 3797-03 (2003-11-28).

⁹³ Se avsnitt 3.7.2.

⁹⁴ 21 § ML.

⁹⁵ Prop. nr 28 1969, s. 276.

⁹⁶ Bengtsson B. m.fl., s. 22:49.

angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. MÖD har varit tvungen att ta ställning till med vilken noggrannhet och hur detaljerat kontrollen skall anges i tillståndsbeslut.⁹⁷ Enligt domstolen var det tillräckligt att det i beslutet angavs att det skulle finnas ett särskilt kontrollprogram. Domstolen påpekade samtidigt att kontrollprogrammet skulle utformas så att det var möjligt att bedöma om villkoren följts.⁹⁸ Domstolen menade att det var fördelaktigt med ett speciellt kontrollprogram i stället för att kontrollfrågor skulle anges mycket specifikt i tillståndsbeslut. Varje ändring av kontrollfrågor behövde därmed inte genomgå en särskild prövning, vilket annars enligt 24 kap. MB är nödvändigt när tillståndsvillkor skall ändras.⁹⁹

Skyldigheten att upprätta kontrollprogram åligger VU. Det bör dock ske i samråd med tillsynsmyndigheten och revideras då behov föreligger.¹⁰⁰

3.6 Ändring av miljöfarlig verksamhet och tillstånd

3.6.1 Från påbyggnadstillstånd till ändringstillstånd

Under KN:s tid diskuterades det i praxis hur tillståndspliktiga ändringar skulle hanteras vid tillståndsprövningen. Det ena alternativet var att enbart ändringen skulle prövas, medan det andra alternativet bestod i att tillståndspröva hela verksamheten. I praxis växte ett system fram med *påbyggnadstillstånd*, vilket innebar att enbart ändringen skulle prövas.¹⁰¹ I och med att MB trädde i kraft reviderades synsättet på tillståndsprövningar. Enligt förarbetsuttalanden skulle *prövningar vid ändringar vara samlad och omfatta hela verksamheten*. Även om lagstiftarens intentioner inte uttryckts explicit i lagtext så har detta följts i efterföljande praxis. Avsikten med ändringen var att till stora delar undvika den situation som hade skapats under ML:s tid. Då gavs olika tillstånd för olika delar av verksamheten, vilket ledde till en svåröverblickbar situation i många fall.¹⁰²

Efter kritik från näringslivet mot omfattande och tidskrävande tillståndsprövningar, trädde en lagändring i kraft år 2005.¹⁰³ Lagändringen innebar i huvudsak en större möjlighet att pröva

⁹⁷ MÖD 2003:131 (M4174-01).

⁹⁸ I målet meddelade domstolen ett villkor med följande lydelse: "För verksamheten skall finnas ett kontrollprogram, som möjliggör en bedömning av om villkoren följts. I kontrollprogrammet skall anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder."

⁹⁹ Michanek G./Zetterberg C., s. 259 f. och Bengtsson B. m.fl., s. 22:40.

¹⁰⁰ Bengtsson B. m.fl., s. 22:40.

¹⁰¹ Bengtsson B. m.fl., s. 9:22-23.

¹⁰² Prop. 1997/98:45 (del I), s. 333 ff. och Michanek G./Zetterberg C., s. 360.

¹⁰³ SFS 2005:571 och prop. 2004/05:129.

enbart ändringen i sig utan att ta hänsyn till verksamheten i övrigt. Bestämmelserna om de s k *ändringstillstånden* återfinns numera i 16 kap. 2 § 3 st. MB.

3.6.2 Ändring av miljöfarlig verksamhet

Skyldigheten att söka tillstånd uppkommer inte enbart då nya verksamheter etableras. Regeringen får, i enlighet med 9 kap. 6 § 1 st. 4 p. MB, förorda om en sådan skyldighet då miljöfarliga verksamheter *ändrar* sin verksamhet ”*avseende /.../ tillverkningsprocess, reningsförfarande eller på något annat sätt*”. Detta rättsliga bemyndigande har regeringen utnyttjat genom att det i 5 § tredje stycket första meningen i FMH stadgas att tillståndsplikten gäller vid ändring av sådana verksamheter som har beteckningen A eller B i FMH-bilagan. Mindre ändringar undantas dock från denna tillståndsplikt förutsatt att en sådan inte innebär att ”*olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljön kan uppkomma.*” Vid bedömningen huruvida en ändring har ägt rum eller inte skall utgångspunkten beträffande de verksamheter som redan innehar tillstånd vara de för verksamheten gällande tillståndsvillkoren.^{104,105} Enligt doktrin torde dock investeringar av någon betydelse motivera att en tillståndsprövning kommer till stånd.¹⁰⁶

I de fall tillståndsplikt föreligger enligt ovan får myndigheten, enligt 16 kap. 2 § 3 st. MB, vid prövningen begränsa tillståndet till att endast avse ändringen. Dessa ändringstillstånd får enligt 24 kap. 5 § 2 st. MB förenas med bestämmelser om ändringar i villkor som tidigare har meddelats i grundtillståndet, om de tidigare villkoren har *ett samband* med ändringen. Ändringen får således inte ses isolerat från de tidigare villkoren och vice versa. Ändringstillstånd kan för verksamhetsutövaren innebära att tidigare gällande villkor kvarstår oförändrade, att nya villkor som enbart avser ändringen meddelas eller att det för verksamheten (helt eller delvis) i övrigt meddelas nya eller ändrade villkor¹⁰⁷ avseende sådant som har ett miljömässigt samband med ändringen. Detta innebär således att möjligheten att meddela nya eller ändrade villkor i de delar av verksamheten som inte berörs av ändringen har ökat genom lagändringen om ändringstillstånd. Faktorer som i förarbetena utpekats som betydelsefulla vid bedömningen av om en begränsad prövning (ändringstillstånd) kan tillåtas är ändringens omfattning och miljöpåverkan, ändringens betydelse för verksamheten som helhet, hur gammalt grundtillståndet är, om flera ändringstillstånd meddelats tidigare samt hur snabb den tekniska och miljömässiga utvecklingen i branschen är. Lagstiftaren har vidare uttalat att

¹⁰⁴ Michanek G./Zetterberg C., s. 256.

¹⁰⁵ Även det allmänna villkoret, vars innebörd närmare beskrivs i avsnitt 3.5.2.1, skall här beaktas.

¹⁰⁶ Bengtsson B. m.fl., s. 9:23.

¹⁰⁷ Dessa kan utformas i såväl skärpande som mildrande riktning.

verksamheter i många fall ändras på ett så betydande sätt att det i praktiken ofta inte är möjligt eller lämpligt att avgränsa tillståndet till enbart den avsedda ändringen. Tillståndet bör i dessa situationer avse hela verksamheten så som den kommer att se ut efter det att verksamhetsändringen genomförs.¹⁰⁸ Ändringstillstånd saknar enligt 24 kap. 5 § 3 st. MB rättsverkan¹⁰⁹ i de fall en efterföljande omprövning av hela verksamheten enligt 24 kap. MB kommer till stånd.

Det skall noteras att ändringar som inte är att anse som mindre alltid är tillståndspliktiga, även i de fall ändringen skulle resultera i miljöförbättringar. Skälet härtill är bland annat att tillståndsmyndigheten även i dessa situationer, precis som vid en nyanläggning av en miljöfarlig verksamhet, skall ges möjlighet att kontrollera att miljöintressena tillgodoses i tillräcklig utsträckning.¹¹⁰

3.7 Rättsverkan och omprövning

3.7.1 Rättverkan¹¹¹

Ett erhållet tillstånd gäller enligt 24 kap. 1 § MB ”*mot alla*”, såväl enskilda som miljömyndigheter, men bara ”*såvitt avser frågor som prövats i domen eller beslutet*”. Detta tillsammans med att tillståndet i princip gäller för evigt kallas för tillståndets rättsverkan. En sådan rättsverkan innebär att miljömyndigheternas möjlighet att i efterhand skärpa kraven begränsas. Detta ger innehavaren en grundläggande trygghet mot efterföljande krav på förbud och försiktighetsmått av olika slag, såsom skärpta utsläppsgränser. Rättsverkan är trots det i många situationer ofullständig, vilket kommer att illustreras nedan i avsnitt 3.7.2. Rättsverkan enligt 24 kap. 1 § MB gäller såväl beslut från MPD som domar avkunnade av MD.

3.7.2 Omprövning

I 24 kap. 5 § anges en rad fall där tillstånd eller villkor beträffande miljöfarlig verksamhet får *omprövas*. Detta innebär att tillstånd kan upphävas, begränsas eller förenas med ändrade/nya villkor. Detta ger en *möjlighet* för domstol eller annan myndighet att ompröva, efter ansökan enligt 24 kap. 7 §. Rätten att begära en sådan omprövning tillkommer Naturvårdsverket, kammarkollegiet (vid vattenverksamhet), länsstyrelsen, samt en kommun som övertagit tillsynsansvaret från länsstyrelsen. När kommun eller annan statlig myndighet än MD är

¹⁰⁸ Prop. 2004/05:129, s. 62 f.

¹⁰⁹ Innebörden av detta begrepp beskrivs närmare i 3.7.1.

¹¹⁰ Bengtsson B. m.fl., s. 9:23.

¹¹¹ Detta kallas ibland för tillståndets rättskraft men eftersom den termen passar illa från processrättslig synpunkt menar Lindblom att termen rättsverkan istället skall användas. Se Lindblom s 662 f.

tillståndsmyndighet kan de utan särskild framställning ta upp frågan till prövning. I samband med att ett ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 § 3 st. MB meddelas får tillståndsmyndigheten själv initiera en omprövning av tidigare meddelade villkor. Det behövs således ingen ansökan av någon av de myndigheter som anges i 24 kap. 7 § eller av tillståndshavaren enligt 24 kap. 8 § MB.

Rätten att initiera prövningar är exklusiv för dessa myndigheter (MD kan alltså inte ta upp saken på eget initiativ). Därmed är det risk för en viss passivitet och att allmänna och enskilda miljöintressen åsidosätts. Dessa regler blir ju i praktiken enbart effektiva om myndigheterna tar uppgiften att initiera omprövning på allvar. Villkoren kan trots det ibland skärpas efter hand i samband med att utövaren själv initierar en utökning av verksamheten och därmed söker tillstånd.¹¹² Vid tidsbegränsade tillstånd sker en ny prövning automatiskt. I andra fall är det osäkert när en ny prövning kommer att ske.

Enligt lagtexten i 24 kap. 5 § 1 st. MB får TM ompröva tillstånd avseende bestämmelse om tillåten produktionsmängd eller annan liknande bestämmelse om verksamhetens omfattning. I första stycket uppräknas en rad grunder för omprövning. Enligt punkt 1 i detta stycke kan omprövning alltid ske tio år efter det att tillståndsbeslutet vunnit laga kraft. Därigenom blir det möjligt att beakta den teknikutveckling som skett sedan tillståndet gavs.¹¹³ Avgörande för bedömningen om det är dags att ompröva bör enligt förarbetena vara verkningarna av verksamheten.¹¹⁴

Under vissa förutsättningar kan dock tillstånd eller villkor omprövas tidigare än 10 år förutsatt att exempelvis en miljökvalitetsnorm överskridits, utövaren har åsidosatt tillståndet eller villkoren, ny teknik eller förbättrade mätmetoder kommit fram, omgivningsförhållanden väsentligt ändrats eller det genom verksamheten har uppkommit en olägenhet av betydelse som inte förutsågs vid tillståndsprövningen.

En begränsning av omprövningsmöjligheten framgår av fjärde stycket. Ett beslut får inte gå så långt att verksamheten inte längre kan bedrivas eller avsevärt försvåras. Vid omprövning bör även i övrigt miljöintresset vägas mot hänsyn till den enskilde verksamhetsutövaren.

Enligt 24 kap. 8 § MB har utövaren själv rätt att när som helst begära ny prövning för att upphäva eller mildra villkor. Förutsättningarna är dock restriktiva. Det skall vara ”*uppenbart*

¹¹² Michanek G./Zetterberg C., s. 384 f.

¹¹³ Bengtsson B. m.fl., s. 24:19.

¹¹⁴ Prop. 1997/98: 45 (del II), s. 893.

att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt”, eller så skall ”ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet meddelades.” Rättsverkan enligt 24 kap. 1 § MB medför i dessa fall att det endast är de villkor som TH själv tagit upp till prövning som får behandlas av domstolen.

4. MILJÖÖVERDOMSTOLENS NYA PRAXIS - ÖVERVÄGANDEN OCH RÄTTSFALLSBESKRIVNINGAR

4.1 Bakgrund

I början av år 2009 avkunnade MÖD tre mycket uppmärksammade domar rörande begränsningsvärden i miljömål. Samtliga dessa domar var överklaganden från Miljödomstolen i Växjö, rörande bolagen Kalmar Industries AB¹¹⁵, Växjö Energi AB¹¹⁶ och Cementa AB¹¹⁷. Se referat gällande dessa tre specifika mål under avsnitt 4.4.1– 4.4.3. I domsluten i dessa tre mål har MÖD vidtagit en genomgripande revision av mycket som dittills hade varit accepterat vid villkorsskrivning. Miljööverdomstolen har givit nya riktlinjer för vad som skall krävas och vara möjligt i ett beslut enligt 9 kap. MB.

Bakgrunden var den att MÖD skulle avgöra vilken typ av begränsningsvärde, rikt- eller gränsvärde, som skulle användas i de tre målen. Miljöbalken ger inte någon direkt ledning eftersom den inte innehåller några bestämmelser om vilken typ eller hur ett begränsningsvärde skall vara utformat. Det har i MÖD:s argumentering framförts att rättsläget var osäkert vilket av dessa värden som skulle användas i tillståndsvillkor enligt 9 kap. MB. Detta berodde i sin tur bland annat på vad som stod i den vägledning som kunde utläsas av förarbetena till miljöbalken.¹¹⁸ I två av de tre ovan refererade domarna stod dessutom denna vägledning i strid med vad som vanligen tolkades ut i de mer än 30 år gamla allmänna råd som Statens Naturvårdsverk (SNV) fortfarande anvisar.¹¹⁹ I ett remissvar i ett av målen¹²⁰ framhåller emellertid SNV att ”under 70-talet var det vanligt att Naturvårdsverket utarbetade och publicerade ”riktlinjer” för utsläpp från olika branscher. I dessa ”riktlinjer” angavs ”riktvärden” för utsläpp från olika källor och för olika föroreningar. Begreppet riktvärde användes då för att tydliggöra att SNV inte utfärdat bindande föreskrifter utan endast nivåer

¹¹⁵ Mål nr M 1303-07 (MÖD 2009:2).

¹¹⁶ Mål nr M 3792-07(MÖD 2009:9).

¹¹⁷ Mål nr M 5069-07.

¹¹⁸ Prop. 1997/98:45 (del 1) s. 171 f.

¹¹⁹ SNV:s råd och riktlinjer 1978:5, *Extern industribuller – allmänna råd*, (med hänvisning till SNV:s riktlinjer 1973:5).

¹²⁰ Mål nr M 1303-07 (MÖD 2009:2).

till vägledning för beslutsmyndigheterna. Dessa skulle i det enskilda fallet bedöma och fastställa lämplig nivå. Begreppet ”riktvärde” hade en annan betydelse i SNV:s allmänna råd än det senare fått i praxis. Det har därför inte någon direkt betydelse för frågan om gränsvärde eller riktvärde bör föreskrivas i ett enskilt ärende.”

Vidare framhåller SNV i ett av de andra tre målen¹²¹ att ”*bedömningen av om begränsningsvärden i slutliga villkor ska uttryckas som gränsvärde, riktvärde eller på annat sätt måste bero på omständigheterna i det enskilda fallet.*”

MÖD ansåg att dessa yttranden väckte frågor av principiell natur beträffande att använda rikt- respektive gränsvärde överhuvudtaget.

MÖD ansåg dessutom att det fanns ett avgörande skäl till att få frågan om begränsningsvärden ordentligt klarlagd. Det skälet var kravet på rättssäkerhet som följer av att tillståndsvillkor är förenade med stränga sanktioner.

4.2 Miljööverdomstolens överväganden

För att kunna förstå MÖD:s domslut behöver de motiv och tankegångar som ligger bakom domstolens slutsatser utredas närmare. Vilken argumentation har använts? I alla de tre refererade domarna har domstolen använt en likartad diskussion/disposition. Domstolen lutar sig först mot utgångspunkterna för villkorsskrivning och därefter behandlas hur begränsningsvärden dittills har använts.

Utgångspunkter för villkorsskrivning

Domstolen konstaterar inledningsvis att tillståndsmyndigheten, dvs. miljödomstolen eller miljöprövningsdelegationen, måste ta ställning till vilka skyddsåtgärder och vilka begränsningar i verksamheten som berörs från miljösynpunkt och som är skäligen att kräva (2 kap. 3 och 7 §§ MB). Dessa försiktighetsmått skall anges som villkor i den dom eller det beslut som TM meddelar. Som allmän utgångspunkt gäller att TH skall ha rättsliga och faktiska förutsättningar att klara de krav som villkoret innebär. Villkoren kan således uttryckas på olika sätt och innehåller ofta någon typ av begränsningsvärden (22 kap. 25 § 6 p. MB). Begränsningsvärdet anger i sig inte vilka konkreta åtgärder som TH skall vidta utan denna får själv välja vad som skall göras för att klara kravet/värdet. Skyldigheten att följa villkoren är

¹²¹ Mål nr M 5069-07.

straffsanktionerad och en överträdelse kan också innebära att tillståndet återkallas (29 kap. 4 § 2 p. och 24 kap. 3 § 1 st. 2 p. MB)

MÖD anser att TM har frihet att utforma begränsningsvärden på det sätt som anses lämpligt med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Det är emellertid av största vikt att TM är klar över vad ett fastläggande av ett specifikt begränsningsvärde innebär i form av möjlighet för TH att klara kraven. Detta gäller både i form av skyddsåtgärder och i begränsningar samt kostnaderna för dessa åtgärder. Nyttan av dessa skall sedan ställas mot kostnaderna och ligga till grund för den avvägning som skall göras enligt 2 kap. 7 § MB. Vidare konstaterar MÖD att ett villkor måste vara så utformat att det inte råder någon tvekan vad som krävs av TH. Det skall objektivt gå att fastställa när en överträdelse har ägt rum.¹²²

Tidigare riktvärdesanvändning

Domstolen konstaterar, som utförligt beskrivs i avsnitt 3.5.2.2, att en del begränsningsvärden i tillståndsvillkoren började utformas som riktvärden i början av 1980-talet. Syftet med att använda en sådan konstruktion var att komma förbi att straffbarheten var knuten till villkorsöverskridande *per se*. Denna riktvärdeskonstruktion gav då i stället en möjlighet att straffsanktionera underlåtenheten att vidta åtgärder vid ett överskridande. Konstruktionen användes inte i KN:s praxis om det var osäkert om TH kunde klara ett sådant värde. I sådana fall tillämpades i stället ett provotidsförfarande. De begränsningsvärden som inte angavs som riktvärden ansågs utgöra gränsvärden utan att detta särskilt angavs. Vidare var sedvänjan att gränsvärden skulle prioriteras framför riktvärden.¹²³

MÖD konstaterar att den praxis som utvecklats under de tio år som miljöbalken varit i kraft skiljer sig dels från KN:s praxis enligt ovan och dels markant från vad lagstiftaren gett uttryck för i förarbetena till MB¹²⁴. Lagstiftarens intentioner i dessa arbeten var att riktvärden borde användas enbart i provotidsförfaranden och inte som praxis nu har utvecklats, frekvent och i olika situationer. MÖD konstaterar vidare att det inte finns någon enhetlig uppfattning hos myndigheterna när riktvärdeskonstruktionen skall användas.

Rättssäkerhetsaspekter

Ett viktigt konstaterande som användes av MÖD i sin fortsatta argumentering är följande; Begränsningsvärden anges i relevanta tillståndsvillkor numera som ett gräns- eller riktvärde.

¹²² Detta har understrukits av Högsta domstolen i rättsfallet NJA 2006 s. 310.

¹²³ Bjällås U./Rahmn T., s. 123 ff.

¹²⁴ Prop. 1997/98:45(del I), s. 171 f.

Härvidlag definieras ett gränsvärde som ett värde som *aldrig* får överskridas och ett riktvärde som ett värde som, *om* det överskrids, skall *leda till åtgärder*. Dessa definitioner ger intrycket av att det är tillåtet att överskrida ett riktvärde under förutsättning att någon åtgärd vidtas för att undvika ett upprepande. *Begränsningsvärden, oavsett om dessa formuleras som rikt- eller gränsvärden, får naturligtvis inte överskridas.* Då intrycket är att riktvärden kan överskridas borde det finnas ett svar på inom vilken tid åtgärder skall börja vidtas och inom vilken tid åtgärderna skall ha sådan effekt att värdet innehålls. Några sådana svar erbjuder inte riktvärdeskonstruktionen. Konstruktionen kan därför inte anses så konkret och exakt att det objektivt går att konstatera om en överträdelse har begåtts. Miljööverdomstolen menar således att riktvärdeskonstruktionen inte uppfyller det krav på *rättssäkerhet* som följer av att tillståndsvillkor är förenade med stränga sanktioner.

MÖD menar sålunda hittills i sitt resonemang att

- ett villkor måste vara så utformat att det inte råder någon tvekan vad som krävs av TH för att följa villkoret,
- villkoren måste formuleras på så sätt att systemet med tillståndsprövning och villkorsskrivning får den styrande effekt den är avsedd att ha,
- begränsningsvärden inte får, vilket tidigare var fallet, uppfattas som målsättningar och att efterlevnaden blir dålig.¹²⁵

4.3 Reviderad formulering av tillståndsvillkor med begränsningsvärden

Den praxis som vuxit fram med en kategorisering av begränsningsvärden i rikt- och gränsvärden är således problematisk från rättsäkerhetssynpunkt. Särskilt poängteras den flitiga användningen av riktvärden. Hur skall då begränsningsvärdena anges för att tillgodose detta krav på rättsäkerhet? MÖD menar att det fodras en *högre grad av precisering* av begränsningsvärdena än vad som brukar förekomma.

Ett skäl till att det krävs en högre grad av precisering är att alla villkor i formellt hänseende har samma status men att de i sakligt hänseende har olika tyngd. Detta medför att villkor måste formuleras på ett *mer nyanserat sätt* – villkoren måste med andra ord preciseras bättre.

Hur åstadkommes då en högre grad av precisering? MÖD belyser att åtgärder och begränsningar kan *formuleras* på olika sätt i villkor. I många fall anses det lämpligt att

¹²⁵ Se prop. 1980/81:92, s. 50 och 54 samt SOU 1978:80 s. 100 f.

formulera villkorskrav som begränsningsvärden. Dessa ger då uttryck för vad en åtgärd skall klara i form av minskade utsläpp. Det betyder inte att åtgärden explicit behöver anges i villkoret utan formuleringar av detta slag möjliggör således för TH att själv välja metoder för att innehålla värdena. Detta ger en önskvärd flexibilitet och kan främja teknikutvecklingen. MÖD konstaterar i detta sammanhang dessutom att begränsningsvärden används inom EG-rätten.

En avgörande betydelse för innebörden av villkor, som MÖD starkt betonar, är förutsättningarna för kontrollen, särskilt då kontrollen av begränsningsvärdena. Här kan omsorgsfulla föreskrifter om hur kontrollen skall ske ge en nödvändig nyansering av villkorens betydelse i sakligt hänseende. Sådana föreskrifter för begränsningsvärden användes i EG-rätten. Detta sker exempelvis i IPPC-direktivet¹²⁶ där det förutsätts att begränsningsvärden fastställs och preciseras genom föreskrifter för kontroll. Förutsättningarna för utförandet av kontrollen är ofta avgörande för innebörden av villkor och det gäller särskilt kontrollen av begränsningsvärden.¹²⁷ EG:s miljörettsliga reglering innehåller ofta detaljerade anvisningar om exempelvis vilka mätmetoder och vilken mätfrekvens som skall tillämpas, tillgängligheten av mätutrustningen och hur utvärdering av kontrollen skall ske. Sådana detaljerade anvisningar förekommer också i vissa av Naturvårdverkets föreskrifter.¹²⁸

När det gäller kontrollfrågor i svensk rätt är tillämpningen något annorlunda. Kontrollfrågorna behandlats inte i tillståndsavgörandet utan oftast i ett separat kontrollprogram. En sådan praxis har utvecklats av praktiska skäl beroende på att i Sverige har tillstånden en omfattande rättsverkan och en giltighet som oftast inte är tidsbegränsad. Detta medför att en omprövning av villkor hos TM är en omfattande procedur. Tillvägagångssättet för genomförandet av kontrollen har bedömts kunna behöva ändras enligt ett enklare förfarande.

MÖD konstaterar sammanfattningsvis, med hänvisning till det ovan redovisade, först att begränsningsvärdena skall preciseras. Preciseringsen skall bestå i att ramarna för kontroll anges i villkoren så att åtminstone kraven i 22 kap. 25 § MB uppfylls. Vidare tillfredsställs då de krav på rättsäkerhet som eftersträvas. För det andra stämmer en sådan villkorsutformning överens med IPPC-direktivet. *Slutsatsen blir då att begreppen gränsvärde och riktvärde bör utmönstras i villkor som innehåller begränsningsvärden.*

¹²⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/1/EG om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar.

¹²⁷ Naturvårdverkets yttrande i MÖD 2009:2.

¹²⁸ Se exempelvis Naturvårdverkets föreskrifter (2002:28) om avfallsförbränning och Naturvårdverkets föreskrifter (2001:11) om begränsning av utsläpp av flyktiga organiska föreningar förorsakade av användningen av organiska lösningsmedel i vissa verksamheter och anläggningar.

4.4 Kortfattade referat av sakärendena i MÖD:s domar

4.4.1 Kalmar Industries AB (Mål nr M 1303-07)¹²⁹

Den 29 januari 2009 hade MÖD att ta ställning till ett överklagat avgörande från Växjö tingsrätt¹³⁰ där den klagande parten var Länsstyrelsen i Kronobergs Län och motparten var ett bolag vid namn Kalmar Industries. Saken rörde ursprungligen ett tillstånd till produktion av lyftenheter. Detta överklagande kom dock enbart att pröva det för verksamheten gällande bullervillkoret.

Länsstyrelsen har yrkat att MÖD ändrar miljödomstolens dom så att de angivna ekvivalenta ljudnivåerna utomhus vid bostäder anges som *gränsvärde*. Länsstyrelsen har i andra hand yrkat att villkoret för ekvivalent ljudnivå nattetid skall gälla som *riktvärde* intill ett år efter det att beslutet har vunnit laga kraft, och därefter som *gränsvärde*. Bolaget bestred ändring.

MÖD fastslår i domslutet att begreppet *riktvärde* skall utgå samtidigt som det i ett andra stycke införs ramar för hur villkoret skulle kontrolleras; ”*De angivna begränsningsvärdena skall kontrolleras genom närfältsmätningar och beräkningar. Ekvivalentvärdena ska beräknas för de tidsperioder som anges ovan. Kontroll ska ske så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer, dock minst en gång vart tredje år.*”

I domskälen motiveras domslutet med, genom tillämpning av de principer som redovisats ovan (avsnitt 4.1–4.3, *Författarens kommentar*), att begreppet *riktvärde* bör utgå ur villkoret. Det bör dock inte ersättas med något annat begrepp, utan i stället bör ramarna för kontrollen av villkoret anges. I det fall kontrollen skulle visa att ett värde överskridits är det TH:s ansvar att vidta de åtgärder som behövs för att klara villkoret.

4.4.2 Växjö Energi AB (Mål nr M 3792-07)¹³¹

Den 29 januari 2009 hade MÖD att ta ställning till ett överklagat avgörande från Växjö tingsrätt¹³² där den klagande parten var Växjö Energi AB och motparten var Länsstyrelsen i Kronobergs län. Saken rörde en ansökan om tillstånd enligt 9 kap. MB till befintlig verksamhet vid kraftvärmeverk.

¹²⁹ MÖD 2009:2.

¹³⁰ Dom i mål nr M 2928-06 (2007-01-26).

¹³¹ MÖD 2009:9.

¹³² Dom i mål nr M 1744-06 (2007-04-25).

Bolaget har yrkat att MÖD ändrar miljödomstolens dom så att de angivna begränsningsvärdena för utsläpp av metaller till vatten anges som *riktvärde* i stället för *gränsvärde*. Bolaget yrkade vidare att formuleringen i miljödomstolens dom måste ändras så att delegeringen till tillsynsmyndigheten måste formuleras på ett sådant sätt att det omfattar alla typer av haverier inom anläggningen.

MÖD fastslår i domslutet att den angivna bestämmelsen om att utsläppet av metaller skall bestämmas som gränsvärde och årsmedelvärde skall upphävas och skjuter upp avgörandet av frågan om villkor för utsläppet av metaller (prövotid). Vidare beslutar domstolen att bolaget skall utarbeta ett förslag till villkor för utsläppen av metaller. MÖD ändrar vidare utformningen av delegeringen av haverivillkoret till tillsynsmyndigheten så att begreppet *gränsvärden* ersätts med *begränsningsvärden*.

I domskälen motiveras domslutet med, genom tillämpning av de principer som redovisats ovan (avsnitt 4.1–4.3, *Författarens kommentar*), att begreppet riktvärde bör utgå ur villkoret. Det bör dock inte ersättas med något annat begrepp, utan i stället bör ramarna för kontrollen av villkoret anges.

I domskälen motiveras domslutet med att bolaget saknar praktiska möjligheter att påverka utsläppens storlek. Detta gäller oavsett om begränsningsvärdena uttrycks som gränsvärden eller riktvärden. MÖD drar slutsatsen att det är själva begränsningsvärdet som satts för lågt. En grundläggande princip vid all villkorsskrivning är nämligen att verksamhetsutövaren skall ha faktisk och rättslig möjlighet att följa villkoret. Med hänvisning till vad som ovan anförts (avsnitt 4.1- 4.3, *Författarens kommentar*), anser MÖD att bestämmelsen om att utsläppet av metaller skall gälla som *gränsvärde bör upphävas*. Under en prövotid bör bolaget utarbeta förslag till villkor med beaktande av bland annat resultaten av utsläppsmätningarna, möjligheten att reglera den mängd metaller som följer med bränslet och behovet av ett särskilt villkor överhuvudtaget. Bolaget skall också i sitt förslag beakta vad MÖD har anført om utformningen av begränsningsvärden, det vill säga bland annat utmönstra begreppen rikt- och gränsvärde. När det gällde haverivillkoret hänvisar MÖD till Naturvårdsverkets bestämmelser¹³³ och avslår bolagets yrkande. Även beträffande haverivillkoret uttalar MÖD att begreppet gränsvärde bör utgå och ersättas med begränsningsvärden på grund av ovan angivna skäl.

¹³³ Naturvårdsverkets föreskrifter om utsläpp till luft av svaveldioxid, kväveoxider och stoft från förbränningsanläggningar med en installerad införd effekt på 50 MW eller mer (NFS 2002:26).

4.4.3 Cementa AB (Mål nr M 5069-07)

Den 6 februari 2009 hade MÖD att ta ställning till ett överklagat avgörande från Växjö tingsrätt¹³⁴ där den klagande parten var Cementa AB och motparten var Länsstyrelsen i Kalmar län. Saken rörde tillstånd till drift av anläggning för tillverkning av cement och cementklinker med mera.

Bolaget har bland annat yrkat att MÖD ändrar miljödomstolens dom så att villkoret gällande buller ändras så att immissionsnivåerna skall gälla som riktvärden även efter visst angivet datum.

MÖD fastslår i domslutet att begreppet *gränsvärde* skall utgå. I villkoret infördes samtidigt ett andra stycke; ”*De angivna ekvivalentnivåerna ska från och med år 2011 minst en gång per år kontrolleras antingen genom immissionsmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar. Då ska också typiska bullerhändelser som riskerar att nattetid ge högsta momentana ljudnivåer kartläggas. Ekvivalentvärdena ska baseras på den tidsperiod som anges i villkoret.*”

I domskälen motiveras domslutet med, genom tillämpning av de principer som redovisats ovan (avsnitt 4.1–4.3, *Författarens kommentar*), att begreppet *gränsvärde* bör utgå ur villkoret. Det bör dock inte ersättas med något annat begrepp, utan i stället bör villkorens kontrollramar anges. I det fall kontrollen skulle visa att ett värde överskridits är det TH:s ansvar att vidta de åtgärder som behövs för att klara villkoret.

4.5 Andra domar och yttranden av relevans för frågeställningen

Miljööverdomstolen har sedan de tre vägledande domarna¹³⁵ där ny praxis förkunnats, behandlat ytterligare ett antal överklaganden som berört den problemställning som gäller begränsningsvärden. Exempel på sådana domar återfinns i nedanstående lista och i samtliga dessa har domstolen varit konsekvent och använt de nya riktlinjer som domstolen själv har proklamerat.

- Dom i Miljööverdomstolen 2009-03-25, Mål nr M 9382-06¹³⁶, Nordkalk AB
- Dom i Miljööverdomstolen 2009-06-18, Mål nr M 7933-08, Knauf Donagips GmbH
- Dom i Miljööverdomstolen 2009-06-22, Mål nr M 10050-08¹³⁷, Landskrona församling

¹³⁴ Deldom i mål M2739-05 (2007-06-12).

¹³⁵ Mål nr M 1303-07 (MÖD 2009:2), Mål nr M 3792-07 (MÖD 2009:9) och Mål nr M 5069-07.

¹³⁶ MÖD 2009:12.

- Dom i Miljööverdomstolen 2009-09-23, Mål nr M 3354-08, Windy Scandinavia AB
- Dom i Miljööverdomstolen 2009-10-13, Mål nr M 9999-08, Eka Chemicals AB¹³⁸
- Dom i Miljööverdomstolen 2009-11-10, Mål nr M 5960-08, Kårehamnporten¹³⁹
- Dom i Miljööverdomstolen 2009-11-19, Mål nr M 8723-08¹⁴⁰, Stora Enso AB¹⁴¹
- Dom i Miljööverdomstolen 2009-12-01, Mål nr M 380-09, Södra Cell¹⁴²

Även underrätterna följer nu MÖD:s nya praxis alltmer. Detta ämne behandlas ingående i avsnitt 5 beträffande MPD i Västra Götalands län och MD i Vänersborg. Det kan dock noteras att åsikterna fortfarande går isär om hur villkor skall utformas när det gäller begränsningsvärden. Skiljaktigheterna har ett flertal gånger kommit till uttryck i ärenden/mål i MPD och MD. Exempel på sådana domar är;

- Dom Vänersborgs MD 2009-11-17, Mål nr M 1126-09 (överklagat MPD-beslut), Skanska AB¹⁴³
- Dom Vänersborgs MD 2009-12-01, Mål nr M 2170-09 (överklagat MPD-beslut), Componenta AB¹⁴⁴
- Dom Nacka MD 2009-11-05, Mål nr M 1445-07¹⁴⁵
- Dom Umeå MD 2009-12-04, Mål nr M 4782-04¹⁴⁶

I Miljööverdomstolens argumentering och domskäl refererar domstolen i flera avseenden till olika yttranden¹⁴⁷ från Naturvårdsverket. Naturvårdsverket måste i denna kontext betraktas som en synnerligen tung remissinstans eftersom domstolen i sin argumentering för ny praxis om begränsningsvärden använt mycket av resonemanget från dessa yttranden. Det är därför på sin plats att här kortfattat återge det huvudsakliga innehållet i dessa yttranden genom

¹³⁷ MÖD 2009:19.

¹³⁸ MÖD ansåg i denna dom att under den provotid som var aktuell i målet kunde den provisoriska föreskriften innehålla begränsningsvärden uttryckta som rikt- och gränsvärden. MÖD betonade dock att i utformningen av de slutgiltiga villkoren skulle dessa begrepp utmönstras.

¹³⁹ I detta mål fick vindkraftsparken Kårehamnporten (E.ON Vind Sverige AB) behålla formuleringen med riktvärde i bullervillkor eftersom den överklagade domen meddelats före MÖD:s nya praxis. MÖD hänvisade dock till MÖD 2009:2 och MÖD 2009:9.

¹⁴⁰ MÖD 2009:25.

¹⁴¹ MÖD ansåg i denna dom att under den korta provotid som var aktuell i målet kunde den provisoriska föreskriften innehålla begränsningsvärden uttryckta som rikt- och gränsvärden.

¹⁴² MÖD ansåg i denna dom att under den provotid som var aktuell i målet kunde den provisoriska föreskriften innehålla begränsningsvärden uttryckta som rikt- och gränsvärden. MÖD betonade dock att i utformningen av de slutgiltiga villkoren skulle dessa begrepp utmönstras.

¹⁴³ Denna dom kommer mer ingående att behandlas i avsnitt 5.3.

¹⁴⁴ Denna dom kommer mer ingående att behandlas i avsnitt 5.3.

¹⁴⁵ I slutligt villkor meddelades ett värde som i praktiken fungerar som ett riktvärde.

¹⁴⁶ I slutligt villkor meddelades ett värde som i praktiken fungerar som ett riktvärde.

¹⁴⁷ Naturvårdsverket yttrande (diariernr. 611-1501-09 Rm) i mål nr M 7933-08 (2009-06-18) samt verkets yttrande i mål M 1303-07 (2007-09-20).

nedanstående resumé. Verket delar upp sina ståndpunkter i tre huvuddelar; *villkor*, *begränsningsvärden* och *kontroll*.

Villkor

Verkets grundsyn är att villkor skall vara rättsäkra, ändamålsenliga och lämpade för egenkontroll och tillsyn. Ur ett rättsäkerhetsperspektiv menar verket att det är vanligt förekommande med villkor som kan ifrågasättas. Exempelvis pekar verket på det s k allmänna villkoret som regelmässigt meddelas i tillstånd för miljömässig verksamhet. Villkor bör utformas dels så att verksamhetsutövaren (VU) på egen hand har möjlighet utföra en skälig kontroll och dels så att tillsynsmyndigheten har en rimlig möjlighet att kontrollera att villkoren efterlevs. Härvid menar verket att alla frågor inte alltid måste regleras i detalj; ibland kanske ett värde måste preciseras med mätmetoder, tidsenhet och dylikt medan det ibland är tillräckligt att enbart ange ett värde.

Begränsningsvärden

Verket har gett en redogörelse för sin syn på användningen av gräns- och riktvärden och pekat på att det kan vara fördelaktigt att använda dessa begrepp i olika situationer. Dessa värden kan då användas antingen var för sig eller i kombination. Vidare kan verket tänka sig att använda begränsningsvärden med en begränsat tillåtlighet av villkorsöverskridande. I motiven till ett sådant ställningstagande utgår verket från erfarenhetsaspekter. Myndigheten menar att *gränsvärden* för utsläpp normalt har bestämts utifrån en längre tids erfarenhet där rimlig hänsyn har tagits utifrån miljö- och hälsosynpunkt. Med sådana kunskaper sätts då gränsvärdet ofta något högre än det genomsnittliga utsläppet som registrerats under den tid vilken erfarenheten har samlats in. Vad gäller konstruktionen med *riktvärdesvillkor* är verket tveksamt till att använda denna ur rättsäkerhetssynpunkt. Svagheten ligger i att VU skall vidta åtgärder vid ett villkorsöverskridande för att förebygga ett upprepande men vilka dessa insatser är går oftast inte med tillräcklig säkerhet att förutsäga. Verket menar dock att det går att formulera rättsäkra villkor med samma syfte som riktvärdeskonstruktionen. Grunddragen i sådana formuleringar är ett villkor som ålägger VU att anmäla överskridandet till tillsynsmyndigheten. Därutöver skall VU meddela vilka åtgärder som vidtagits/avses vidtas för att överskridandet inte skall upprepas. Tillsynsmyndigheten får härigenom ett underlag för ärendets fortsatta hantering. Detta kan eventuellt resultera i nya förelägganden inom ramen för tillsynen eller nya villkor (efter delegation från tillståndsmyndigheten). Fördelen med, enligt verkets förmenande, att ett sådant bemyndigande ges tillsynsmyndigheten är att kraven på åtgärder blir en del av tillståndet och därmed straffsanktionerade.

Kontroll

Det finns regler som tydliggör vilka åligganden en VU har för att kontrollera efterlevnaden av villkor.¹⁴⁸ Mot den bakgrunden menar verket att det normalt inte är motiverat av rättsäkerhetsskäl att behöva ha kontrollvillkor i tillstånd. Undantag från detta kan motiveras i enskilda fall om det speciellt behöver belysas vilka skyldigheter en VU har. Ett exempel på ett sådant fall kan vara om följden av att använda ett begränsningsvärde annars blir osäker. Det i sin tur kan bero på att det finns skilda meningar om vilken mätmetod som skall användas och olika mätmetoder leder till skilda resultat.

Miljööverdomstolen har inte godtagit verkets resonemang fullt ut. Detta gäller bland annat kontrollvillkoret där domstolen anser att ett sådant villkor krävs för att uppfylla krav som ställs dels i 2 kap. 7 § MB och dels i det s k IPPC-direktivet. Naturvårdsverket har varit kritisk till detta vilket framgår i avsnitt 5.3.

¹⁴⁸ Härmed avses bland annat bevisbörderegeln (2 kap. 1 § MB) och kunskapskravet (2 kap. 2 § MB) samt bestämmelserna om egenkontroll (26 kap. 19 - 20 §§ MB). Även förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll innehåller regler av detta slag.

SEKTION II

5. RESULTATBESKRIVNING OCH ANALYS AV ANSÖKNINGSÄRENDEN/ MÅL VID MPD-VG OCH MD-V

Som framgår ovan har intentionen från MÖD varit att öka den allmänna rättsäkerheten och besluten från MPD/MD påverkar naturligtvis verksamhetsutövaren på ett högst påtaligt sätt.¹⁴⁹ Föreliggande avsnitt syftar till att få klarhet i vilken omfattning och takt sådana beslut följer MÖD:s nya praxis.¹⁵⁰ Därvidlag kommer en resultatbeskrivning och analys av de ansökningsärenden/mål som behandlats vid MPD-VG respektive MD-V under tiden 2009-02-06 -- 2009-12-31 att presenteras. Dessutom inkluderar avsnittet en diskussion om de ansökningsmål som i MPD har överklagats till MD-V. Skälet till att välja startdatum till den 6 februari beror på att den tredje av Miljööverdomstolens domar som behandlar den reviderade villkorsskrivningen kom detta datum. De övriga två kom 29 januari 2009.

5.1 Ärenden vid miljöprövningsdelegationen vid länsstyrelsen i Västra Götalands län

5.1.1 Allmän resultatbeskrivning

Samtliga ärenden som studerats vid MPD-VG har varit s k ansökningsärenden¹⁵¹ och återfinns i bilaga 1. Ärendena har i somliga fall förekommit i elektronisk form (pdf-format) och i somliga som papperskopior insatta i förvaringspärmar. Verksamheterna som dessa ärenden gäller är B-verksamheter, dvs. en typiskt sett mindre farlig kategori. Ärendena har förekommit vid tre olika miljöskyddsavdelningar på tre olika orter; Göteborg, Vänersborg och Mariestad. Samtliga 122 ärenden som förekommit under den aktuella perioden vid de tre avdelningarna har behandlats. Av dessa har under perioden 18 stycken återkallats eller upphävts varför de ej har behandlats vidare. Vidare har 27 stycken ärenden borttagits ur analysen eftersom dessa bedömts som icke relevanta för uppsatsens frågeställning. Två exempel på denna typ av ärenden är; *"begäran om ny tid för igångsättning"* och *"tillstånd enligt miljöbalken om utökad djurproduktion"*. Skälet till att bedöma dessa ärenden som icke relevanta är att de inte innehåller den typ av begränsningsvärden som i detta arbete är uppe till analys. I dessa exempel

¹⁴⁹ Detta gäller inte minst i ekonomiskt och straffrättsligt hänseende.

¹⁵⁰ Mål nr M 1303-07 (MÖD 2009:2), Mål nr M 3792-07 (MÖD 2009:9) och Mål nr M 5069-07.

¹⁵¹ Det bör härvid noteras att det kan röra sig om såväl tillståndsärenden som omprövningsärenden. Omprövningarna företas i denna studie allt som oftast enligt 24 kap. 8 § MB, vilket blir tydligt vid en granskning av bilaga 1 och tabell 1.

förekommer inte villkorstyper såsom buller eller utsläpp till luft/vatten som innehåller begränsningsvärden av typen riktvärde och/eller gränsvärde.

För tre ärenden har även analyserats vad som står i det allmänna villkoret (grön markering i bilaga 1- Ärendelista MPD).¹⁵² Efter att både de återkallade/upphävda och icke relevanta fallen borttagits återstår 77 ärenden. Dessa återstående fall behandlas i tabell 1 nedan och därefter fortsättningsvis i avsnitt 5.1.1 – 5.1.2.

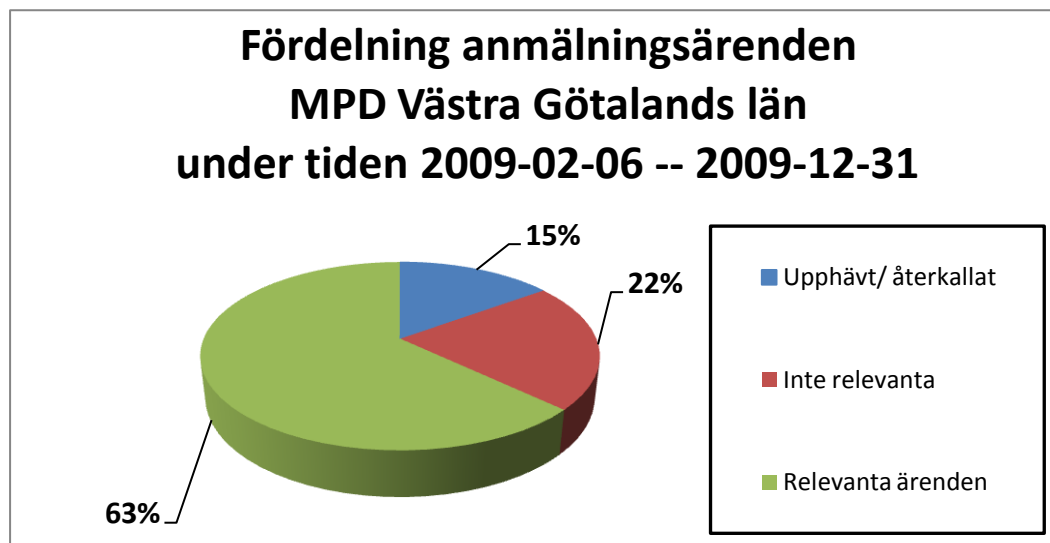

Diagram 1. Total fördelning av ärenden hos MPD Västra Götaland under perioden 2009-02-06 – 2009-12-31.

Författarens bedömning huruvida tillståndsmyndigheten i varje enskilt fall följt MÖD:s anbefallning eller inte framgår av bilaga 1. En sammanställning av bedömningen i bilaga 1 framgår av nedanstående tabell 1 samt diagram 2.

¹⁵² Detta för att klarlägga om MPD varit observant på det allmänna villkoret och vid behov gått in och ändrat. Övriga ärenden har inte analyserats på detta sätt utan faller utanför uppsatsens ram med hänvisning till vad som sagts i avsnitt 2.5. För de tre undersökta fallen har MPD varit observant och gått in och ändrat vid behov, det vill säga MPD har följt MÖD:s anbefallning.

Förkortning	Betydelse	Antal	%
F	Följt MÖD:s anbefallning utan kommentar	14	18
FK	Följt MÖD:s anbefallning med kommentar om ny praxis	27	35
EFM	Ej följt MÖD:s anbefallning ^{153,154}	19	25
EFM pga §	Sammanslagning av resultat från EFM på grund av 24:8 MB och EFM på grund av 22:27 MB.	(17)	22
EFM pga 24:8	Ej följt MÖD:s anbefallning. I dessa mål har det inte varit möjligt att följa anbefallningen på grund av formuleringarna i 24:1 MB samt 24:8 MB. ¹⁵⁵ TH har inte begärt ändring av villkor som är relevant(a) för denna bedömning, dvs. ej begärt ändring av villkor innehållande rikt- och gränsvärden.	8	
EFM pga 22:27	Ej följt MÖD:s anbefallning. Prövotidsförfarande. Kommenterat den nya praxisen i beslutsskäl och åtgärdat det som lagligen varit möjligt. Vissa av villkoren har således inte lagligen kunnat ändras. ¹⁵⁶	9	
Totalt		77	100

Tabell 1.

Vid närmare analys av de olika relevanta ansökningsmålen framkommer det att frågan om underinstanserna, dvs. i detta fall miljöprövningsdelegationen, följt MÖD:s anbefallning att rikt- resp. gränsvärden skall utmönstras, inte är helt trivial. Det har varit lätt av avgöra huruvida MPD följt eller inte följt anbefallningen om det är en första prövning av tillstånd. I dessa fall är det bara att avgöra om villkoren har anpassats efter de nya intentionerna eller om rikt- eller gränsvärden fortfarande har använts.

Totalt har tillståndsmyndigheten i 41 fall (F/FK, ca 53 %) följt anbefallningen till utmönstring. I flertalet av dessa fall (FK, 27 stycken) har MÖD:s domar kommenterats i beslutsskäl. Ett typexempel på en sådan kommentar är *"Föreslagna /../värden överensstämmer med vad som brukar föreskrivas för liknande verksamheter. Dock ska, med hänvisning till Miljööverdomstolens domar gällande rikt- och gränsvärden (se bland annat domar den 29 januari 2009 i mål nr M 1303-07 och mål nr M 3792-07), begreppet riktvärde inte användas och i stället ramarna för kontrollen anges."*

¹⁵³ I samtliga dessa ärenden, utom tre, har MPD ej kommenterat MÖD:s domar och ej heller följt dess anbefallning. I de övriga tre ärendena har MPD kommenterat MÖD:s domar i beslutsskäl men ej följt anbefallningen även om laglig grund för detta har förelegat. I dessa tre kommenterade ärenden har två olika situationer förelegat: 1. Kommenterat att ny praxis borde gälla men ej åtgärdat. Här har svårigheter hävdats med att formulera villkor utan gräns- eller riktvärde. 2. Enbart kommenterat att ny praxis borde gälla men ej motiverat varför detta ej har åtgärdats.

¹⁵⁴ Tre av dessa EFM-fall är ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 § 3 st. MB. Författaren har bedömt att sambandsrekvisitet i 24 kap. 5 § 2 st. MB i dessa fall varit uppfyllt, men MPD har inte ändrat enligt MÖD:s anbefallning och därför har ärendena bedömts som EFM.

¹⁵⁵ Se vidare avsnitt 3.7.

¹⁵⁶ MPD får endast ändra provisoriska villkor, se vidare avsnitt 3.5.2.3. Se även Bengtsson B. m.fl., s. 22:48-50.

I de fall då MPD ej följt MÖD:s anbefallning (EFM, 19 stycken, ca 25 %), räknas in även de ärenden som berör ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 § 3 st. MB samt 24 kap 5 § 2 st. MB. I de fall då ändringstillstånd föreligger kan villkorsändringar i grundtillståndet företas av delegationen om samband föreligger.¹⁵⁷

Andelarna 53 % respektive 25 % förefaller vid en första anblick vara tämligen låga/höga men det bör observeras att detta är medelvärden under tidsperioden. Den naturliga förklaringen till att andelarna är så låga/höga återfinns i trenddiagrammet i avsnitt 5.1.2.

I övriga fall (EFM pga §) har inte MPD haft möjlighet att ändra enligt MÖD:s anbefallning enligt antingen 24 kap. 1 § i kombination med 24 kap. 8 § eller 22 kap. 27 § MB.

8 ärenden har varit sådana (EFM pga 24:8), att tillståndshavaren begärt ändring av sådana villkor som inte har varit relevanta för uppsatsens frågeställning om utmönstring av rikt- och gränsvärden. Det har därmed inte varit möjligt enligt 24 kap. 8 § MB att ändra andra slutliga villkor, som innehållit dessa värden. Det har därför inte varit möjligt för författaren att bedöma MPD:s syn på MÖD:s nya praxis i dessa fall. Det kan enbart konstateras att dessa ärenden innehåller slutliga villkor som ej står i överensstämmelse med MÖD:s anbefallning.

Vid avslutandet av de totalt 9 prövotidsförfaranden (EFM pga 22:27) har MPD i de flesta fall kommenterat den nya praxisen i beslutsskäl. Härvidlag har MPD åtgärdat det som lagligen varit möjligt, det vill säga enbart sådana villkor som fram till datum för slutligt beslut har varit provisoriska. Däremot är det ej tillåtet att ändra sådana villkor som tidigare har angivits som slutliga villkor, det vill säga delegationen har ej följt MÖD:s anbefallning eftersom lagligt hinder föreligger. Detta behandlas mer ingående i avsnitt 3.5.2.3.

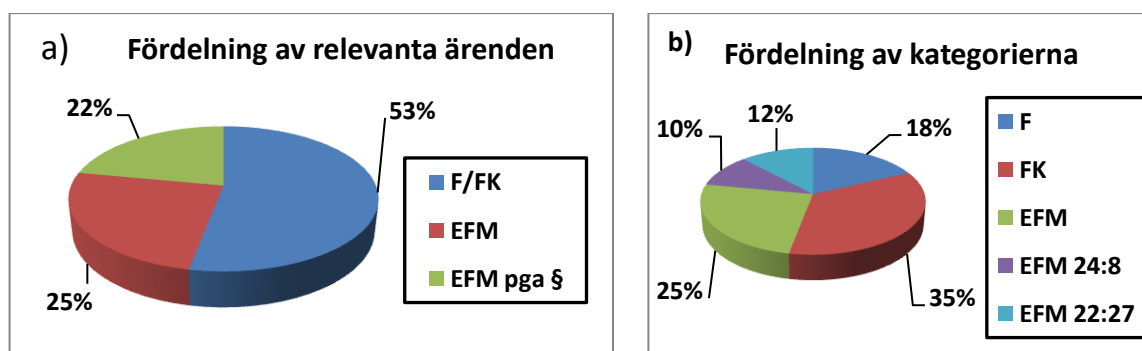

Diagram 2. a) Fördelning av för frågeställningen relevanta ärenden och b) Uppdelning av kategorierna hos MPD i Västra Götalands län under perioden 2009-02-06 -- 2009-12-31.

¹⁵⁷ Se vidare avsnitt 3.6.

5.1.2 Förändringar under året

Det kan vara av stort intresse att följa hur förändringstakten har varit under den studerade tidsperioden. Tre huvudgrupper av mål (F/FK, EFM och EFM pga §) har karakteriserats månad för månad, se bilaga 1. Resultatet framgår av diagram 3.

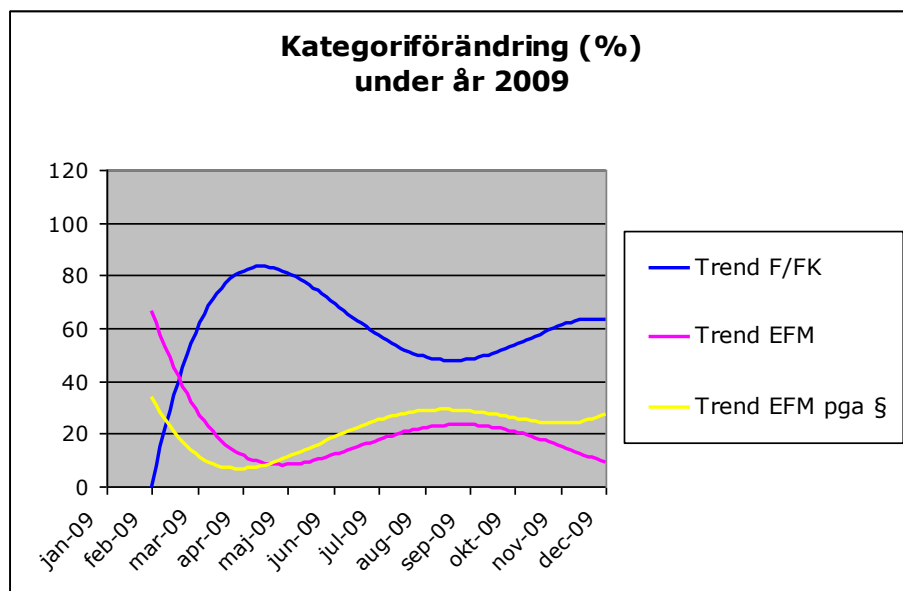

Diagram 3. *Trender för de tre kategorierna F/FK (blå), EFM (rosa) och EFM pga § (gul) under 2009.*

Diagrammet visar en tydlig trend att antalet ärenden som har följt MÖD:s anbefallning (F/FK) kraftigt ökar i perioden februari-maj för att sedan plana ut runt 60-70%. I motsvarande grad som F/FK ökar minskar antalet ärenden som inte följer anbefallningen (EFM). De ärenden som är begränsade att följa anbefallningen på grund 24 kap. 8 § respektive 22 kap. 27 § MB är ungefär, som förväntat, oförändrade under året och hamnar runt 30 %. Det vill säga att så gott som alla ärenden har vid årsskiftet följt MÖD:s anbefallning, *när så lagligen varit möjligt.*

Det måste dock betonas att det antalet ärenden som varje månad kunnat ligga till grund för statistiskt bearbetning¹⁵⁸ är mycket begränsade, vilket innebär att det är svårt att dra alltför långtgående slutsatser ur materialet.

I detta hänseende är det intressant att notera *när och hur* MPD:s ledamöter inhämtade/fick information om MÖD:s domar. Ett internt meddelande inom länsstyrelsen gick ut via e-post redan den 4 februari (bilaga 4) och vidare anordnades ett internt möte om bland annat dessa domar den 11 februari (bilaga 5), det vill säga endast 6 respektive 13 dagar efter att de två

¹⁵⁸ De trendlinjer som har anpassats till rådata, det vill säga sådana data som samlats in och som inte har genomgått bearbetning, är polynom av 4:de ordningen.

första domarna hade avkunnats.¹⁵⁹ Detta innebär att MPD hade kunskap om MÖD:s anbefallning redan vid det första fallet som behandlats i denna uppsats. Det statistiska materialet blir därmed enhetligt under hela den behandlade tidsperioden.

Det resultat som redovisats ovan gällande de förändringar som skett under året antyder att det fordras en viss tid för ledamöterna att anamma en ny praxis. Detta kan anses vara högst naturligt och kan anses vara den mänskliga faktorn i det juridiska systemet. Trenddiagrammet visar att efter maj, det vill säga efter ca 3 månader, ligger andelen följsamma utslag på en fullt acceptabel nivå. Den resterande andelen kan kanske vara ett utslag för den kritiska diskussion som föreligger angående införandet av MÖD:s nya praxis, vilket belyses mer i avsnitt 5.3.

5.2 Mål vid miljödomstolen i Vänersborg

5.2.1 Allmän resultatbeskrivning - Ansökningsmål

Beskrivningen av de mål som varit uppe för behandling vid MD kommer i princip att följa samma hantering som beskrivningen av ärendena som behandlats av MPD.

Samtliga mål som har varit föremål för denna del av studien är ansökningsmål. Dessa har varit tillgängliga i elektronisk form och återfinns i bilaga 2. De flesta av dessa mål har inte varit relevanta för uppsatsens tredje frågeställning. Anledningen härtill är att lagrummet som definierar vad som omfattas i beteckningen ansökningsmål är tämligen omfångsrik. Denna undersökning omfattar endast tillstånds- respektive omprövningsmål.¹⁶⁰ Dessa mål är att anse som ansökningsmål enligt punkterna 1 och 7 i 21 kap. 1 § MB.

Totalt har 115 domar avkunnats i denna typ av mål under den aktuella tidsperioden. Av dessa har 2 stycken inskickats till fel domstol och vidarebefordrats till rätt domstol (MD vid Växjö tingsrätt). Vidare har 7 avskrivits och 91 stycken behandlats som icke relevanta. Exempel på sådana mål som bedömts som icke relevanta är; ”*ansökan om tillstånd till gruppstation för vindkraft*” och ”*ansökan om tillstånd att i samband med utbyggnad av ny väg E45 anlägga bro över Grönån*”. Vidare har ett stort antal mål rört ”*ansökan om utdömande om vite*”. Dessa typer av mål innefattas antingen inte i ansökningsmålskriteriet (punkterna 1 och 7 i 21 kap. 1 § MB) eller innehåller inte utsagor om begränsningsvärden. Detta gör att endast 15 mål (13%) har varit föremål för bedömning om MD har följt eller ej följt MÖD:s anbefallning, se diagram 4.

¹⁵⁹ Både mål nr M 1303-07 (MÖD 2009:2) och mål nr M 3792-07 (MÖD 2009:9) avkunnades med 29 januari 2009.

¹⁶⁰ Definitionen på ansökningsmål återfinns i 21 kap. 1 § MB. Omprövningarna företas i denna studie allt som oftast enligt 24 kap. 8 § MB, vilket blir tydligt vid en granskning av bilaga 2.

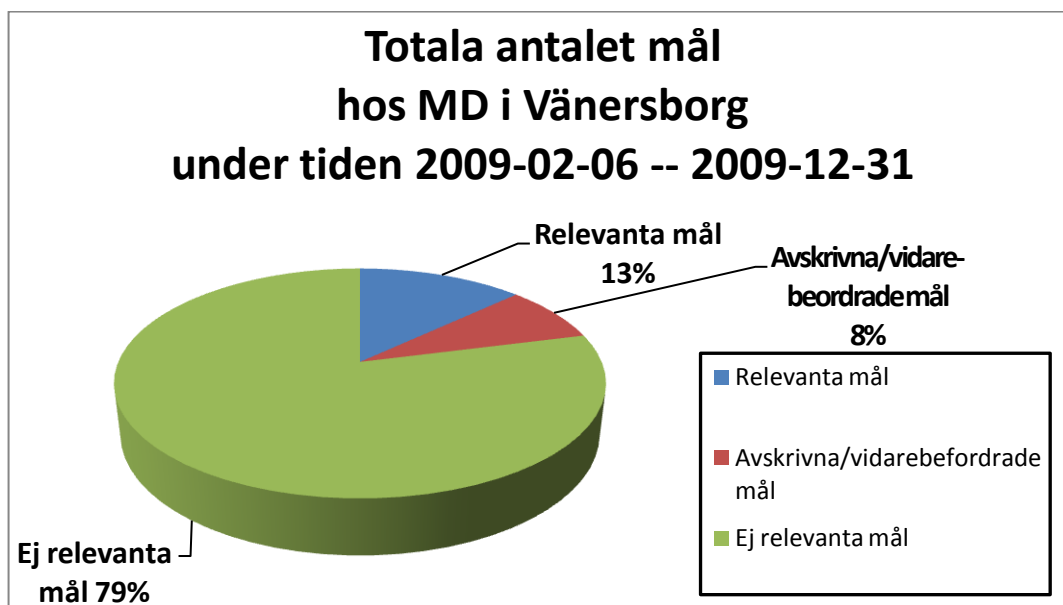

Diagram 4. Total fördelning av mål hos Miljödomstolen i Vänersborg under perioden 2009-02-06 -- 2009-12-31.

Av de 15 relevanta målen har 3 följt (F) MÖD:s anbefallning utan kommentar och 2 har följts och kommenterats (FK) av domstolen. I ett av de kommenterade målen¹⁶¹ har MD i sina domskäl bland annat skrivit följande; ”Länsstyrelsen har i sitt förslag till villkor angivit att begränsningsvärdet avseende urea bör gälla endast som riktvärde. Miljödomstolen anser dock att det saknas skäl att begränsa användningen av urea som ett riktvärde. Kommunen har heller inte ansett att användningen behöver begränsas på detta sätt. (Jfr även Miljööverdomstolens domar den 29 januari 2009 i mål 3792-07 och 1303-07 angående utmönstring av begreppen riktvärde och gränsvärde).” I det andra målet med kommentar¹⁶² skriver MD i sina domskäl bland annat följande; ”Miljööverdomstolen har fastslagit att begreppen riktvärde och gränsvärden inte längre ska tillämpas vid villkorsskrivning. Bolaget har i sin ansökan vidhållit att rikt- och gränsvärden ska tillämpas på av bolaget anförda skäl medan länsstyrelsen har framhållit att villkoren bör utformas i linje med miljööverdomstolens praxis i fråga om villkorsskrivning.” MD kommenterar vidare; ”Miljödomstolen kan konstatera att frågan om hur villkor ska utformas inte slutligt är avgjord då den kan bli föremål för avgörande i Högsta Domstolen.¹⁶³ Vidare är erfarenheterna av att utforma villkor på annat sätt än med rikt- och gränsvärden begränsade, och dessutom kan krävas ett underlag som är mer omfattande än vad som normalt redovisats hittills i en ansökan. Miljödomstolens utgångspunkt är dock att villkoren bör utformas så långt som möjligt i enlighet med Miljööverdomstolens praxis,

¹⁶¹ Mål nr M 1818-08 (2009-04-02).

¹⁶² Mål nr M132-09 (2009-11-11).

¹⁶³ Se vidare avsnitt 5.3.

samtidigt som vissa kontrollfrågor och vissa villkor av mindre betydelse av praktiska skäl lämpligast måste kunna få hanteras inom ramen för tillsynen.”

I 10 mål har MD inte följt MÖD:s anbefallning (EFM). Det har varit sådana mål i vilket det hade varit fullt möjligt att följa anbefallningen utan att MD skulle ha varit begränsad av någon lagparagraf som exempelvis 24 kap. 1 § i kombination med 24 kap. 8 § MB eller 22 kap. 27 § MB. 5 av dessa mål avslutades i perioden 6 februari – 25 mars, det vill säga relativt kort tid hade förflutit sedan MÖD:s första dom den 29 januari, se tabell 2. Ett sådant utfall måste betraktas som acceptabelt eftersom, som tidigare påpekats, det tar en viss tid att anamma en viss praxis. De övriga målen fördelades ungefär jämt över den resterande tidsperioden. Detta skulle principiellt kunna ifrågasättas, men antalet mål är så litet att denna kritik inte med fog kan framföras. Fåtalet mål gör att någon tidsutvärdering likt den som presenteras i diagram 3 inte kan utföras. Här kan således inte, såsom i ärendena hos MPD, några trender avseende hur MD tidsmässigt har behandlat de relevanta målen presenteras.

Kategori				
F/FK			EFM	
Beslutsdatum	F/FK	Mål nr	Beslutsdatum	Mål nr
2009-04-02	FK	M 1818-08	2009-02-13	M 489-08
2009-04-28	F	M 1235-08	2009-02-23	M 3252-04
2009-09-22	F	M 293-99	2009-02-23	M 52-02
2009-10-29	F	M 279-02	2009-03-25	M 3000-08
2009-11-11	FK	M 132-09	2009-03-25	M 259-02/1903-07
			2009-05-07	M 2637-08
			2009-09-17	M 432-09
			2009-10-13	M 383-08
			2009-12-03	M 2396-09
			2009-12-04	M 322-99

Tabell 2. Beslutsdatum och målnummer för kategorierna Följt/Följt med kommentar (F/FK) samt Ej Följt MÖD:s anbefallning (EFM) hos MD i Vänersborg under tiden 2009-02-06 – 2009-12-31.

För att vederhäftigt kunna avgöra miljödomstolarnas uppföljning av MÖD:s nya praxis skulle samtliga 5 miljödomstolars relevanta domar för året behöva genomgå och sammanställas. Ett annat intressant scenario är naturligtvis att göra en studie om ett antal år, innehållande en sådan sammanställning, och däri observera hur uppföljningen angående hur miljödomstolarna följer MÖD:s anbefallning har utvecklats.

För MD i Vänersborg har någon uppgift ej kunnat erhållas om och i så fall när domarna/miljöråden/ledamöterna fått närmare information om MÖD:s domar, så som fallet var på länsstyrelsen. Oavsett om någon sådan information spridits internt via e-post eller på upplysningsmöten *borde* dock domstolens ledamöter, relativt kort tid efter 29 januari 2009, ha varit uppdaterade beträffande MÖD:s avkunnade domar.

5.2.2 Allmän resultatbeskrivning – Mål som överklagats till MD

De beslut som överklagats vid någon MPD som är belägen inom Västra Götalands, Hallands eller Värmlands län skall tas upp till ny prövning vid MD i Vänersborg. Under den undersökta tidsperioden registrerades 45 sådana överklaganden, se bilaga 3. Prövningen av dessa mål hos MD följer en något annan procedur jämfört med den som gäller för ansökningsmål. Vid handläggningen av överklaganden skall MD nämligen, med stöd av 20 kap. 3 § MB, tillämpa förvaltningsprocesslagen (FPL). Enligt 29 § FPL får rättens avgörande inte får gå utöver vad som yrkas i målet.

Vid närmare granskning av de överklaganden som inkommit till MD-V kan två huvudtyper av ärenden urskiljas. Många överklaganden är av den karaktären att det yrkas på ett totalt upphävande av MPD:s beslut. Den andra huvudkategorin är att endast någon del av beslutet överklagats. Vid en bedömning om MD följt eller icke följt MÖD:s anbefallning måste dessa två kategorier behandlas separat. Avseende den första kategorin, totalt upphävande, uppstår följande besvärliga fråga; Får domstolen gå in, även om de väljer att avslå yrkandet, och ändra villkorsformuleringar? I föreliggande fall är innebörden av denna fråga om domstolen har laglig befogenhet att utmönstra rikt- och gränsvärden som ursprungligen fastslagits av MPD. Mer principiellt blir alltså knäckfrågan följande; om en part yrkar om ett totalt upphävande, kan detta då förstås som att parten yrkar om att tillståndet *samt* dess villkor skall upphävas (och att miljödomstolen på så sätt har laglig befogenhet att ändra MPD:s villkorsformulering eftersom det då innefattas i yrkandet)? Enligt kontakt med MD i Växjö¹⁶⁴ är svaret på frågan ja men samtidigt påpekas att denna fråga delvis påminner om det mål som Högsta domstolen

¹⁶⁴ Privat e-mail korrespondens med Håkan Nordling, lagman, Växjö tingsrätt (2010-03-12).

(HD) nyligen har meddelat prövningstillstånd till. Detta gäller ett av de mål som utgör Miljööverdomstolens nya praxis.¹⁶⁵ Rättslaget är sålunda oklart. I den andra kategorin av överklaganden, någon del av beslutet har överklagats, uppstår även i detta fall en svårhanterlig fråga. Ponera att den part som har överklagat beslutet yrkar att ett villkor innehållande riktvärde skall ändras i något avseende (till exempel att en viss bullernivå skall sättas högre). Det kan då ifrågasättas om domstolen, i det fall yrkandet avslås, ändå har mandat att gå in och ändra i de villkor (med riktvärden) som fastställts av MPD på så sätt att MÖD:s anbefallning om utmönstring av riktvärden och lämpliga föreskrifter om kontroll uppfylles. Det kan även ifrågasättas om domstolen har befogenhet att göra detta om samma nivå (exempelvis bullernivå) som gällde i det tidigare beslutet fastställs. Även i detta fall får rättslaget betraktas som oklart. Svaret *bör* vara – om man renodlar frågan - nej om yrkandet är mildare villkor och ja om det yrkas skärpta villkor.¹⁶⁶

På grund av denna osäkerhet i rättslaget har inget försök gjorts att klassificera de beslut (i följt eller ej följt MÖD:s nya praxis) som MD-V har fattat i de 45 inkomna målen. Dessa överklagade mål biläggs dock, utan bedömning, i bilaga 3. Rättsosäkerheten illustreras väl av en jämförelse mellan Componenta¹⁶⁷ och Skanska-målet¹⁶⁸, vilket närmare kommer att diskuteras i avsnitt 5.3.

5.3 Kritiska kommentarer och prövning hos MD respektive HD

I avsnitt 5.1 och 5.2 har framgått att MPD och MD i vissa fall haft kritiska kommentarer till MÖD:s domskäl/domslut¹⁶⁹ i sina beslut/domar.¹⁷⁰ De kraftfullaste argumenten att frångå att använda rikt- och gränsvärden var att villkoren utformade på det sättet i många fall inte var rättsäkra.¹⁷¹ MÖD formulerar sin slutsats om förbättrad villkorsskrivning på följande sätt: *”Begreppen gränsvärde och riktvärde bör utmönstras i villkor som innehåller begränsningsvärden och att dessa villkor i stället bör preciseras genom att kontrollen av dem fastställs så att åtminstone kraven i 22 kap. 25 § uppfylls”*. Med detta menas bland annat att när ett tillstånd för en verksamhet har lämnats så skall det också i förekommande fall innehålla

¹⁶⁵ Mål nr M 5069-07 (även omnämnd som Cementa-domen i denna uppsats). Se vidare avsnitt 4.4.3 och 5.3.

¹⁶⁶ Privat e-mail korrespondens med Håkan Nordling, lagman, Växjö tingsrätt (2010-03-12).

¹⁶⁷ Mål nr M 1126-09.

¹⁶⁸ Mål nr M 2170-09.

¹⁶⁹ Mål nr M 1303-7 (MÖD 2009:2), Mål nr M 3792-07 (MÖD 2009:9) och Mål nr M 5069-07.

¹⁷⁰ Kritiska inslag återfinns exempelvis i dom från MD-V (Mål nr M132-09) och i beslut från MPD-VG (Dnr 551-55224-2002).

¹⁷¹ Se vidare avsnitt 4.

bestämmelser om tillsyn, besiktning och kontroll såsom utsläppskontroll med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod.¹⁷²

De kritiska kommentarerna hos underinstanserna till denna slutsats har bland annat varit att utformningen av villkor på annat sätt än med rikt- och gränsvärden är begränsade.¹⁷³ Även Naturvårdsverket har, som remissinstans, yttrat sig i frågan om utformning av begränsningsvärden.¹⁷⁴ Naturvårdsverket har då redogjort för fördelar med att i olika situationer använda gräns- och riktvärden, både i kombination och var för sig, och att använda begränsningsvärden med begränsat accepterade av överskridande. Verket har i detta yttrande även givit exempel på lämpligt utformade villkor som enligt deras förmenande ej står i strid med ett rättsäkerhetstänkande. En resumé över Naturvårdsverkets yttrande återfinns i avsnitt 4.5. Miljööverdomstolen och Naturvårdsverket har skilda åsikter om hur kontrollen av villkor skall verkställas. MÖD menar att det är nödvändigt för tillståndsmyndigheten att göra klart för sig hur kontrollen skall realiserars annars kan inte den rimlighetsbedömning som krävs enligt 2 kap. 7 § MB genomföras. Naturvårdsverket menar dock att det åligger verksamhetsutövaren att visa att de kontrollåtgärder som blir följden av ett villkor är orimligt betungande.¹⁷⁵

Två ärenden som från MPD har överklagats till MD i Vänersborg är Skanska¹⁷⁶ och Componenta¹⁷⁷. Det är här intressant att notera att MD i Skanska-målet anpassat sitt domslut till MÖD:s praxis medan domslutet i Componenta-målet är det motsatta. I det senare fallet har fortfarande riktvärdesbegreppet använts avseende det slutliga villkoret om utsläpp till vatten. Dessa domslut är än mer tänkvärda då det understryks att domsluten är avkunnade av samma MD och att endast 2 veckor förflutit mellan målens avslutandedatum.¹⁷⁸

I Skanska-målet har bolaget (genom sitt ombud) utvecklat sin kritiska talan på följande sätt; ”*Bolaget anser att ett slopande av riktvärdeskonstruktionen, till förmån för en modell av det slag miljööverdomstolen nu lanserar, närmast inskränker rättssäkerheten. Det framfördes av Naturvårdsverket i målet hos miljööverdomstolen att riktvärdeskonstruktionen som sådan är ett uttryck för rättssäkerhet.*”

¹⁷² 22 kap. 25 § 3 p. MB.

¹⁷³ Se exempelvis dom från MD-V (Mål nr M132-09) och beslut från MPD-VG (Dnr 551-55224-2002).

¹⁷⁴ Naturvårdsverket yttrande 2009-04-17 (diarienumr. 611-1501-09 Rm) i mål nr M 7933-08 (2009-06-18).

¹⁷⁵ Jämför 2 kap. 1 § MB och prop.1997/98:45, (del II), s. 662 f.

¹⁷⁶ Mål nr M 1126-09.

¹⁷⁷ Mål nr M 2170-09.

¹⁷⁸ Skanska-målet (dom 2009-11-17) och Componenta-målet (dom 2009-12-01).

En av svårigheterna i dessa avseenden och varför kritiska synpunkter har framkommit beror delvis på problemet att formulera enhetliga och lämpliga villkorstexter. En arbetsgrupp vid länsstyrelserna i Stockholms, Upplands och Södermanlands län har därför, i ett försök att underlätta formuleringen av lämpliga villkor som för olika miljöfarliga situationer överensstämmer med MÖD:s praxis, i april 2009 utarbetat en PM för enhetlig prövning och beslut inom MPD.¹⁷⁹ Tanken var att den i första hand skulle användas av verksamhetsutövare och lämnas till dessa i samband med att de kontaktade länsstyrelsen inför ett tidigt samråd. Naturligtvis har denna PM även använts internt inom myndigheten. Skriften överläts vid färdigställandet till olika länsstyrelser inom landet, vilka sedan hade full frihet att anpassa den efter sina förhållanden. Ytterligare exempel på försök till enhetlighet, anpassade till MÖD:s praxis, är villkorsutformning för buller.¹⁸⁰ Dessutom har flera intressanta analyser av konsekvenserna av MÖD:s nya praxis presenterats.¹⁸¹ Därvidlag har exempelvis åsikter framförts att MÖD:s nya praxis medfört att juridiska och tekniska konsulter och andra som arbetar med tillståndsprövning i större utsträckning än tidigare har tvingats fundera på hur rimliga och realistiska villkor avseende begränsningsvärden skall utformas.¹⁸²

En intressant fortsättning, på de olika aspekter som i denna uppsats har redovisats och behandlats, kommer förhoppningsvis att följa i och med att HD den 24 februari 2010 har lämnat prövningstillstånd med anledning av att Cementa-domen¹⁸³ har överklagats. I överklagandet yrkas bland annat på ”att immissionsnivåerna skall gälla som riktvärden.”

De grunder för ändringsyrkanden som åberopas är; ”*Det föreligger skäl att de föreskrivna immissionsnivåerna som riktvärden fram till den 31 december 2010 och även tiden därefter ska gälla som riktvärden eftersom*

- *Naturvårdsverkets såväl befintliga som förslag till allmänna råd för externt industribuller anger bullernivåer som riktvärden samt*
- *att det är svårt att med god säkerhet mäta ljudnivån för verksamheten då externa störningskällor över vilket Bolaget inte råder bidrar till den totala ljudnivån.*

Högsta domstolen ska därför ändra Miljödomstolens dom i enlighet med bolagets yrkande.”

¹⁷⁹ Slutrapport från samordningsprojektet för enhetligare prövning och beslut i ärenden om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som prövas av miljöprövningsdelegationen.

¹⁸⁰ Exempel på bullervillkor i fem län, 2010-02-08, se bilaga 6.

¹⁸¹ Bengtsson M., *Analys av Miljööverdomstolens dom den 18 juni 2009 i mål nr M 7933-08 och Analys av Miljööverdomstolens dom den 13 oktober 2009 i mål nr M 9999-08.*

¹⁸² Bengtsson M., *Analys av Miljööverdomstolens dom den 18 juni 2009 i mål nr M 7933-08*, s. 1.

¹⁸³ Mål nr M 5069-07.

Förhoppningen är att HD tar tillfället i akt och tydligt fastslår de riktlinjer som MD och MPD har att förhålla sin till vid villkorsutformning gällande begränsningsvärden. Det kommer bli intressant att se om HD i sitt domslut väljer att gå på MÖD:s linje eller om de istället väljer att lyssna till de kritiska kommentarer som framförts från såväl myndigheter som verksamhetsutövare. I det fall HD väljer att fastställa (och eventuellt utveckla) de riktlinjer som MÖD anbefallt kommer HD:s domskäl troligen utgöra intressant läsning eftersom de där kan komma att nödgas bemöta de kritiska kommentarer som bland annat Naturvårdsverket står bakom vilka innebär att rättssäkerhetsargumentet inte är vattentätt. Likväl kommer domskälen vara intressanta om HD väljer att återgå till den ordning som gällde före den 29 januari 2009 eftersom domstolen då har att motivera varför de kritiska kommentarerna överväger ett så pass tungt (och ur juridisk mening fundamentalt viktigt) argument som rättssäkerheten ändock utgör.

6. SLUTSATS OCH AVSLUTANDE KOMMENTARER

Med en återkoppling till uppsatsens tredje frågeställning, det vill säga i vilken omfattning och i vilken takt som MPD-VG och MD-V har följt MÖD:s nya praxis, vill författaren knyta an till och kommentera det som beskrivits i avsnitt 5.1.2. I detta avsnitt uttalas att *så gott som alla ärenden vid årsskiftet har följt MÖD:s anbefallning när så lagligen varit möjligt*. I samband med att resultatbeskrivningen presenterats har författaren antytt att en viss tidsfrist, innan dess att ny praxis fullständigt åtlöds av juridisk skolade, måste betraktas som acceptabel. I föreliggande uppsats är tidsfristen mindre än ett år, vilket måste betraktas som skäligt för att förändra en arbetsordning och ett legalt system som dessförinnan använts i decennier. Följsamheten bör dock naturligtvis öka successivt över tid, något som MPD-VG utgör ett gott exempel på. I detta sammanhang bör noteras att MÖD:s intention var att *utmönstra* begreppen rikt- och gränsvärden i villkorsskrivningar beträffande begränsningsvärden. Det kan diskuteras varför MÖD använt just begreppet utmönstra i sina domar och domskäl. Författaren menar att den lexikaliska innebörden av ordet kan uppfattas så att en viss tidsfördröjning är acceptabel. MÖD:s ordval vittnar om att en tidsfrist innan fullständig åtlydning av MÖD:s anbefallning realiserades var förväntad. Den i uppsatsen befunda tidsfristen på mindre än ett år får därför betraktas som godtagbar.

Besvarandet av uppsatsens andra frågeställning, det vill säga huruvida praxisen kring villkorsskrivning har förändrats, är mer invecklat än vad som kan tyckas vid en första anblick. Huvudskälet till detta ligger i den svårighet som uppstår i och med att frågan ännu inte har fått

ett juridiskt *slutgiltigt* avgörande. Den 24 februari 2010 meddelade Högsta domstolen prövningstillstånd för ett av de mål som behandlats i avsnittet 4 (Cementa). Det är därför osäkert huruvida MÖD:s riktlinjer kommer att *kvarstå* i framtiden.

Vid uppsatsskrivandets initialskede, då struktur, form och omfattning avgjordes, samt vidare under den fortlöpande processen har ingen annan information funnits tillgänglig än att det var MÖD:s nya praxis som gällde. Cementadomen har under hela denna tid varit av central betydelse och en av uppsatsens utgångspunkter. Detta gav då förutsättningarna för att besvara frågeställningen på ett visst sätt men dessa förutsättningar ändrades i och med prövningstillstånd meddelades. I de fall prövningstillstånd inte hade beviljats så hade svaret på frågan om praxis hade ändrats besvarats jakande. Styrkan i svaret hade dock mildrats dels av de kritiska kommentarer som framförts och dels av *möjligheten* att prövningstillstånd kunde meddelas. Prövningstillstånd vid HD skall enbart meddelas då avgörandet kan antas få betydelse som prejudikat, det vill säga fungera som ledning till hur andra liknande fall skall bedömas. Motivet till att besvara frågan på ett jakande sätt hade varit att MÖD i *tre* fall, vilka avkunnades *i nära tidsmässig följd*, på ett *entydigt* sätt uttalat att en ny villkorsutformning för begränsningsvärden skulle gälla. Domstolens intention att förändra den tidigare gällande praxisen var explicit angiven och domskälen var dessutom långa, välmotiverade och näst intill exakt formulerade i alla de tre målen. I och med detta ville, enligt författarens förmenande, domstolen sända ut en tydlig signal att en förändring av villkorsformuleringar var angelägen. I det fall domstolen bara hade meddelat *en* dom så skulle underinstanserna (prövningsmyndigheterna) ha kunnat hävda att den inte skulle tillmätas så stor betydelse eftersom den drastiskt påverkade en sedan länge inarbetad praxis. Det företagna förfaringssättet från MÖD stävjade denna typ av argument.

I och med att prövningstillstånd beviljades fick uppsatsen en ny dimension. Frågan huruvida praxisen har förändrats eller ej blev efter den 24 februari 2010 svårare att besvara– för att inte säga omöjlig. HD:s dom i Cementa-målet måste inväntas innan frågan kan ges något *definitivt* svar. Till dess att definitivt svar avgivits får läsaren nöja sig med ett svar innebärande det som denna framställning låtit presentera. Svaret är komplext och MÖD:s riktlinjer borde följas av underinstanserna till dess att HD som högsta instans fastställt eller reviderat dessa.

Slutordet blir därför... *to be continued*...

7. KÄLLFÖRTECKNING

Offentligt tryck

Prop. nr 28 år 1969, *Förslag till miljöskyddslag*
Prop. 1997/98:45, *Miljöbalk*
Prop. 1980/81:92, *Om ändring i miljöskyddslagen (1969:387)*
Prop. 1998/99:64, *Säkrare kemikaliehantering*
Prop. 2004/05:129, *En effektivare miljöprovning*

SOU 1978:80, *Bättre miljöskydd I*
SOU 1998:13, *Säkrare kemikaliehantering*

Litteratur

Bengtsson Bertil; Bjällås Ulf; Rubenson Stefan & Strömberg Rolf, *Miljöbalken en kommentar del I & II*, Norstedts Juridik, Stockholm, 2006

Bjällås Ulf & Rahmn Thomas, *Miljöskyddslagen. Handbok i miljö rätt.*, Fritzes Förlag, Stockholm, 1996

Carlman Inga & Westerlund Staffan, *Miljö rätt basboken*, IMIR Institutet för miljö rätt, 2007

Ebbesson Jonas, *Miljö rätt*, Iustus Förlag, Uppsala, 2003

Lindblom Per Henrik, *Miljöprocess del II*, Iustus Förlag, Uppsala, 2002

Michanek Gabriel & Zetterberg Charlotta, *Den svenska miljö rätten*, upplaga 2, Iustus Förlag, Uppsala, 2008

Rubenson Stefan, *Miljöbalken: den nya miljö rätten*, Norstedts Juridik, Stockholm, 2008

Westerlund Staffan, *Miljöskyddslagen en analytisk lagkommentar*, Åmyra, Björklinge, 1990

Artiklar

Bengtsson Mårten, *Analys av Miljöverdomstolens dom den 18 juni 2009 i mål nr M 7933-08*, Publicerad på JP Miljönet den 2009-10-06

Bengtsson Mårten, *Analys av Miljöverdomstolens dom den 13 oktober 2009 i mål nr M 9999-08*, Publicerad på JP Miljönet den 2010-02-10

Myndighetspublikationer

Bengtsson Anders; Jönsson Carl-Philip; Kvarnström Kerstin; Nilsson Gunnar; Sandström Magnus; Strehlenert Nils; Östring Lars, *Slutrapport Samordningsprojekt för enhetligare provning och beslut i ärenden om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som prövas av Miljöprovningssdelegationen*, 2000

Länsstyrelsen Västra Götalands Län, *Att söka tillstånd för miljöfarlig verksamhet enligt 9 kapitlet i Miljöbalken*, 2007

Naturvårdsverket Allmänna Råd, *Villkor i tillståndsbeslut enligt Miljöskyddslagen 87:8*, Stockholm, 1987

Naturvårdsverkets handbok 2003:5, *Tillståndsprövning och anmälan avseende miljöfarlig verksamhet*, 2003

Statens Naturvårdsverk - råd och riktlinjer 1978:5 (reviderad 1983), *Externt industribuller – allmänna råd*, 1978

Strehlenert Nils; Bölske Ann (länsstyrelsen i Stockholms län); Sandin Leif (länsstyrelsen i Uppsala län) & Lundström Mars (Länsstyrelsen i Södermanlands län), *Slutrapport från samordningsprojektet för enhetligare prövning och beslut i ärenden om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som prövas av miljöprövningsdelegationen*, 2009

Svenskt Näringsliv, *Remissyttrande M2004/622/MK . Miljömålsrådets rapport: Miljömålen – allas vårt ansvar*, Stockholm, 2004

Domstolsavgöranden

Högsta Domstolen

NJA 2006 s. 310

Miljööverdomstolen

MÖD 2009:2, Mål nr M 1303-07, 2009-01-29

MÖD 2009:9, Mål nr M 3792-07, 2009-01-29

MÖD 2009:12, Mål nr M 9382-06, 2009-03-25

MÖD 2009:19, Mål nr M 10050-08, 2009-06-22

MÖD 2009:25, Mål nr M 8723-08, 2009-11-19

MÖD 2005:64, Mål nr M 2812-05, 2005-11-03

MÖD 2003:131, Mål nr M 4174-01, 2003-12-17

Mål nr M 5069-07, 2009-02-06

Mål nr M 7933-08, 2009-06-18

Mål nr M 3354-08, 2009-09-23

Mål nr M 9999-08, 2009-10-13

Mål nr M 5960-08, 2009-11-10

Mål nr M 3797-03, 2003-11-28

Mål nr M 380-09, 2009-12-01

Miljödomstol

Mål nr M 1818-08 2009-04-02

Mål nr M 1445-07, 2009-11-05

Mål nr M 132-09, 2009-11-11

Mål nr M132-09, 2009-11-11

Mål nr M 1126-09, 2009-11-17

Mål nr M 2170-09, 2009-12-01

Mål nr M 4782-04, 2009-12-04

Mål nr M 2928-06, 2007-01-26

Mål nr M 1744-06, 2007-04-25

Miljöprövningsdelegation

Beslut Dnr 551-55224-2002, 2009-06-12

Övriga beslut/domar

Samtliga domar från MD-V och beslut från MPD-VG återfinns i bilaga 1-3.

Bilaga 1. Ärendelista för ansökningsärenden hos miljöprövningsdelegationen i Västra Götaland under tiden 2009-02-06 - 2009-12-31 med bedömningsresultat och kommentar

Vit markering: Relevant ärende. F = Följt MÖD:s anbefallning, FK = Följt MÖD:S anbefallning och kommenterat, EFM = Ej följt MÖD:s anbefallning
Gul markering: Inte relevant ärende
Röd markering: Upphävt/Återkallat ärende
Grön markering: Även allmänt villkor undersökt

Diarienummer	Namn	Ärendemening	Beslutsdatum	Bedömningsresultat	Anmärkning
008403-2008	Grusbolaget Sköldunga Västergård AB	Begäran om villkorsändring för täkt av grus på fastigheten Sköllunga 11:1 i Stenungsunds kommun	2009-02-06	EFM	24:8 MB - TH har ej begärt ändring av relevanta villkor enligt MÖD.
060383-2008	Spicer Nordiska Kardan AB	Tillstånd enligt miljöbalken för verksamheten	2009-02-09	EFM	
057269-2007	Åkesson Anders	Tillstånd enligt miljöbalken för unghönsuppfödning	2009-02-25	IR	
052393-2008	Swerock AB	Fortsatt och utökad täkt av berg på fastigheterna Övertorp 1:4 2:5 Bergs-Esbjörntorp 1:9 1:10 1:11 3:8 och 4:11 i Skövde kommun	2009-02-27	EFM	
003509-2008	Trollhättan Energi AB	Prövning av slutliga villkor för utsläpp av kondensatvatten och kväveoxider för Lextorps kraftvärmeverk	2009-03-04	EFM	
004039-2009	Göteborg Energi AB	Återkallande av tillstånd enligt miljöbalken för Nödinge panncentral Ale kommun	2009-03-04	U	
064023-2005	Svenska Shell Distribution AB	Redovisning av utredningsvillkor U1	2009-03-06	IR	

16150-2009	Borgstena Textil Sweden	Upphävande av Miljöprövnings- delegationens beslut 1979-07-20 dnr 502-104/78 1993- 06-16 dnr 2411- 6566-91 1994-03-11 dnr 232-267-93 vid timmele Färgeri	2009- 03-06	U	
064949-2008	Eolus Vind AB	Tillstånd enligt miljöbalken för uppförande av 2 st vindkraftverk på del av fastigheten Åsen 5:1	2009- 03-06	F	
014070-2009	Eolus Vind AB	Begäran om ny tid för igångsättning	2009- 03-06	IR	
063764-2008	Volvo Truck Center Kungälv Begagnade Delar	Tillstånd enligt miljöbalken	2009- 03-10	FK	
120019-2008	Eolus Vind AB	Tillstånd enligt miljöbalken angående förlängning av tiden till den 1 januari 2012 med diariernr 551-3910-2006	2009- 03-11	IR	
087503-2008	Björnsjö- Bender AB	Tillstånd enligt miljöbalken för fortsatt täkt av grus och sand på fastigheten Björnsjö 1:3 Vara kommun	2009- 03-11	EFM	
105894-2008	Strokirk- Landströms AB	Upphävande av Miljöprövnings- delegationens beslut 2002-10-30 diarienummer 551- 5127-2002	2009- 03-12	U	
095235-2008	Sita Sverige	Begäran om förlängning av tid av tillstånd för hamnverksamhet på fastighet Gamlestaden 740:22 i Göteborg	2009- 03-09	IR	
120779-2008	Försvarsmakt en	Ändring av villkor i tillståndsbeslut för F 7 flottilflygplats Såtenäs i Lidköpings kommun	2009- 03-18	IR	

056108-2007	Aspen Petroleum AB	Tillstånd enligt miljöbalken	2009-03-19	FK	
061803-2008	SEM AB	Tillstånd enligt miljöbalken för befintlig verksamhet	2009-03-19	FK	
031671-2008	Olsson Arne	Ändring av villkor nr 7 i Länsstyrelsens beslut 2003-03-14 avseende efterbehandling av täktvägg inom täkt av grus på fastigheten Holma 2:1 i Munkedals kommun	2009-03-19	EFM	24:8 MB - TH har ej begärt ändring av relevanta villkor enligt MÖD.
085347-2008	PR Slamsugning AB	Ändringstillstånd enligt miljöbalken för rötat eller aerobt slam från kommunala avloppsreningsverk	2009-03-19	IR	
086850-2008	Skanska Sverige AB	Fortsatt tillstånd till täkt av berg på fastigheten Koflymarken 17:3 i Götene kommun	2009-03-20	FK	
078323-2007	Fredrikssons Åkeri AB	Ny täkt av berg på fastigheten Kesnacken 1:22 i Bengtsfors kommun	2009-03-21	FK	
096472-2006	Varaslättens Lagerhus ekonomisk förening	Tillstånd enligt miljöbalken till befintlig och utökad verksamhet av förbränningsanläggning	2009-03-27	EFM/K	Kommenterat MÖD:s dom men ej åtgärdat.

058410-2008	Magra Grus AB	Ändring av tillståndsgivna mängder för täkt av grus och berg på fastigheterna Upplo 1:1-6:1 i Alingsås kommun	2009-03-27	EFM	16:2 MB - Ändrings-tillstånd där TM ansett att man ska ändra den ansökta tillstånds-ändringen. Man har ändrat vissa villkor men ej buller. 551-96922-2006 + 541-44033-2002 (innehåller riktvärde).
068048-2008	Orveline AB	Tillstånd enligt miljöbalken för befintlig och planerad verksamhet i Kålviks hamn Strömstads kommun	2009-03-27	FK	
013025-2009	Vägverket Region Väst	Ändring av villkor nr 1 och 4	2009-04-01	EFM	24:8 MB - TH har ej begärt ändring av relevanta villkor enligt MÖD.
036998-2005	Scan AB	Tillstånd enligt miljöbalken	2009-04-03	FK	
066030-2005	Skoglund Jan	Tillstånd enligt miljöbalken Lilla Flata 1:3	2009-04-03	IR	
0095295-2009	Hagner Olof	Upphävande av Miljöprövningsdelegationens beslut 2006-12-08 om vindkraftverksamhet på fastigheten Vänersnäs 2:72	2009-04-15	U	

119800-2008	Rångedala Grus AB	Upphävande av täktillstånd för efterbehandlad del av berg- och grustäkt på fastigheten Falskog 1:3 i Borås Stad	2009-04-15	U	
072845-2008	Kollanda Grus AB	Brytning under grundvattenytan inom täkt av grus och sand på fastigheten Kollanda 1:44 i Ale kommun	2009-04-15	F	
011227-2008	Råsjö Kross AB	Fortsatt täkt av kvartsit på fastigheterna Livarebo 1:2 1:3 och 1:4 i Melleruds kommun	2009-04-15	FK	
082114-2008	Nimbus Produktion I Mariestad	Ändring av villkor om skorstenhöjd Nimbus Produktion i Mariestad	2009-04-20	U	
096892-2008	Qvantenburgs Säteri AB	Ändring av villkor i tillståndet enligt miljöskyddslagen Qvantenburg 1:6	2009-04-23	IR	
119545-2008	Statens Fastighetsverk	Upphävande av Miljöprövningsdelegationens beslut dnr 245-7582-2000 tillstånd för värmecentralen i Karlsborg	2009-04-24	U	
068733-2008	Heimers Grävmaskiner	Fortsatt och utökad täkt av berg samt återvinning på fastigheterna Växtorp 4:3 5:2 och 8:1 i Tranemo kommun	2009-04-28	FK	
068125-2008	Bergs Suggpool AB	Tillstånd enligt miljöbalken för jordbruksverksamhet med animalieproduktion	2009-04-29	IR	

094301-2007	Eolus Vind AB	Tillstånd enligt miljöbalken för uppförande och drift av fem vindkraftverk på del av fastigheterna Källebeg 1:4 Skörstorp 13:3 i Falköpings kommun	2009-05-07	FK	
007143-2009	Henkel Norden AB	Upphävande av Miljöprövningsdelegationens beslut	2009-05-11	U	
069726-2008	Lantmännen Reppe AB	Tillstånd enligt miljöbalken för befintlig och utökad produktion vid Lantmännen Reppe AB Lidköping	2009-05-13	F	
018363-2009	Avfallshanteringen Östra	Upphävande av Miljöprövningsdelegationens beslut 1998-12-22 med dnr 242-161132-1998 för kompost av avloppsreningsverksslam vid Borredoda avfallsanläggning	2009-05-13	U	
046976-2008	Bullarens Grus	Fortsatt täkt av grus och sand på fastigheten Hajom med Holane 1:9 i Dals Eds kommun samt begäran om delbeslut	2009-05-13	FK	
066667-2008	Uddevalla kommun	Ändringstillstånd enligt miljöbalken ny deponicell på Havskurens avfallsanläggning	2009-05-13	IR	
095578-2008	Skultorps Åkeri & Grus AB	Fortsatt täkt av grus på fastigheten Ransbergs-Mossebo 1:1 i Tibro kommun	2009-05-20	FK	
071862-2008	Benders Markprodukter AB	Fortsatt och utökad täkt av grus och sand på fastigheterna Svebråta 1:25 1:3 1:45 och 3:4 i Hjo kommun	2009-05-26	FK	

038583-2009	Borås Energi och Miljö AB	Upphävande av Miljöprövningsdelegationens beslut för Fristad närvärmecentral	2009-05-28	U	
066890-2008	EJF Castellon Trucks & Trading	Tillstånd enligt miljöbalken för demontering och skrotning av uttjänta fordon	2009-06-03	FK	
010692-2008	SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut	Prövning av slutliga villkor för utsläpp till vatten och redovisning av resultatet av genomförda utredningar	2009-06-03	EFM	Slutgiltiga villkor efter provotid. 24:5 1 st 1 p. MB är uppfyllt, dvs det har gått mer än 10 år. Kommenterat att ska vara som MÖD men ej åtgärdat (buller). Men kan ej pga 24:7 MB, dvs man måste göra detta i en separat provning.
010363-2009	Tidaholms Energi AB	Ändring av villkor för kraftvärmeverket Eldaren	2009-06-03	EFM	24:8 MB - TH har ej begärt ändring av relevanta villkor enligt MÖD.
094356-2007	SweMaint AB	Tillstånd enligt miljöbalken för befintlig och framtida verksamhet	2009-06-04	F	
060239-2008	Skene Recycling AB	Tillstånd enligt miljöbalken till drift av anläggning för mellanlagring och behandling av farligt avfall m fl verksamheter	2009-06-09	F	
047941-2007	Andersson Henrik	Tillstånd enligt miljöbalken om utökad djurproduktion	2009-06-10	IR	
026164-2009	Andersson Carl-Magnus m fl	Förlängning av igångsättningstid för 3 st vindkraftverk i Kvättak och Vartofta-Åsaka	2009-06-11	IR	

044608-2000	Göteborgs Hamn AB	Tillstånd enligt miljöbalken att bedriva hamnverksamhet inom Frihamnsområdet kajplats 101-116	2009-06-12	FK	
055224-2002	Göteborgs Hamn AB	Tillstånd enligt miljöbalken att bedriva befintlig och utökad hamnverksamhet container- bil- och ro/ro-terminalerna	2009-06-12	EFM/K	
048588-2004	Stena Line Scandinavia AB	Ansökan om tillstånd att bedriva hamnverksamhet i Göteborg på Kvillepiren, Majnabbe och Masthugget	2009-06-12	EFM	
006127-2009	Falköpings kommun	Ändringstillstånd enligt miljöbalken Hulesjöns avloppsreningsverk	2009-06-18	EFM	Ändrings-tillstånd 16:2 + 24:5 2 st. MB. Man har godtagit ansökan, TM har ej ändrat bullervillkoret (innehållande riktvärden) i grundtillståndet även om ändrings-tillstånd lagligen tillåter ändringar i detta (om samband finns).
097320-2006	Sibräcka Vind	Tillstånd enligt miljöbalken tre st vindkraftverk på Valbergets södra del Tjörns kommun	2009-06-23	EFM	
072575-2008	UW-ELAST AB	Tillstånd enligt miljöbalken angående verksamhet vid UW-ELAST AB på fastigheten Nålen 1 i Mariestads kommun	2009-06-24	EFM	

036913-2009	Dalsjöfors slakteri AB	Ändringstillstånd enligt miljöbalken Dalsjöfors slakteri AB	2009-06-24	EFM	Ändrings-tillstånd 16:2 + 24:5 2 st. MB. Man har godtagit ansökan, TM har ej ändrat bullervillkoret (innehållande riktvärden) i grund-tillståndet även om ändrings-tillstånd lagligen tillåter ändringar i detta (om samband finns).
107712-2008	Karlsson Peter	Tillstånd enligt miljöbalken jordbruksverk-samhet med djurproduktion på fastigheten Kollstorp 2:9 i Götene kommun	2009-06-24	IR	
009679-2008	Jönsson Ronny	Ny täkt av berg på fastigheten Underbacken 1:23 i Töreboda kommun	2009-06-24	IR	
048772-2007	Tour & Andersson AB	Tillstånd enligt miljöbalken för utökad verksamhet	2009-06-24	EFM	
029818-2008	SRIAB Svensk Renings-industri AB	Prövning av slutliga villkor för utsläpp till luft	2009-06-24	EFM/FK	Slutgiltiga villkor efter provotid, Kommenterat att ska vara som MÖD. Åtgärdat det man fått men ej åtgärdat buller ty ej fått detta.
030923-2009	Försvarets materielverk	Ändringstillstånd enligt miljöbalken för Provplats Karlsborg	2009-06-25	IR	

048787-2009	Göteborg Energi AB	Prövning av slutliga villkor Angered panncentral	2009-06-25	EFM	22:27 MB. Slutgiltigt villkor. Finns riktvärde i slutgiltigt villkor (buller) men får ej ändra detta.
105215-2007	Componenta Främmestad AB	Tillstånd enligt miljöbalken för befintlig och utökad verksamhet	2009-06-25	EFM/K	Följt när det gäller buller, men ej följt när det gäller utsläpp till vatten och luft.
063377-2009	Flügger AB	Begäran om förlängd provotid för att inkomma med förslag till slutliga villkor för utsläpp av avloppsvatten vid Flügger AB Bollebygd	2009-07-08	U	
066586-2008	Åmåls kommun	Tillstånd enligt miljöbalken för djuphamnen i Åmål	2009-07-22	FK	
122598-2008	Hallindens Granit AB	Fortsatt och utökad täkt av blocksten på fastigheterna Bjälkebräcka 1:13 Skarstad 5:3 och 2:8 i Lysekils kommun	2009-07-23	FK	
018822-2009	IAC Group Sweden AB	Upphävande av Miljöprövningsdelegationens beslut 2002-04-24	2009-08-06	U	
109187-2008	NCC Roads AB Sverige Öst	Fortsatt och utvidgad täkt av grus på fastigheterna Hästekulla 1:1 och Kråkhult 1:4 1:34 1:41 i Tibro kommun	2009-08-27	FK	
017020-2009	Tanums Kommun	Prövning av slutliga villkor för Hamburgsunds avloppsreningsverk	2009-08-27	EFM/FK	Slutgiltiga villkor efter provotid, Kommenterat att ska vara som MÖD. Åtgärdat det man fått men ej åtgärdat buller ty ej fått detta.

085637-2008	Gustafssons Stefan Stenarbeten	Ny bergtäkt på fastigheten Allemarken 1:3 i Strömstads kommun	2009-08-27	F	
040730-2006	Zinkano AB	Prövotidsredovisning	2009-08-27	EFM/FK	Slutgiltiga villkor efter provotid, Kommenterat att ska vara som MÖD. Åtgärdat det man fått men ej åtgärdat buller ty ej fått detta.
060393-2009	Göteborg Energi AB	Förlängd provotid för redovisning av slutliga villkor för Skarvikshamnens värmecentral	2009-08-28	IR	
047879-2009	Stureholm Träimpregnerings AB	Upphävande av Miljöprövningsdelegationens beslut dnr 2410-492	2009-08-31	U	
082813-2008	Räkor & Laxgrossisten AB	Prövning av slutliga villkor tillberedning av fisk av skaldjur	2009-08-31	EFM/FK	Slutgiltiga villkor efter provotid, Kommenterat att ska vara som MÖD. Åtgärdat det man fått men ej åtgärdat buller ty ej fått detta.
104082-2008	Hull Manufacturers Scandinavia	Upphävande av Miljöprövningsdelegationens beslut	2009-09-08	U	
061075-2008	Nynas Aktiebolag	Tillstånd enligt miljöbalken enligt 9 kap till verksamheten i Bergrum A samt reningsanläggningen för läckvatten i Skarvikshamnen, Göteborgs kommun	2009-09-15	IR	
092358-2008	Sture Thorssons Grus AB	Fortsatt täkt av grus på fastigheterna Berg 3:2 och 3:9 i Tranemo kommun	2009-09-16	F	
055726-2009	Brämhufts Juice AB	Ansökan om anstånd avseende provisoriska föreskrifter Brämhufts Juice AB	2009-09-16	IR	

046567-2009	Levene Fjäderfä HB	Upphävande av tillstånd dnr 244 26778 1998 Beslut 2001-05-23	2009- 09-22	U	
095263-2008	Marks Kraftvärme AB	Prövning av slutliga villkor ang utsläpp av kolmonoxid samt utsläpp till vatten från rökgas- kondenseringen	2009- 09-24	EFM	Slutliga villkor. I de provisoriska villkoren fanns riktvärde omnämnt men detta har ej ändrats i fastställande av de slutliga villkoren. Bullervillkor innehållande riktvärden fanns som ett slutligt villkor redan vid verksam- hetens första prövning och fick därför inte enligt 22:27 MB ändras vid fastställande av de slutliga villkoren (bullervillkoret var inget provisoriskt villkor).
108252-2008	Emmaboda Granit AB	Fortsatt täkt av blocksten på fastigheterna Broberg 2:2 och 3:1 i Lysekils kommun	2009- 09-25	FK	
079229-2009	Göteborg Energí AB	Återkallande av tillstånd enligt miljöbalken för Marconi panncentral	2009- 09-25	U	
058079-2009	Elmo Leather Sweden AB	Förlängd prövotid för redovisning av slutliga villkor	2009- 09-25	IR	

006198-2009 / 101886-2007	Skövde Värmeverk AB	Prövning av slutliga villkor gällande tillståndsbeslut för Skövde Värmeverk	2009-09-29	EFM	Slutliga villkor efter provotid. Man har fastlagt provisoriska villkor men ej ändrat den tidigare formuleringen med riktvärden som man hade kunna göra utan dessa kvarstår.
121807-2008	Vägverket Produktion	Ändring av villkor 14 i Länsstyrelsens beslut 2004-05-13 avseende täkt av berg på fastigheterna Blombacka 1:2 Vinköls-Solberga 1:9 1:10 1:16 3:2 3:3 samt Dräglan 1:40 i Skara kommun	2009-10-02	FK	24:8 MB - TH själv begärt ändring av villkoret
066878-2008	Ljungs Traktorförmedling AB	Tillstånd enligt miljöbalken	2009-10-06	F	I ansökan användes riktvärde men ändrat av MPD.
106490-2007	Hastrup Andreas	Tillstånd enligt miljöbalken att driva djurproduktion inom fastigheten Karstorp 1:3 i Skara kommun	2009-10-16	IR	
002853-2008	Calderys Nordic AB	Prövning av slutliga villkor för utsläpp av processpillvatten vid Åmålsfabriken	2009-10-16	EFM	Slutliga villkor efter provotid. I de tidigare beslutade villkoren står riktvärde om buller men får ej gå in och ändra dessa eftersom de ej är provisoriska. Kommentar till 22:27 MB.

080836-2009	Bohusläns Kooperativa Stenindustri ek för	Förlängning av tiden för tillstånd till täkt av blocksten på fastigheterna Näsinge Väsby 1:12 Mällegården 1:25 Strömstads kommun	2009- 10-21	EFM	
121080-2008	Ulricehamns Energi AB	Prövning av slutliga villkor gällande utsläpp av kväve från Ulricehamns avloppsreningsverk	2009- 11-03	IR	
106889-2007	Provexa AB	Prövning av slutliga villkor om utsläpp av metaller	2009- 11-03	FK	Slutliga villkor. I de tidigare beslutade villkoren står riktvärde (men får ej gå in och ändra för buller).
072235-2008	Euro Sand AB	Ökat årligt uttag för täkt av berg på fastigheten Hässelbacka 1:1 i Åmåls kommun	2009- 11-04	EFM	Ändrings- tillstånd 16:2 + 24: 2 st. MB. Man har godtagit ansöktan, TM har ändrat i ett av grund- tillståndets villkor beträffande mark- vibrationer men låtit begreppet riktvärde kvarstå. Ändring i grund- tillståndet tillåts lagligen om samband finns.
074735-2007	Rekordverken Sweden AB	Tillstånd enligt miljöbalken för fortsatt och utökad verksamhet på fastigheten Öttum 6:27 och 10:9	2009- 11-05	F	
016786-2009	Lidköpings kommun	Tillstånd enligt miljöbalken för uppförande och drift av biogasanläggning Kartåsen 1:1 Lidköpings kommun	2009- 11-05	F	

066311-2008	Ragn-Sells AB	Tillstånd enligt miljöbalken för Korsbyns kretsloppsanläggning	2009-11-06	FK	Ej använt rikt- eller gränsvärde i ansökan.
035315-2008	Vägverket Produktion	Fortsatt täkt av berg på fastigheterna Granen 1:6 m fl i Vänersborgs kommun	2009-11-06	FK	
060914-2009	Kungälvskommun	Upphävande av Miljöprövningsdelegationens beslut vid Munkegårde deponi	2009-11-09	IR	
042697-2009	Finnveden Powertrain AB	Ändring av villkor 8 och 9	2009-11-11	EFM	24:8 MB - TH har ej begärt ändring av relevanta villkor enligt MÖD.
061607-2009	Paroc AB	Förlängd igångsättningstid	2009-11-11	IR	
100628-2008	Cedervall & Söner AB	Tillstånd enligt miljöbalken för ökning av gjuteriets produktion	2009-11-16	F	
085182-2009	Försvarets materielverk	Tillstånd enligt miljöbalken om förlängd giltighetstid fram tom 2010-06-18	2009-11-19	IR	
091321-2009	Tvätteriet Alingsås	Upphävande av Länsstyrelsens beslut 1995-04-10 om vattentvätt och 1993-12-31 om kemtvätt	2009-11-19	U	
085181-2009	Eolus Vind AB	Ansökan om förlängning av ingångsättningstiden i tillstånd för uppförande av 4 st vindkraftverk på del av fastigheterna Hästhalla1:1 Torkelstorp 1:2 i Skara kommun och Basebo 1:13 Tagelberg 1:1 i Lidköpings kommun	2009-11-26	IR	

016384-2009	Skövde kommun	Tillstånd enligt miljöbalken att uppföra och driva en biogasanläggning med tillhörande uppgraderingsanläggning på fastigheten Skövde 5:177	2009-11-26	FK	
027316-2008	Lantmännen ekonomiska förening	Tillstånd enligt miljöbalken för befintlig och utökad verksamhet vid Foderfabriken Lidan	2009-11-27	F	
107658-2009	Enkegården Vind	Ansökan om tillstånd enligt miljöskyddslagen och naturvårdslagen för uppförande av två st vindkraftverk Tidaholm Ottravad 2:8	2009-11-30	U	
016383-2009	Skultorps Åkeri & Grus AB	Tillstånd enligt miljöbalken för förnyat tillstånd för grustäkt på fastigheterna Spetsbacke 1:1 Bällefors-Kyrketorp 3:4 Gaddenäs 1:2 Tibro och Töreboda kommuner	2009-12-03	FK	
050844-2006	Svenska Statoil AB	Tillstånd enligt miljöbalken till verksamheten i en befintlig depå för hantering av petroleumprodukter m m på fastigheten Färjestaden 20:1	2009-12-04	EFM	
001921-2009	Swerock AB	Tillstånd enligt miljöbalken för fortsatt och utökad täkt av berg på fastigheterna Fröland 3:25 Rävsdal 1:1 Rävsdal 1:2 i Uddevalla kommun	2009-12-09	F	
004165-2009	Sand & Trä AB	Utökning av brytningsområde - del av skyddszone för grus på fastigheterna Bräcke 1:1 Sandlid 1:1 och 1:2 i Kungälv kommun	2009-12-10	EFM	24:8 MB - TH har ej begärt ändring av relevanta villkor enligt MÖD.

099271-2008	Gryaab AB	Tillstånd enligt miljöbalken för komposteringsanläggning vid Vikan	2009-12-11	F	
014137-2009	Neova AB	Tillstånd enligt miljöbalken till befintlig och utökad verksamhet vid Tibro Fjärrvärmeverk	2009-12-11	FK	
017143-2009	Furhoffs Rostfria AB	Ändring av villkor Furhoffs Rostfria AB	2009-12-14	EFM	24:8 MB - TH har ej begärt ändring av relevanta villkor enligt MÖD.
006928-2009	Svevia AB	Ändring av villkor 15 samt upphävande av villkor 10 och 11 i Länsstyrelsens beslut 2004-06-16 avseende täkt av berg på fastigheterna Järpås 2:22 3:76 3:69 och Orrslätt 1:27 i Lidköpings kommun	2009-12-15	FK	24:8 MB - TH själv begärt ändring av villkoret.
065949-2009	Arom-Dekor Kemi AB	Tillstånd enligt miljöbalken för utökad produktion vid Arom-Dekor Kemi AB i Marks kommun	2009-12-16	FK	I ansökan användes riktvärde men ändrat av MPD.
034051-2009	T Kihlbom AB	Ändring av villkor Ullasjö 1:30	2009-12-16	EFM	24:8 MB - TH har ej begärt ändring av relevanta villkor enligt MÖD.
029823-2008	Renova AB	Tillstånd enligt miljöbalken för biogasanläggning på Marieholm	2009-12-30	IR	

Bilaga 2. Ärendelista för ansökningsmål hos miljödomstolen i Vänersborg under tiden 2009-02-06 - 2009-12- 31 med bedömningsresultat och kommentar

Vit markering: Relevant ärende. F = Följt MÖD:s anbefallning, FK = Följt MÖD:S anbefallning och kommenterat, EFM = Ej följt MÖD:s anbefallning						
Gul markering: Inte relevant ärende						
Röd markering: Upphävt/Återkallat ärende						
Mål nr	Saken	Mål-status	Överklagat	Partställning	Bedömningsresultat	Kommentar
M 2801-08	ansökan om tillstånd till sjöförlagda vatten- och spillvattenledningar mellan Stensvik och Strand, Hogdalsnäset, Strömstads kommun	Avslutat 2009-02-06		Partställning: Strömstads kommun	IR	
M 3477-08	miljöskademål m.m.	Avslutat 2009-02-10		Partställning: Prince Macquine Utabor Utabor ./. Riksbyggen Brf Tuvehus nr 4	IR	
M 2207-08	ansökan om omprövning av Ekesmossens dikningsföretag av år 1947 i Harplinge, Halmstads kommun	Avslutat 2009-02-11		Partställning: Åke Nilsson	IR	
M 489-08	ansökan om tillstånd att utföra skyddsåtgärder i och utmed Göta älv inför och under marksanering av området vid f d Bohus varv, Ale kommun	Avslutat 2009-02-13		Partställning: Ale kommun	EFM	

M 3252 -04	Ansökan om villkors- ändring vid Billingsfors Bruk, Bengts- fors kommun, Västra Götalands län.	Avslutat 2009-02- 23		Partställning: Smurfit Munksjö Paper AB	EFM	Avslut av prövotid. Hade kunnat gått in och ändra enligt 24:5 med stöd av 24:7 MB.
M 52- 02	Uppskjutna frågor i mål ang Smurfit Munksjö Paper AB vid bolagets massa- och pappersbruk i Billingsfors, Bengtsfors kommun	Avslutat 2009-02- 23		Partställning: Naturvårdsverket ./. Smurfit Munksjö Paper Aktiebolag	EFM	Samma som ovanstående
M 2933 -08	Ansökan om utdömmande av vite	Avslutat 2009-02- 24		Partställning: Miljönämnden i Trollhättans Stad./. Grundpärlan AB	IR	
M 3374 -08	Ansökan om förlängning av arbetstid för omprövning av vatten- verksamheten vid Ullervads (Brokvarn) kraftverk i Tidan, Mariestads kommun, Västra Götalands län	Avslutat 2009-02- 25		Partställning: Fortum Generation AB	IR	
M 3105 -08	Ansökan tillstånd att byta ut befintlig betongbalkbro med en ny samverksans- bro över Afsån V Vara på väg 2551, Vara kommun, Västra Götalands län	Avslutat 2009-02- 27		Partställning: Vägverket, Region Väst	IR	

M 516- 08	ansökan om tillstånd till ökad förbränning vid ett avfallsbränseeldat kraftvärmeverk i Uddevalla kommun	Avslutat 2009-03-13		Partställning: Uddevalla Energi Aktiebolag	IR	
M 852- 08	Ansökan om tillstånd till anläggande av småbåtshamn med därtill hörande arbeten vid Stenunge Strand i Stenungsunds kommun.	Avslutat 2009-03-23		Partställning: Riksbyggen ekonomisk förening m.fl.	IR	
M 3000 -08	Ansökan om tillstånd till anläggande av erosionskydd för GC-bana utmed Klarälven, Skogahomsvägen, Karlstads kommun.	Avslutat 2009-03-25		Partställning: Karlstads kommun, Teknik och fastighets- förvaltningen	EFM	Använder riktvärde men det är tveksamt om det är i samma syfte som MÖD.
M 3219 -06	regresskrav	Avslutat 2009-03-25		Partställning: Fastighetsaktie- bolaget Tornstaden ./. Affärsverket Statens Järnvägar	IR	

M 259- 02 M 1903 -07	Ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till verksamheten vid kemisk industri på fastigheten Sanden 6:5 i Stenungsunds kommun, Västra Götalands län	Avslutat 2009-03- 25		Partställning: Perstorp Oxo AB	EFM	EFM enligt kommentar till 22:27 MB. MD har 2008 utfärdat provisoriska villkor innehållande riktvärde. I denna dom skall prövotiden fortsätta, men man skulle här ha kunnat gått in och ändrat de relevanta provisoriska villkoren.
M 177- 01	Ansökan om tillstånd till verksamheten vid bolagets fabrik för tillverkning av monoklorättik syra (MCA) i Skoghall, Hammarö kommun, Värmlands län	Avslutat 2009-03- 26	2004- 12-30	Partställning: Akzo Nobel Base Chemicals Aktiebolag	IR	
M 208- 00	ansökan om tillstånd till verksamhet vid bolagets VCM- och PVC-fabriker i Stenungsunds kommun, Västra Götalands län	Avslutat 2009-03- 30		Partställning: Hydro Polymers AB	U	
M 1818 -08	Ansökan om tillstånd till fortsatt flygverksamhet på Hagfors flygplats.	Avslutat 2009-04- 02		Partställning: Hagfors kommun	FK	
M 969- 08	Ansökan om upphävande av tillstånd	Avslutat 2009-04- 07		Partställning: Aerodyn AB	U	

M 72- 09	ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-04- 08		Partställning: Miljö- och byggnämnden i Lilla Edets kommun ./.. Kent Christensen	IR	
M 358- 09	Ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-04- 09		Partställning: Miljö- och hälsoskyddsäm- nden i Vänersborgs kommun ./.. Ann Christine Sundberg m.fl.	IR	
M 2703 -08	ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-04- 24		Partställning: Miljö- och hälsoskyddsäm- nden i Halmstads kommun ./.. Fastikum Bostäder Halmstad AB	IR	
M 1235 -08	ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet på Falköpings flygplats, fastigheten Tåstorp 6:2 Sikagården	Avslutat 2009-04- 28		Partställning: Falköpings kommun, Samhälls- byggnads- förvaltningen	F	
M 3295 -06	ansökan om ersättning enligt 31 kap 4 § 1 st 2 p miljöbalken	Avslutat 2009-04- 29		Partställning: Dan Wikenstedt ./.. Staten genom Kammarkollegiet	IR	
M 1066 -09	Ansökan	Avslutat 2009-05- 04		Partställning: SkyltCity i Värmland AB	U	
M 72- 01 M 2794 -07	ansökan om tillstånd till ökad produktion av massa och papper vid Stora Enso Hylte AB:s anläggningar i Hylte kommun, Hallands län	Avslutat 2009-05- 04		Partställning: Stora Enso Hylte AB	U	

M 666- 08	Ansökan om tillstånd att leda bort inläckande grundvatten i järnvägstunnel vid Kattleberg, Ale kommun, Västra Götalands län	Avslutat 2009-05- 06		Partställning: Staten genom Banverket, Investeringsdivi- sionen	IR	
M 665- 08	Ansökan om tillstånd till utförande av ny järnväg i Grönåns vattenområde samt ny järnvägsbro mm över Grönån i Ale kommun, Västra Götalands län	Avslutat 2009-05- 06		Partställning: Staten genom Banverket, Investerings- divisionen	IR	
M 2637 -08	Ansökan om tillstånd enligt 9 kap miljöbalken till ändrad verksamhet vid bolagets anläggning i Skåpafors, Bengtsfors kommun, Västra Götaland	Avslutat 2009-05- 07		Partställning: Rexcell Tissue & Airlaid AB	EFM	Man skulle ha kunnat ändra med hjälp av 16:2 och 24:5 2 st. MB.
M 2290 -07	godkännande enligt 11 kap. 16 § miljöbalken	Avslutat 2009-05- 08		Partställning: Vattenfall AB (publ)	IR	
M 44- 01	Ansökan om tillstånd till nuvarande och ändrad/utökad produktion vid Wargöns Bruk i Vänersborgs kommun, Västra Götalands län	Avslutat 2009-05- 12		Partställning: Holmen Paper AB	U	

M 782- 09	Ansökan om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till gruppstation för vindkraft vid Södra Cell AB, Södra Cell Värö, Varbergs kommun	Avslutat 2009-05-18		Partställning: Södra Cell AB	IR	
M 16- 09	ansökan om miljöskade- stånd berörande fastigheterna Säm 1:11 och Säm 1:17, Sotenäs kommun	Avslutat 2009-05-18		Partställning: Jan Robertsson m.fl. ./ Kungsleden Vårdfastigheter Götaland AB	U	
M 361- 09	Ansökan om tillstånd att i samband med utbyggnad av ny väg E45 norr om Älvängen anlägga bro över Grönån i Ale kommun, Västra Götalands län	Avslutat 2009-05-26		Partställning: Vägverket, Region Väst	IR	
M 3388 -08	ansökan om tillstånd att byta ut befintlig stålbalksbro mot en ny samverkansbro över Frändeforsån vid Salbo på väg 2153, Vänersborgs kommun	Avslutat 2009-05-27		Partställning: Vägverket, Region Väst	IR	
M 2667 -08	Ansökan om utrivning av dämme vid Funneshults-sjön enligt 11 kap 19 § miljöbalken, Uddevalla kommun, Västra Götalands län	Avslutat 2009-06-05		Partställning: Uddevalla kommun, tekniska nämnden	IR	

M 3564 -08	ansökan om omprövning rörande medgivet tillstånd till miljöfarlig verksamhet m.m.	Avslutat 2009-06-09		Partställning: Borealis AB	IR	
M 1754 -05	ansökan om tillstånd till invallning av Kyrkviken i Arvika kommun, Värmlands län	Avslutat 2009-06-10	2006-09-04	Partställning: Arvika kommun	IR	
M 271- 09	ansökan om tillstånd för vattenverksamhet i form av bortledande av grundvatten med ett medelflöde om 3 000 l/h på fastigheten Torhult 1:2 i Ulricehamns kommun	Avslutat 2009-06-12		Partställning: Vattenmannen AB	IR	
M 3339 -08	ansökan om förlängning enligt 24 kap. 2 § andra stycket MB, vattenverksamhet	Avslutat 2009-06-15		Partställning: Björboholms Motorbåtsklubb	IR	
M 812- 09	Ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-06-16		Partställning: Miljö- och byggnadsnämnden Tre kommuner i samverkan ./. Gunnar Andersson	IR	
M 1791 -09	ansökan om tillstånd till vattenverksamhet m.m.	Avslutat 2009-06-22		Partställning: Silverdalens företagspark AB med bifirma Silveråns Kraftstation AB	IR	

M 130- 01	ansökan om laglig-förklaring och tillstånd till mark-avvattning vid Mulserydssjön på och i anslutning till fastigheten Helgabo 1:12, Jönköpings kommun, Jönköpings län, m.m.	Avslutat 2009-06- 23		Partställning: Rune Schönborg	IR	
M 428- 09	Ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-06- 25		Partställning: Miljönämnden i Falköpings kommun ./. Falköpings Mejeri Ekonomiska Förening	IR	
M 427- 09	Ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-06- 25		Partställning: Miljönämnden i Falköpings kommun ./. Falköpings Mejeri Ekonomiska Förening	IR	
M 151- 09	ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-06- 25		Partställning: Miljönämnden i Falköpings kommun ./. Falköpings Mejeri Ekonomiska Förening	IR	
M 1926 -09	Omprövning enligt 24 kap. 5 § miljöbalken (1998:808) av vattenverksamheten vid Bruksfallets och Flemminge kraftverk i Svartån, Boxholm kommun	Avslutat 2009-07- 01		Partställning: Kammarkollegiet ./. Tekniska Verken m.fl.	IR	

M 286- 99	Ansökan om tillstånd till verksamhet (installation och drift) av anläggning för utvinning av kromitmalm ur filterstoff) vid bolagets ferrolegerings-verk i Vargön, Vänersborgs kommun, Västra Götalands län	Avslutat 2009-07- 06		Partställning: Vargön Alloys AB	U	
M 3156 -08	Ansökan om utökad småbåtshamn vid Hälleviksstrands varv inom fastigheten Hällevik 6:1, Orust kommun	Avslutat 2009-07- 09		Partställning: Hälleviksstrands varv AB	IR	
M 1958 -08	Ansökan om tillstånd till utförande av sjöförlagd överföringsledning mellan Stockevik och Ängholmen, Tjörns kommun, Västra Götalands län	Avslutat 2009-07- 10		Partställning: Tjörns kommun	IR	
M 1868 -08	Ansökan om tillstånd till sjöförlagda vatten- och spillvattenledningar mellan Skärhamn och Kyrkesund, Tjörns kommun.	Avslutat 2009-07- 10		Partställning: Tjörns kommun	IR	

M 2685 -07	ansökan om tillstånd att anlägga ett nytt dämme vid Sandsjöns utlopp ca 300 m nedströms nuvarande äldre flottningsdamm och i den nya dammen installera ett vattenkraftverk m.m.	Avslutat 2009-07-10		Partställning: Juskog AB	IR	
M 890- 09	ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-08-07		Partställning: Miljönämnden i Marks kommun ./. HB Bilverkstaden 41:an, Berghem	IR	
M 497- 09	ansökan om utdömande av vite - Lunden 71:4	Avslutat 2009-08-07		Partställning: Miljönämnden i Göteborgs Stad ./. Nils Wiréens Fastigheter AB	IR	
M 1382 -07	Ansökan om tillstånd att för dricks- vatten- försörjning nedlägga och för framtiden bibehålla ledning på havsbotten från fastigheten Strömstads Lervik 1:1, Strömstads kommun, till svensk-norska territorialgrän sen	Avslutat 2009-08-12		Partställning: Nordby Köpcenter AB	U	
M 1649 -09	ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-08-31		Partställning: Miljönämnden i Trollhättans kommun ./. Trollhättans Hårdrockbar HB	IR	
M 871- 08	miljöskademål (fastigheten Aspenäs 5:1, Lerums kommun)	Avslutat 2009-08-31		Partställning: Camilla Wihlander m.fl. ./. Lerums kommun m.fl.	IR	

M 3352 -08	Ansökan om utdömande av vite - Runsås 2:38, Kungsbacka kommun	Avslutat 2009-09- 01		Partställning: Nämnden för miljö- och hälsoskydd i Kungsbacka kommun ./.. Elvy Nygqvist	IR	
M 956- 09	ansökan om tillstånd till vattenverk- samhet avseende dammar inom fastigheten Klagstorp 2:2 i Skövde kommun	Avslutat 2009-09- 02		Partställning: Fortifikationsverk et	IR	
M 109- 09	ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-09- 03		Partställning: Miljö- och byggnämnden i Hagfors kommun ./.. Alfredshem AB	IR	
M 2529 -09	ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-09- 08		Partställning: Miljö- och byggnads- nämnden i Tidaholms kommun ./.. Susanne Borg	IR	
M 2528 -09	ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-09- 08		Partställning: Miljö- och byggnads- nämnden i Tidaholms kommun ./.. Leif Persson	IR	

M 1764 -08	ansökan om tillstånd att inom bl.a. vattenområde tillhörigt fastigheten Villshärad 1:6, Halmstads kommun, Stora Mittelgrund vindkraftspark , utföra nödvändiga arbeten i vatten för nedläggning och reparation av elkablar för starkström m.m.	Avslutat 2009-09-08		Partställning: Universal Wind Offshore AB	IR	
M 1567 -09	Ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-09-10		Partställning: Länsstyrelsen i Jönköpings län ./. Kristina Krusenfjord	IR	
M 2920 -06	Ansökan om tillstånd att bygga ut Väg 45 till fyrfältsväg och järnväg Norge-Vänernbanan till dubbelspår med höghastighetståg under högsta högvattennivå för Göta älv på sträckan Angeredsbron , Göteborgs stad till Älvängen, Ale kommun, Västra Götalands län	Avslutat 2009-09-10		Partställning: Vägverket, Region Väst m.fl.	IR	
M 888- 09	ansökan om förlängning enligt 24 kap. 2 § andra stycket MB, vattenverksamhet	Avslutat 2009-09-16		Partställning: Arvika kommun	IR	

M 432- 09	Ansökan om ändrings-tillstånd av Preems raffinaderi-verksamhet i Göteborg avseende planerad bioolja-refinering och tillverkning av Grön diesel.	Avslutat 2009-09- 17		Partställning: Preem Aktiebolag	EFM	EFM (bl.a. buller).
M 864- 09	Ansökan om tillstånd att byta ut befintlig balkrambro mot en ny samverkansbro över Häggån vid Aratorp på väg 1634, Marks kommun.	Avslutat 2009-09- 18		Partställning: Vägverket, Region Väst	IR	
M 810- 09	Ansökan om utdömmande av vite - Bårekulla 1:48 i Härryda kommun	Avslutat 2009-09- 18		Partställning: Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Göteborg ./. Mikael Bomgren	IR	
M 293- 99	ansökan om tillstånd för ombyggnad av gasturbin på Malöga/ Stallbacka industriområde, Trollhättans kommun	Avslutat 2009-09- 22		Partställning: Svenska Kraftnät	F	
M 2633 -09	ansökan om utdömmande av vite	Avslutat 2009-09- 24		Partställning: Miljö- och hälsoskydds- nämnden i Halmstads kommun ./. Halmstads Äventyrsland AB	IR	

M 1564 -09	Ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-10-07		Partställning: Miljö- och byggnadsnämnden i Filipstads kommun ./. Sven-Ove Blom	IR	
M 1067 -09	Ansökan om villkorsändring	Avslutat 2009-10-07		Partställning: Göteborgs Hamn AB	IR	
M 750- 09	Ansökan om tillstånd till ökat uttag av grundvatten ur befintlig uttagsbrunn på fastigheten Mark Brättingstorp 4:27 i Risäng m m (Risängs grundvattentäkt) Marks kommun	Avslutat 2009-10-08		Partställning: Marks kommun	IR	
M 2510 -09	Ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-10-12		Partställning: Miljönämnden i Trollhättans Stad ./. Kommanditbolaget Släpräfsan	IR	
M 741- 09	ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-10-13		Partställning: Miljö- och byggnämnden i Torsby kommun ./. MT:s Livs HB	IR	
M 383- 08	ansökan om tidsbegränsat ändrings-tillstånd till verksamheten vid Edet bruk, Lilla Edets kommun, Västra Götalands län	Avslutat 2009-10-13		Partställning: SCA Hygiene Products Aktiebolag	EFM	Man hade kunnat gå in och ändra buller men ej gjort detta (hade buller samband med ansökt ändring?)

M 1909 -09	ansökan om tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken att utföra damm-säkerhets-höjande åtgärder vid Eggsjöns regleringsmagasin i Torsby kommun, Värmlands län	Avslutat 2009-10-16		Partställning: Tåsan Kraft AB	IR	
M 3069 -08	Skadestånd	Avslutat 2009-10-19		Partställning: Garry Hansson ./. Lars Ljungstrand	IR	
M 2194 -09	ansökan om tillstånd att byta ut befintlig bro till en ny bro över Holmedalsvägen, Norra Fors, för väg 632 i Årjängs kommun	Avslutat 2009-10-20		Partställning: Vägverket, Region Väst	IR	
M 1850 -09	ansökan om tillstånd till att i samband med ombyggnad av väg 164, delen Valex-Rämne, anlägga bro över Lienbäcken, Strömstads kommun	Avslutat 2009-10-23		Partställning: Vägverket, Region Väst	IR	
M 1941 -09	ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-10-26		Partställning: Miljö- och bygglovsnämnden i Härryda kommun ./. Agerbloms Kross och Fastighets AB	IR	

M 631- 09	Ansökan om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken att uppföra anläggning för lagring av 300 000 kubikmeter timmer fast mått under bark (m3 fub) på land med vattenbegjutning alternativt upp till 150 000 ton biobränsle på land utan vattenbegjutning på fastigheten Lahall 2:13, Södra Cell Värö, Varbergs kommun, Hallands län	Avslutat 2009-10- 26		Partställning: Södra Cell AB	IR	
M 1921 -09	Ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-10- 27		Partställning: Miljönämnden i Trollhättans Stad ./. Eva Irdenstam Schulz	IR	
M 1662 -09	ansökan om tillstånd till vattenverk-samheter vid Tuvesvik/Lavö n, Orust kommun, Västra Götalands län	Avslutat 2009-10- 28		Partställning: Orust kommun	IR	
M 2576 -08	skadestånd	Avslutat 2009-10- 29		Partställning: Pelle Malmros m.fl. ./. Hans Hermerius	IR	
M 279- 02	ansökan om tillstånd att i Lövstaviken, Falkenbergs kommun, uppföra och driva en gruppstation för vindkraft- verk m.m.	Avslutat 2009-10- 29		Partställning: Falkenberg Energi AB	F	

M 2764 -09	ansökan om utdömande av vite - Bårekulla 1:48 i Härryda kommun	Avslutat 2009-11-02		Partställning: Miljö- och bygglovsnämnden i Härryda kommun ./. Mikael Bomgren	IR	
M 1320 -09	Ansökan om tillstånd till stabilitets- höjande åtgärder vid Sävån i Partille kommun	Avslutat 2009-11-02		Partställning: Partille kommun, Stadsbyggnads- kontoret	IR	
M 2861 -08	ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för ombyggnad av Norge- Vänerbanan till dubbelspår under högsta högvattennivå för Göta älv på sträckan Agnesberg- Lärje i Göteborgs kommun	Avslutat 2009-11-03		Partställning: Staten genom Banverket	IR	

M 132- 09	Ansökan om tillstånd till verksamheten vid Tetra Pak Packaging Material Sunne AB, Sunne kommun	Avslutat 2009-11-11		Partställning: Tetra Pak Packaging Material Sunne AB	FK	Miljööverdomstolen har fastslagit att begreppen riktvärde och gränsvärden inte längre ska tillämpas vid villkorskrivning. Bolaget har i sin ansökan vidhållit att rikt- och gränsvärden ska tillämpas på av bolaget anförda skäl medan länsstyrelsen har framhållit att villkoren bör utformas i linje med miljööverdomstolens praxis ifråga om villkorskrivning. Miljödomstolen kan konstatera att frågan om hur villkor ska utformas inte slutligt är avgjord då den kan bli föremål för avgörande i Högsta Domstolen. Vidare är erfarenheterna av att utforma villkor på annat sätt än med rikt- och gränsvärden begränsade, och
-----------------	--	---------------------	--	--	----	---

						dessutom kan krävas ett underlag som är mer omfattande än vad som normalt redovisats hittills i en ansökan. Miljödomstolens utgångspunkt är dock att villkoren bör utformas så långt som möjligt i enlighet med Miljööverdomstolens praxis, samtidigt som vissa kontrollfrågor och vissa villkor av mindre betydelse av praktiska skäl lämpligast måste kunna få hanteras inom ramen för tillsynen.
M 2699 -09	Ansökan om utdömande av vite.	Avslutat 2009-12-02		Partställning: Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Uddevalla kommun ./.. Lars-Erik Simonsson	IR	
M 2396 -09	Ansökan om ändring av villkor enligt 24 kap. 8 § miljöbalken	Avslutat 2009-12-03		Partställning: Perstorp Oxo AB	EFM	Hade kunnat gå in och ändrat i utsläpp till luft i de provisoriska villkoren enligt 24:8 MB men ej gjort detta.

M 322- 99	Ansökan om tillstånd till utökad verksamhet vid Djupdalens avfallsanläggning i Karlstads kommun	Avslutat 2009-12- 04		Partställning: Karlstads Energi AB	EFM	Enligt domskälen: Med hänsyn till att tillståndet till verksamheten vid avfallsanläggningen är lämnat enligt miljöskyddslagens bestämmelser och till att övriga slutliga villkor för verksamheten också har begränsning svärden utformade som riktvärden och gränsvärden kan dock bolagets föreslagna utformning accepteras.
M 1002 -09	ansökan om utdömande av vite	Avslutat 2009-12- 07		Partställning: Miljö- och bygglovsnämnden i Härryda kommun ./. Agerbloms Kross och Fastighets AB	IR	
M 1893 -09	ansökan om tillstånd att nedlägga optokabel utmed kusten från Rönnäng till Torslanda, inom Tjörns, Kungälv, Öckerös och Göteborgs kommuner	Avslutat 2009-12- 11		Partställning: TeliaSonera Skanova Access Aktiebolag	IR	

M 3559 -08	Ansökan om tillstånd till vattenverksamhet för ny bro över Ätran på Alängsgatan, Ulricehamns kommun	Avslutat 2009-12-22		Partställning: Ulricehamns kommun	IR	
M 1729 -08	ansökan om tillstånd till vattenverksamhet	Åter från MÖD/HD 2009-05-06	2009-02-06	Partställning: AB Göta kanalbolag m.fl.	IR	
M 3337 -07	Ansökan om utdömande av vite	Åter från MÖD/HD 2009-06-02	2009-01-26	Partställning: Tekniska Myndighetsnämnden i Stenungsunds kommun ./. Vector Invest AB	IR	
M 1747 -08	ansökan om ändring av tappningsbestämmelser vid Nedsjöos i Hindås, Härryda kommun.	Åter från MÖD/HD 2009-10-13	2009-05-20	Partställning: Mölndals kvarnby	IR	
M 515- 09	ansökan om godkännande av ombyggnad av dammen vid Skåpafors kraftverk, Bengtsfors kommun	Åter från MÖD/HD 2010-02-03	2009-12-30	Partställning: Vattenfall Aktiebolag	IR	
M 2738 -08	ansökan om utdömande av vite	Överklagat: 2009-03-11	2009-03-11	Partställning: Länsstyrelsen i Västra Götalands län ./. Per-Olov Karlsson	IR	
M 1378 -08	Ansökan om tillstånd för vattenverksamhet och tillstånd för arbete inom Natura 2000-område i Strömstads kommun	Överklagat: 2009-05-19	2009-05-18	Partställning: Naturvårdsverket	IR	

M 1293 -08 M 1109 -08 M 1119 -08	Ansökan om omprövning av vattenverksamheten vid Gullsby kraftverk i Slorudsälven för anläggande av fiskvandringssvåg, Arvika kommun.	Överklagat: 2009-06-08	2009-06-08	Partställning: Kammarkollegiet ./. Irmgard Olsson	IR	
M 1119 -08 M 1109 -08 M 1293 -08	Ansökan om omprövning av verksamheten vid Åmot kraftverk för anläggande av fiskvandringssvåg, Arvika kommun.	Överklagat: 2009-06-08	2009-06-08	Partställning: Kammarkollegiet ./. Fortum Generation AB	IR	
M 1109 -08 M 1119 -08 M 1293 -08	Omprövning enligt 24 kap. 5 § miljöbalken av vattenverksamheten vid Reinholdsfors kraftverk i Mangälven, Arvika kommun	Överklagat: 2009-06-08	2009-06-08	Partställning: Kammarkollegiet ./. Fortum Generation AB	IR	
M 1211 -08	Ansökan om tillstånd till anläggande av Långeruds kraftverk mm, Kristinehamns kommun, Värmlands län	Överklagat: 2009-06-10	2009-06-10	Partställning: Lars Johansson m.fl.	IR	
M 902- 09	slutliga villkor för verksamheten vid Vargön Alloys AB	Överklagat: 2009-07-08	2009-07-08	Partställning: Vargön Alloys AB	U	
M 3177 -06	Ansökan om tillstånd till markavvattning vid Kolleröd i Lysekils kommun	Överklagat: 2009-07-10	2009-07-10	Partställning: Per Gustafsson m.fl.	IR	

M 90- 09	ansökan om tillstånd till vattenverk- samhet m.m.	Över- klagat: 2009-07- 27	2009- 07-27	Partställning: Sandvikens tomtägareförening, ekonomisk förening	IR	
M 3492 -08	ansökan om utdömande av vite	Över- klagat: 2009-08- 11	2009- 08-11	Partställning: Bygg- och miljönämnden i Åmåls kommun ./. Karlstad Maskinservice AB	IR	
M 2623 -08 M 1841 -08	ansökan om utdömande av vite	Över- klagat: 2009-09- 24	2009- 09-24	Partställning: Miljönämnden i Falköpings kommun ./. Stina Jonsson	IR	
M 1841 -08 M 2623 -08	ansökan om utdömande av vite	Över- klagat: 2009-09- 24	2009- 09-24	Partställning: Miljönämnden i Falköpings kommun ./. Stina Jonsson	IR	
M 1705 -09	ansökan om utdömande av vite	Över- klagat: 2009-10- 12	2009- 10-12	Partställning: Miljö- och hälsoskydds- nämnden i Vänersborgs kommun ./. Lili- Anne Andersson	IR	
M 2884 -07	ansökan om muddring av seglingsränna m.m. i Haga kile, Göteborgs Stad	Över- klagat: 2009-10- 21	2009- 10-21	Partställning: Bertil Hansson	IR	
M 3317 -08	Ansökan om tillstånd för kaj och brygga på fastigheten Bergvik 1:2, 1:3 och 1:80, Karlstads kommun	Över- klagat: 2009-11- 24	2009- 11-24	Partställning: Thomas Berglind m.fl.	IR	

Bilaga 3. Ärendelista för ansökningsmål som överklagats till miljödomstolen i Vänersborg under tiden 2009-02-06 – 2009-12-31

Mål nr	Org. enhet	Saken	Målstatus	Överklagat	Partställning	Ärendemening	Beslutsdatum
M 3050-08	Miljödomstolen Rotel 6 Miljöråd 4 Beredningsjurist 4	Överklagande av Länsstyrelsens i Västra Götalands län beslut 2008-10-02, dnr 551-13266-2007, angående tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till hamnverksamhet på Norra Basteviks-holmen inom fastigheten Slättna 1:61 i Lysekils kommun.	Åter från MÖD/HD 2009-11-17	2009-10-06	Partställning: Per Woxmark m.fl. ./. Johansson & Spolander Förvaltnings Aktiebolag m.fl.	Ärendemening: Överklagande av Länsstyrelsens i Västra Götalands län beslut 2008-10-02, dnr 551-13266-2007, angående tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till hamnverksamhet på Norra Basteviks-holmen inom fastigheten Slättna 1:61 i Lysekils kommun.	2009-09-15
M 765-09	Miljödomstolen Rotel 4 Miljöråd 3 Beredningsjurist 1	Överklagande av Länsstyrelsen i Hallands län beslut 2009-02-11, dnr 505-21748-08, ang. djurhållning på fastigheten Röinge 5: 2 Västergård i Halmstads kommun.	Åter från MÖD/HD 2009-11-30	2009-09-23	Partställning: Helén Svensson m.fl. ./. Miljö- och hälsoskydds-kontoret	Ärendemening: Överklagande av Länsstyrelsen i Hallands län beslut 2009-02-11, dnr 505-21748-08, ang. djurhållning på fastigheten Röinge 5: 2 Västergård i Halmstads kommun.	2009-09-03

M 2776 -08	Miljö- domstolen Rotel 8 Miljöråd 2 Berednings- jurist 3	överklagan de av Läns- styrelsens i Värm- lands län beslut 2008-09- 04, dnr 551-3059- 07, rörande tillstånd till bergtäkt på fastigheten Lindås 1:2, Karlstads kommun.	Åter från MÖD/ HD 2009- 12-08	2009- 07-07	Partställning: Ingvar Persson m.fl. ./. Värmlandsgrus AB m.fl.	Ärende- mening: över- klagande av Länsstyrelse ns i Värm- lands län beslut 2008-09- 04, dnr 551-3059- 07, rörande tillstånd till bergtäkt på fastigheten Lindås 1:2, Karlstads kommun Handläggs av rotel 6.	2009-06- 16
M 2860 -08	Miljö- domstolen Rotel 5 Miljöråd 1 Berednings- jurist 2	Över- klagande av Läns- styrelsens i Hallands län, MPD, beslut 2008-09- 10, dnr 551-8680- 06, ang. tillstånd till bergtäkt m.m. inom fastigheten Ljungby Prästgård 2:1, Falken- bergs kommun.	Åter från MÖD/ HD 2009- 12-23	2009- 06-23	Partställning: Peter Hjelm m.fl. ./. Skanska Sverige AB, Asfalt & Betong m.fl.	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsens i Hallands län, MPD, beslut 2008-09- 10, dnr 551-8680- 06, ang. tillstånd till bergtäkt m.m. inom fastigheten Ljungby Prästgård 2:1, Falkenbergs kommun.	2009-06-

M 3032 -08	Miljö- domstolen Rotel 8 Miljöråd 2 Berednings- jurist 3	Över- klagande av läns- styrelsens i Västra Götalands län, Mpd, beslut 2008-10- 08, dnr 551- 56249- 2006, rörande upp- förande av vindkraft- verk på fastigheten Lindärva 5:3, Lidköpings kommun.	Åter från MÖD/ HD200 9- 12-29	2009- 07-28	Partställning: Arne Svensson m.fl. ./ Eolus Vind AB m.fl.	Ärende- mening: över- klagande av läns- styrelsens i Västra Götalands län, Mpd, beslut 2008-10- 08, dnr 551-56249- 2006, rörande uppförande av vindkraft- verk på fastigheten Lindärva 5:3, Lidköpings kommun.	2009-07- 15
M 3101 -08	Miljö- Rotel 4 Miljöråd 3 Berednings- jurist 1	Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län beslut 2008-09- 25, dnr 555- 59398- 2008, angående buller- isolering av bostäder vid Göteborg City Airport.	Åter från MÖD/ HD 2010- 02-02	2009- 07-24	Partställning: Cityflygplatsen i Göteborg AB ./ Läns- styrelsen i Västra Götalands län, Göteborg	Ärende- mening: Över- klagande av Länsstyrelse ns i Västra Götalands län beslut 2008-09- 25, dnr 555-59398- 2008, angående buller- isolering av bostäder vid Göteborg City Airport.	2009-07- 08

M 112- 08	Miljö- dom- stolen Rotel 8 Miljöråd 1 Bered- nings- jurist 3	Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län beslut 2007-11- 27, dnr 551- 34396- 2006, rörande tillstånd till ändrad verksam- het vid Falevis avfalls- anläggning , Fal- köpings kommun.	Avslutat 2009- 01-29		Partställning: Falköpings kommun, Samhälls- byggnads- förvaltningen ./. Länsstyrelsen i Västra Götalands län	Ärendemeni- ng: över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län beslut 2007-11- 27, dnr 551-34396- 2006, rörande tillstånd till ändrad verksamhet vid Falevis avfalls- anläggning, Falköpings kommun.	2009-01- 29
M 1799 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 8 Miljöråd 1 Bered- nings- jurist 3	Över- klagande av Läns- styrelsens i Hallands län beslut 2008-05- 19, dnr 555- 10241-07, rörande täkt- tillstånd inom fastigheten Elestorp 7:211 m fl, Laholms kommun.	Avslutat 2009- 01-30		Partställning: LBC-Ängstorp AB ./. Länsstyrelsen i Hallands län	Ärende- mening: över- klagande av Läns- styrelsens i Hallands län beslut 2008-05- 19, dnr 555-10241- 07, rörande täkttillstånd inom fastigheten Elestorp 7:211 m fl, Laholms kommun.	2009-01- 30

M 1798 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 8 Miljöråd1 Bered- nings- jurist 3	Över- klagande av Läns- styrelsens i Hallands län beslut 2008-05- 19, dnr 555- 10238-07, rörande täkt- tillstånd inom fastigheten Kattarp 1:99, Laholms kommun.	Avslutat 2009- 01-30		Partställning: LBC-Ängstorp AB ./. Länsstyrelsen i Hallands län	Ärende- mening: över- klagande av Läns- styrelsens i Hallands län beslut 2008-05- 19, dnr 555-10238- 07, rörande täkttillstånd inom fastigheten Kattarp 1:99, Laholms kommun.	2009-01- 30
M 1520 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 8 Miljöråd 3 Bered- nings- jurist 3	Över- klagande av Läns- styrelsens i Hallands län beslut 2008-04- 01, mpd 551- 11574-06, rörande tillstånd till täkt och asfaltverk inom fastig- heterna Fotstad 1:1 och 22:1 i Halmstads kommun.	Avslutat 2009- 02-02		Partställning: Skanska Sverige AB, Asfalt & Betong ./. Länsstyrelsen i Hallands län	Ärende- mening: över- klagande av Läns- styrelsens i Hallands län beslut 2008-04- 01, mpd 551-11574- 06, rörande tillstånd till täkt och asfaltverk inom fastig- heterna Fotstad 1:1 och 22:1 i Halmstads kommun.	2009-02- 02

M 2028 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 8 Miljöråd 4 Bered- nings- jurist 3	Över- klagande av Läns- styrelsens i Hallands län beslut 2008-06- 13, dnr 551-4280- 08, rörande tillstånd till jordbruk med ägg- produktion på fastigheter na Perstorp 36:1 och 25:1 i Halmstads kommun.	Avslutat 2009- 02-05		Partställning: Angelika Jaxvik m.fl. ./. Lilluns AB m.fl.	Ärende- mening: över- klagande av Läns- styrelsens i Hallands län beslut 2008-06- 13, dnr 551-4280- 08, rörande tillstånd till jordbruk med ägg- produktion på fastig- heterna Perstorp 36:1 och 25:1 i Halmstads kommun. – Handläggs av rotel 6 och miljöråd 3.	2009-02- 05
M 2672 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 4 Miljöråd 3 Bered- nings- jurist 1	Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län beslut 2008-09- 03, dnr 551-5142- 2007, angående fortsatt tillstånd till grustäkt på fastigheten Stora Levene 3:1 i Vara kommun.	Avslutat 2009- 02-10		Partställning: Lars-Johan Hesselmark ./. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Mariestad	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län beslut 2008-09- 03, dnr 551-5142- 2007, angående fortsatt tillstånd till grustäkt på fastigheten Stora Levene 3:1 i Vara kommun.	2009-02- 10

M 339- 09	Miljö- dom- stolen Rotel 6 Miljöråd 4 Bered- nings- jurist 4	avvisande av ansökan om tillstånd för befintlig och utökad verksam- het vid Kusk- torpets kompost- erings- anläggning på fastigheten Fyllinge 20:437 samt del av Fyllinge 20:393 i Halmstads kommun.	Avslutat 2009- 02-18		Partställning: Kuskatorpet Entreprenad & Lantbruk Aktiebolag ./. Länsstyrelsen i Hallands län	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsens i Hallands län beslut 2009-01- 15, dnr 551-11684- 08, om avvisande av ansökan om tillstånd för befintlig och utökad verksamhet vid Kusk- torpets kompost- erings- anläggning på fastigheten Fyllinge 20:437 samt del av Fyllinge 20:393 i Halmstads kommun.	2009-02- 18
M 1237 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 4 Miljöråd 3 Bered- nings- jurist 1	Över- klagande av Läns- styrelsen i Västra Götalands läns beslut, 2008-03- 26, dnr 551- 48812- 2006 ang. tillstånd enligt miljö- balken till täkt.	Avslutat 2009- 02-23		Partställning: Jan Lundblad AB ./. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Vänernborg	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsen i Västra Götalands läns beslut, 2008-03- 26, dnr 551-48812- 2006 ang. tillstånd enligt miljöbalken till täkt, handläggs av Eveline Savik.	2009-02- 23

M 1959 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 6 Miljöråd 4 Bered- nings- jurist 4	Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län, MPD, beslut 2008-06- 04, dnr 551- 49857- 2007, ang ändring av villkor i tillstånd enligt miljö- balken för Wallhamn AB, Tjörns kommun.	Avslutat 2009- 03-02		Partställning: Wallhamn AB ./. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Vänernborg	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län, MPD, beslut 2008-06- 04, dnr 551-49857- 2007, ang ändring av villkor i tillstånd enligt miljöbalken för Wallhamn AB, Tjörns kommun.	2009-03- 02
M 1995 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 5 Miljöråd 1 Bered- nings- jurist 2	Över- klagande av Läns- Götalands län beslut 2008-06- 04, dnr 551- 88297- 2007, angående tillstånd till täkt av berg på fastig- heterna Blombacka 1:2 m.fl. i Skara kommun.	Avslutat 2009- 03-12	2008- 07-22	Partställning: Erland Pettersson m.fl. ./. Vägverket Produktion m.fl.	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län beslut 2008-06- 04, dnr 551-88297- 2007, angående tillstånd till täkt av berg på fastig- heterna Blombacka 1:2 m.fl. i Skara kommun.	2009-03- 12

M 226- 08	Miljö- dom- stolen Rotel 5 Miljöråd 1 Bered- nings- jurist 2	Över- klagande av Läns- Götalands län beslut 2007-12- 20, dnr 551- 69652- 2004, angående slutliga villkor för be- gränsning av utsläpp till luft från Elmo Leather AB, Moga 4:1, Svenljunga kommun.	Avslutat 2009- 03-19		Partställning: Elmo Leather AB ./. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Vänernborg	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län beslut 2007-12- 20, dnr 551-69652- 2004, angående slutliga villkor för begränsning av utsläpp till luft från Elmo Leather AB, Moga 4:1, Svenljunga kommun.	2009-03- 19
M 879- 08	Miljö- dom- stolen Rotel 6 Miljöråd 3 Bered- nings- jurist 4	Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands läns beslut 2008-02- 28, dnr 515- 56243- 2006, ang, tillstånd enligt miljö- balken till vindkraft- verk på fastig- heterna Sal 10:1 och Åsen 2:6 i Grästorps kommun.	Avslutat 2009- 04-30		Partställning: FloSal Vind AB ./. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Göteborg	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands läns beslut 2008-02- 28, dnr 515-56243- 2006, ang, tillstånd enligt miljöbalken till vind- kraftverk på fastig- heterna Sal 10:1 och Åsen 2:6 i Grästorps kommun.	2009-04- 30

M 1012 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 8 Miljöråd 2 Bered- nings- jurist 3	Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län, MPD, beslut 2008-03- 06, dnr 551- 33781- 2006, rörande tillstånd till fortsatt täkt på fastig- heterna Fimmer- stad 1:7 och 15:2, Töreboda kommun.	Avslutat 2009- 05-08		Partställning: Vadsbo Frakt AB ./. Länsstyrelsen i Västra Götalands län	Ärende- mening: överklag- ande av Länsstyrelse ns i Västra Götalands län, MPD, beslut 2008-03- 06, dnr 551-33781- 2006, rörande tillstånd till fortsatt täkt på fastig- heterna Fimmerstad 1:7 och 15:2 i Töreboda kommun.	2009-05- 08
M 3138 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 5 Miljöråd 1 Bered- nings- jurist 2	Över- klagande av läns- styrelsens i Hallands län, Mpd, beslut 2008-10- 16, dnr 551-320- 07, ang. tillstånd till bergtäkt på fastigheten Dal 1:1, Kungs- backa kommun.	Avslutat 2009- 05-27		Partställning: Sand & Grus B Jehander ./. Länsstyrelsen i Hallands län	Ärende- mening: Över- klagande av läns- styrelsens i Hallands län, Mpd, beslut 2008-10- 16, dnr 551-320- 07, ang. tillstånd till bergtäkt på fastigheten Dal 1:1, Kungsbacka kommun.	2009-05- 27

M 219- 09	Miljö- dom- stolen Rotel 5 Miljöråd 1 Bered- nings- jurist 2	Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län (MPD) beslut 2008-12- 17, dnr 551- 73520- 2007, rörande tillstånd till åter- vinnings- anläggning på fastigheten Kinnarum ma 4:3, Borås kommun.	Avslutat 2009- 06-09		Partställning: Miljösorterings aktiebolaget MS AB ./. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Göteborg	Ärende- mening: över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län (MPD) beslut 2008-12- 17, dnr 551-73520- 2007, rörande tillstånd till åter- vinnings- anläggning på fastigheten Kinna- rumma 4:3, Borås kommun.	2009-06- 09
M 1983 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 4 Miljöråd 3 Bered- nings- jurist 1	Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län (MPD) beslut 2008-06- 19, dnr 551- 63705- 2005, rörande tillstånd till befintlig och utökad ytbehand- lingsverk- samhet på fastig- heterna Backa 27:46 och 27:3 i Göteborgs kommun.	Avslutat 2009- 06-10		Partställning: Miljönämnden i Göteborgs Stad ./ AB Ferroprodukter m.fl.	Ärende- mening: över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län (MPD) beslut 2008-06- 19, dnr 551-63705- 2005, rörande tillstånd till befintlig och utökad ytbehand- lingsverk- samhet på fastig- heterna Backa 27:46 och 27:3 i Göteborgs kommun.	2009-06- 10

M 3418 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 5 Miljöråd 1 Bered- nings- jurist 2	Över- klagande av Läns- styrelsen i Hallands län beslut 2008-11- 18, dnr 505-1468- 08, ang. ljud- isolering i bostadshus i Kungs- backa kommun.	Avslutat 2009- 06-12		Partställning: Nämnden för Miljö & Hälsoskydd i Kungsbacka kommun ./.. I G Fastigheter AB	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsen i Hallands län beslut 2008-11- 18, dnr 505-1468- 08, ang. ljudisolering i bostadshus i Kungs- backa kommun.	2009-06- 12
M 751- 09	Miljö- dom- stolen Rotel 5 Miljöråd 1 Bered- nings- jurist 2	Över- klagande av Läns- styrelsen i Västra Götalands län beslut 2009-02- 06, dnr 551-8403- 2008, ang. grustäkt på fastigheten Sköllunga 11:1 i Stenung- sunds kommun.	Avslutat 2009- 06-22		Partställning: Tekniska Myndighets- nämnden i Stenungsunds kommun ./.. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Göteborg	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsen i Västra Götalands län beslut 2009-02- 06, dnr 551-8403- 2008, ang. grustäkt på fastigheten Sköllunga 11:1 i Stenung- sunds kommun.	2009-06- 22
M 2527 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 5 Miljöråd 1 Bered- nings- jurist 2	Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län beslut 2008-08- 14, dnr 551- 48071- 2005, angående tillstånd till Floby avlopps- renings- verk, Falköpings kommun.	Avslutat 2009- 06-26		Partställning: Falköpings kommun, Samhälls- byggnads- förvaltningen ./.. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Göteborg	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län beslut 2008-08- 14, dnr 551-48071- 2005, angående tillstånd till Floby avlopps- reningsverk, Falköpings kommun.	2009-06- 26

M 2526 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 5 Miljöråd 1 Bered- nings- jurist 2	Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län beslut 2008-08- 14, dnr 551- 48074- 2005, angående tillstånd till Stenstorps avlopps- renings- verk, Falköpings kommun.	Avslutat 2009- 06-26		Partställning: Falköpings kommun, Samhälls- byggnads- förvaltningen ./. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Göteborg	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län beslut 2008-08- 14, dnr 551-48074- 2005, angående tillstånd till Stenstorps avlopps- reningsverk, Falköpings kommun.	2009-06- 26
M 3179 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 4 Miljöråd 3 Bered- nings- jurist 1	Över- klagande av Läns- styrelsens i Hallands län beslut 2008-10- 16, dnr 551-7698- 08, angående tillstånd enligt 9 kap. miljö- balken till jordbruk med mjölk- och kött- produktion på fastigheten Bökeberg 2:3 m.fl. i Laholms kommun.	Avslutat 2009- 07-03		Partställning: Michael Nyberg m.fl. ./. Tyskatorp AB m.fl.	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsens i Hallands län beslut 2008-10- 16, dnr 551-7698- 08, angående tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till jordbruk med mjölk- och kött- produktion på fastigheten Bökeberg 2:3 m.fl. i Laholms kommun.	2009-07- 03

M 626- 09	Miljö- dom- stolen Rotel 5 Miljöråd 1 Bered- nings- jurist 2	Över- klagande av Läns- styrelsens i Hallands län beslut 2009-001- 15, dnr 551- 20487-08, angående ändrings- tillstånd för NCC Roads AB:s täktverk- samhet på fastigheten Biskops- torp 1:46 m.fl. i Halmstads kommun.	Avslutat 2009- 07-07		Partställning: NCC Roads AB, Sverige Sydväst ./. Länsstyrelsen i Hallands län	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsens i Hallands län beslut 2009-001- 15, dnr 551-20487- 08, angående ändrings- tillstånd för NCC Roads AB:s täkt- verksamhet på fastigheten Biskopstorp 1:46 m.fl. i Halmstads kommun.	2009-07- 07
M 3484 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 9 Miljöråd 4 Bered- nings- jurist 4	Över- klagande av Läns- styrelsens i Värmlands län beslut 2008-11- 28, dnr 551-4705- 08, angående tillstånd enligt miljö- balken till befintlig och utökad verksam- het för gjutning och bear- betning av aluminium- detaljer vid Nemak Sweden AB, Eda kommun.	Avslutat 2009- 07-07		Partställning: Nemak Sweden AB ./. Länsstyrelsen i Värmlands län	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsens i Värmlands län beslut 2008-11- 28, dnr 551-4705- 08, angående tillstånd enligt miljö- balken till befintlig och utökad verksamhet för gjutning och bear- betning av aluminium- detaljer vid Nemak Sweden AB, Eda kommun (Handläggs av Eveline Savik).	2009-07- 07

M 2832 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 4 Miljöråd 3 Bered- nings- jurist 1	Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län beslut 2008-09- 03, dnr 551- 85795- 2006, om tillstånd till vindkraft- verk på fastig- heterna Viglunda 1:1 m.fl. i Skara kommun.	Avslutat 2009- 07-07		Partställning: Sonne Svensson m.fl. ./.. Agrivind AB m.fl.	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län beslut 2008-09- 03, dnr 551-85795- 2006, om tillstånd till vindkraft- verk på fastig- heterna Viglunda 1:1 m.fl. i Skara kommun.	2009-07- 07
M 3169 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 8 Miljöråd 2 Bered- nings- jurist 3	Över- klagande av Läns- styrelsen i Västra Götalands län beslut 2008-10- 20, dnr 505- 66462- 2008, rörande etablering av vind- kraftverk på fastigheten Västra Berg 2:3 i Lilla Edets kommun.	Avslutat 2009- 07-15		Partställning: Johan Ingelsson ./.. Fr Ramström Vind AB m.fl.	Ärende- mening: över- klagande av Läns- styrelsen i Västra Götalands län beslut 2008-10- 20, dnr 505-66462- 2008, rörande etablering av vind- kraftverk på fastigheten Västra Berg 2:3 i Lilla Edets kommun.	2009-07- 15

M 133- 09	Miljö- dom- stolen Rotel 6 Miljöråd 4 Bered- nings- jurist 4	ändring av prövotids- utredning för Långeviks avlopps- renings- verk, Lysekils kommun.	Avslutat 2009- 09-02		Partställning: Naturskydds- föreningen i Bohuslän ./ 1. LEVA i Lysekil AB 2. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Vänernborg	Ärende- mening: Över- klagande av läns- styrelsens, Mpd, i Västra Götalands län beslut 2008-12- 10, dnr 551- 106441- 2008, ang. ändring av prövotids- utredning för Långeviks avlopps- reningsverk, Lysekils kommun.	2009-09- 02
M 433- 09	Målenhet 2 Rotel 2:4 Miljöråd 2:3 Bered- nings- jurist 2:1	Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län beslut 2009-01- 14, dnr 551- 33742- 2006, ang fast- ställande av slutligt villkor avseende brytnings- djup inom grustäkten på fastig- heterna Råda 1:4, Råda Prästbol 1:7 och Ågården 3:1 i Lidköpings kommun.	Avslutat 2009- 10-16		Partställning: Tekniska service- nämnden i Lidköpings kommun ./. Rådasand Aktiebolag m.fl.	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län beslut 2009-01- 14, dnr 551-33742- 2006, ang fast- ställande av slutligt villkor avseende brytnings- djup inom grustäkten på fastig- heterna Råda 1:4, Råda Prästbol 1:7 och Ågården 3:1 i Lidköpings kommun.	2009-10- 16

M 1258 -09	Målenhet 2 Rotel 2:9 Miljöråd 2:6 Bered- nings- jurist 2:4	Över- klagande av Läns- styrelsen i Västra Götalands län beslut 2009-03- 11, dnr 551- 87503- 2008, angående tillstånd till täkt av grus på fastigheten Björnsjö 1:3 i Vara kommun.	Avslutat 2009- 10-19		Partställning: Peter Lorentzon m.fl. ./.. Björnsjö Bender AB m.fl.	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsen i Västra Götalands län beslut 2009-03- 11, dnr 551-87503- 2008, angående tillstånd till täkt av grus på fastigheten Björnsjö 1:3 i Vara kommun.	2009-10- 19
M 1126 -09	Målenhet 2 Rotel 2:6 Miljöråd 2:1 Bered- nings- jurist 2:4	Över- klagande av Läns- styrelsen i Västra Götalands län beslut 2009-03- 20, dnr 551- 86850- 2008, angående tillstånd till fortsatt täkt på fastigheten Kofly- marken 17:3 i Götene kommun.	Avslutat 2009- 11-17		Partställning: Skanska Sverige AB, Asfalt & Betong ./.. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Göteborg	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsen i Västra Götalands län beslut 2009-03- 20, dnr 551-86850- 2008, angående tillstånd till fortsatt täkt på fastig- heten Koflymarken 17:3 i Götene kommun.	2009-11- 17

M 3049 -09	Målenhet 2 Rotel 2:6 Miljöråd 2:2 Bered- nings- jurist 2:4	Över- klagande av Läns- styrelsens i Hallands län beslut 2009-09- 22, Mpd 551- 26132-08, angående tillstånd till vindkraft- verk på fastig- heterna Fröslida 1:1 m.fl. i Hylte kommun.	Avslutat 2009- 11-24		Partställning: Carl Tesdorpf ./. Länsstyrelsen i Hallands län	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsens i Hallands län beslut 2009-09- 22, Mpd 551-26132- 08, angående tillstånd till vindkraft- verk på fastig- heterna Fröslida 1:1 m.fl. i Hylte kommun.	2009-11- 24
M 1257 -09	Målenhet 2 Rotel 2:4 Miljöråd 2:3 Bered- nings- jurist 2:1	Över- klagande av Läns- styrelsen i Västra Götalands län beslut 2009-03- 27, dnr 551- 63764- 2008, angående tillstånds- ansökan för miljö- farlig verk- samhet enligt miljöbalk- en, Volvo Truck Center, Kungälv.	Avslutat 2009- 12-01		Partställning: Volvo Truck Center Sweden AB ./. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Göteborg	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsen i Västra Götalands län beslut 2009-03- 27, dnr 551-63764- 2008, angående tillstånds- ansökan för miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken, Volvo Truck Center, Kungälv.	2009-12- 01

M 53-09	Målenhet 2 Rotel 2:5 Miljöråd 2:4 Beredningsjurist 2:2	Överklagande av Länsstyrelsens i Västra Götalands län (MPD) beslut 2008-11-28, dnr 551-46494-2005, rörande tillstånd till täkt av berg och grus på fastigheten Vången 1:80, Bengtsfors kommun.	Avslutat 2009-12-03		Partställning: Roland Berglund ./. Länsstyrelsen i Västra Götalands län	Ärendemening: överklagande av Länsstyrelsens i Västra Götalands län (MPD) beslut 2008-11-28, dnr 551-46494-2005, rörande tillstånd till täkt av berg och grus på fastigheten Vången 1:80, Bengtsfors kommun.	2009-12-03
M 1208-08	Miljödostolen Rotel 6 Miljöråd 3 Beredningsjurist 4	Överklagande av Länsstyrelsens i Hallands län beslut 2008-03-19, dnr 551-819-07, angående tillstånd till grustäkt inom fastigheten Tom 2:25 i Kungsbacka kommun.	Överklagat 2009-02-03	2009-02-03	Partställning: Kungs-Grus AB ./. Länsstyrelsen i Hallands län	Ärendemening: Överklagande av Länsstyrelsens i Hallands län beslut 2008-03-19, dnr 551-819-07, angående tillstånd till grustäkt inom fastigheten Tom 2:25 i Kungsbacka kommun.	

M 1269 -09	Miljö- dom- stolen Rotel 6 Miljöråd 4 Bered- nings- jurist 4	Över- klagande av läns- styrelsens i Västra Götalands län, Mpd, beslut 2009-03- 06, dnr 551- 64949- 2008, rörande tillstånd att på fastigheten Åsen 5:1 i Hjo kommun uppföra och driva två vind- kraftverk med en navhöjd av högst 110 meter per verk.	Över- klagat 2009- 08-11	2009- 08-11	Partställning: Birgitta Abrahamsson m.fl. ./. Eolus Vind AB m.fl.	Ärende- mening: över- klagande av läns- styrelsens i Västra Götalands län, Mpd, beslut 2009-03- 06, dnr 551-64949- 2008, rörande tillstånd att på fastig- heten Åsen 5:1 i Hjo kommun uppföra och driva två vindkraft- verk med en navhöjd av högst 110 meter per verk.	
M 2735 -08	Miljö- dom- stolen Rotel 6 Miljöråd 4 Bered- nings- jurist 4	Över- klagande av Läns- styrelsens i Värmlands län beslut 2008-09- 01, dnr 551- 10642-07, ang. grupp- station för vindkraft på fastigheten Torserud 1:39, Säffle kommun.	Över- klagat 2009- 08-18	2009- 08-18	Partställning: Stig Rinnemo m.fl. ./. Länsstyrelsen i Värmlands län m.fl.	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsens i Värmlands län beslut 2008-09- 01, dnr 551-10642- 07, ang. gruppstation för vindkraft på fastig- heten Torserud 1:39, Säffle kommun.	

M 2008 -09	Målenhet 2 Rotel 2:9 Miljöråd 2:6 Bered- nings- jurist 2:1	Över- klagande av Läns- styrelsens i Värmlands län beslut 2009-06- 10, dnr 505-6068- 09 ang. före- läggande med villkor om prov- tagning enligt miljö- balken.	Över- klagat 2009- 11-06	2009- 11-05	Partställning: Swed-Jam AB ./. Länsstyrelsen i Värmlands län	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsens i Värmlands län beslut 2009-06- 10, dnr 505-6068- 09 ang. före- läggande med villkor om prov- tagning enligt miljöbalken.	
M 1845 -08	Målenhet 2 Rotel 2:4 Miljöråd 2:3 Bered- nings- jurist 2:1	Över- klagande av Läns- styrelsen i Västra Götalands län beslut, 2008-05- 28, dnr 551- 71824- 2006, ang. tillstånd till behandling av biologiskt avfall.	Över- klagat 2009- 11-09	2009- 11-09	Partställning: Samfälligheten för 8 kv Postpaketet m.fl. ./. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Vänersborg	Ärende- mening: Över- klagande av Läns- styrelsen i Västra Götalands län beslut, 2008-05- 28, dnr 551-71824- 2006, ang. tillstånd till behandling av biologiskt avfall.	

M 2170 -09	Målenhet 2 Rotel 2:4 Miljöråd 2:3 Bered- nings- jurist 2:1	Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län, MPD, beslut 2009-06- 25, dnr 551- 105215- 2007, rörande tillstånd till verkstads- och ytbehand- lingsverk- samhet på fastigheten Ånghagen 1:5 och Främmesta d-berg 1:11, Essunga kommun.	Över- klagat 2009- 12-21	2009- 12-21	Partställning: Componenta Främmestad AB ./. Länsstyrelsen i Västra Götalands län	Ärende- mening: över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län, MPD, beslut 2009-06- 25, dnr 551- 105215- 2007, rörande tillstånd till verkstads- och yt- behandlings verksamhet på fastigheten Ånghagen 1:5 och Främmesta d-berg 1:11, Essunga kommun.	
M 181- 09	Målenhet 2 Rotel 2:8 Miljöråd 2:1 Bered- nings- jurist 2:3	Över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län, MPD, beslut 2008-12- 18, dnr 551- 39144- 2008, rörande tillverkning av plast- produkter på fastig- heterna Sörred 7:3 och 7:8 i Göteborgs kommun, Västra Götalands län.	Över- klagat 2010- 01-12	2010- 01-12	Partställning: Peter Kurtén m.fl. ./. IAC Group Sweden AB m.fl.	Ärende- mening: över- klagande av Läns- styrelsens i Västra Götalands län, MPD, beslut 2008-12- 18, dnr 551-39144- 2008, rörande tillverkning av plast- produkter på fastig- heterna Sörred 7:3 och 7:8 i Göteborgs kommun, Västra Götalands län.	

Bilaga 4. Internt e-post meddelande inom länsstyrelsen

Från:

Skickat: den 4 februari 2009 11:27

Till: mpd@lst.se

Ämne: Miljööverdomstolen vill mönstra ut anvndningen av rikt- och gränsvärden

Hej!

Nu har miljööverdomstolen fattat ett principiellt beslut om användningen av gräns- och riktvärden i villkor i miljöbalkstillstånd, genom dom 2009-01-29 i mål M1303-07, avseende Kalmar Industries AB (länsstyrelsens överklagande av miljödomstolens dom betr. bolagets överklagande av länsstyrelsens beslut om tillståndsvillkor). Ärendet handlade egentligen om det normalt ska vara gräns- eller riktvärde för bullervillkor, men Miljööverdomstolen har vidgat frågan till att gälla principerna för rikt- och gränsvärden i allmänhet. I domen tas ett radikalt grepp och miljööverdomstolen uttalar nu att dessa begrepp bör mönstras ut och istället bör "begränsningsvärde" användas i vilkorsskrivningen, varvid kontrollen av begränsningsvärdet ska anges i villkoret, noggrannare än vad som hittills varit vanligt förekommande. Denna dom kan behöva analyseras bland landets MPD-er. Ta del av det bifogade beslutet och begrunda konsekvenserna.

Samma dag meddelades också dom i mål M3792-07, Väjö Energi AB:s överklagande av villkor i tillstånd från miljödomstolen i Växjö, i vilket miljööverdomstolen tillämpat samma principer.

Med vänlig hälsning

Bilaga 5. PM om nya domar (internt möte inom miljöprövningsdelegationen i Västra Götaland)

MPD-möte

Datum, kl. 09:30 2009-02-11

Göteborg, lokal: Havet

Närvarande:

MPD-person som har förhinder:

	Ärende/Inf	Ansv	Tid
1	MPD internt	MS	09.05
2	<p>Allmän info, nya domar, kurser mm Två principiellt intressanta domar där Miljööverdomstolen har tagit ställning till användningen av gränsvärden och riktvärden, domarna bifogas med e-post.</p> <p>Miljöprocessutredningen har överlämnat huvudbetänkandet Miljöprocessen (SOU 2009:10) till miljöministern och föreslår bl.a. att miljöprövningsdelegationer avskaffas. Alla ärenden om tillstånd till miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet, ska den 1 juli 2010 prövas av fem nyrättade regionala koncessionsnämnder för miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet i Umeå, Östersund, Stockholm, Göteborg och Malmö. Överklaganden ska göras till miljödomstolarna.</p>	MS MS	09:30
3	<p>Tema Fortsatt diskussion om uppdatering av lathund för energianläggningar inklusive villkor flyttas fram till nästa MPD-möte i Göteborg.</p>	TH	
4	<p>Nya ärenden, snabbgenomgång (5 min/ärende) Ärendelistan bifogas med e-post samt nya ärenden som inte presenterades vid senaste mötet i Göteborg.</p>	Berörda handl	10:30
5	Anmälda ärenden		
5a	<p>Handl 1, Eva Gullqvist Volvo Truck Center Sweden AB (Begagnade delar i Kungälv) Dnr 551-63764-2008. Förslag på Yttrande</p>	JL/MH	13:00 Ca 25 min
5b	<p>Handl 2, Jan Olofsson Yttrande; GHAB Skandiahammen m.fl GHAB Frihamnen Stena Line; Majnabbe, Stigbergskajen/Masthuggskajen, Kvillepiren</p>	MS o MH	11:00
5c	<p>Handl 3 Eva Johansson Förslag till yttrande - Aspen Petroleum AB 551-56108-2007</p>	JL/AKD	11:00 Ca 15 min

Bilaga 6. Exempel på utformning av villkor (buller) i 5 län

Nils Lagerkvist

2010-02-08

Länsstyrelsen i Jönköpings län

Exempel på bullervillkor i fem län

Nedan följer en sammanställning av bullervillkor som används vid tillståndsbeslut enligt 9 kap. miljöbalken i fem län. Syftet med sammanställningen är att kunna jämföra formuleringarna för olika län.

Västra Götaland

PM 2010-02-10

Villkor för buller med anledning av Svea Hovrätt, miljööverdomstolens nya praxis om begränsningsvärden

Denna villkorsmall utgår från miljööverdomstolens nya domar samt Naturvårdsverkets yttranden i målen

- den 29 januari 2009 M 1303-2007 Kalmar Industries
- den 29 januari 2009 M 3792-07 Växjö Energi AB
- den 6 februari 2009 M 5069-07 Cements AB, Degerhamn
- den 18 juli 2009 M 7933 Knauf Donagips GmbH (f.d. Inlands pappersbruk)
- den 23 september 2009 M 3354-08 Windy Scandinavia AB
- Vänersborgs miljödomstols dom den 17 november 2009, överklagat MPD-beslut om bergtäkt vid Koflymarken
- Vänersborgs miljödomstols dom den 1 december 2009, överklagat MPD-beslut om verkstadsrörelse Componenta i Essunga kommun.

Dessa normalvillkor omfattar vanligt industribuller och tar inte upp buller från verksamheter där det finns speciella riktlinjer och allmänna råd, se Naturvårdsverkets hemsida under Lag & Rätt,

- Skjutbanor, motorbanor
- Vägar, järnvägar, flygplatser, farleder
- Vindkraft och täkter, specialvillkor finns i beslutsmallen men bullervillkor finns nu i detta dokument
- Byggbuller.

Standardvillkor för vanliga ärenden, inklusive täktärenden

Buller från verksamheten / inklusive transporter inom verksamhetsområdet / får inte överskrida högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder än

vardagar utom helgdagar kl 07 -18	50 dB(A)
nattetid kl. 22 - 07	40 dB(A)
övrig tid	45 dB(A).

De angivna värdena / ekvivalentvärdena / ska kontrolleras genom mätning vid bullerkällorna (närfältsmätning) och beräkningar eller genom mätning vid berörda bostäder (immissionsmätning). Kontroll ska ske / i samband med förstagångsbesiktning och därefter / så snart det har skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer eller när tillsynsmyndigheten anser att kontroll är befogad.

Om ett värde överskrider ska omedelbara och tillräckliga åtgärder vidtas så att värdet kan klaras senast vid den tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer.

Bullervillkor vindkraftverk

Buller från vindkraftverken får inte under någon del av dygnet överskrida ekvivalent ljudnivå 40 dB(A) vid bostäder. Om detta värde överskrids ska omedelbara och tillräckliga åtgärder vidtas så att värdet kan klaras senast vid den tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer.

Kontroll ska ske / i samband med förstagångsbesiktning och därefter / så snart det har skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer eller när tillsynsmyndigheten anser att kontroll är befogad.

Speciella tillägg och formuleringar som kan komplettera det generella bullervillkoret om behov föreligger.

Införs i så fall direkt efter raderna med bullervärdena.

Impuls ljud

Om bullret innehåller ofta återkommande impuls ljud eller hörbara tonkomponenter ska ovan angivna värden sänkas med 5 dB (A).

Momentana ljud

Momentana ljud nattetid (kl. 22-07) får utomhus vid bostäder högst uppgå till 55 dB(A).

Privatbostad inom industriområde

Buller från anläggningen ska begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder utanför industriområdet än:

När det inom ett industriområde finns något enstaka bostadshus (tidigare personalbostad el dyl) och det är orimligt att kraven på bullerbegränsande åtgärder styrs av enbart denna byggnad.

Förstagångskontroll

Första kontrollen ska ske senast sex månader efter att detta tillstånd tagits i anspråk. / Då ska också typiska bullerhändelser som riskerar att nattetid ge höga momentana ljudnivåer klarläggas.

Närhet till utbildningslokaler, planlagda friluftsområden

- Utbildningslokaler eller vårdlokaler kan vid behov komplettera eller ersätta bostäder som den plats där bullervillkoret ska uppfyllas.
- Områden för fritidsbebyggelse och planlagda friluftsområden i närheten kan vid behov anges som det område där villkoret ska uppfyllas. I så fall 5 dB lägre värde – se Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller (SNV Råd och riktlinjer 1978:5).

Skärpning av bullerkrav vid nyinstallation eller renoveringar

.....högst 45 dB (A). När nyinstallation eller renovering av bullrande anläggningar sker ska bullerbegränsande åtgärder vidtas vid dessa anläggningar så att den sammanlagda bulleremissionen på sikt kan sänkas till 40 dB (A) nattetid (kl. 22-07).

När det undantagsvis finns vissa äldre verksamheter som inte klarar kraven för ny industri, kan begränsningsvärden för bullernivån sättas enligt riktlinjerna för befintlig industri men med detta tillägg.

Utredningsvillkor för att minska bulleremissionen på sikt

Utreda de tekniskt möjliga och ekonomiskt rimliga åtgärderna att minska bullret vid närliggande bostäder tillRedovisningen ska omfatta förslag till tidsplan för att genomföra åtgärderna.

Tydliggör om det finns speciella behov, t.ex. ang. lågfrekvent buller.

Reglering av tider för bullrande verksamhet

Verksamhet får inte bedrivas

Transporter till och från anläggningen får inte ske

Exempel på kommentarer vid motivering av villkor

”Länsstyrelsen anser att kraven på bullernivåer idag bör sättas så att de motsvarar ny industri enligt Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller (SNV Råd och riktlinjer 1978:5). Skälen till detta är att lång tid förflutit sedan Naturvårdsverket gav ut riktlinjerna och att tanken var att de hårdare bullervärdena skulle gälla framöver. Tekniken för bullerbegränsande åtgärder har utvecklats väsentligt under denna tid. Även om ett företag flyttar in i befintliga lokaler bör bullervillkor bestämmas som för en nyetablering. /Fläktar och kompressorer ska avskämmas och regelbundet ses över så att ljud som kan upplevas som störande minimeras./”

Om sökandens villkorsförslag är utformat som ett riktvärde bör vi motivera varför vi ev. väljer att inte använda ordet riktvärde t.ex. så här

”I flera domar från år 2009 har Miljööverdomstolen angett att begreppen gränsvärde och riktvärde bör fasas ut och att villkorsformuleringarna bör preciseras så att det tydligare framgår vilken kontroll och andra åtgärder som verksamhetsutövaren ska utföra för att efterleva villkoret. I villkoret bör därför föreskrivas att kontroll ska ske genom immissionsmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar. / En första kontroll av bullervärden bör göras i samband med förstagångsbesiktningen/”.

”Föreslagna bullervärden överensstämmer med vad som brukar föreskrivas för liknande verksamheter. Dock ska, med hänvisning till Miljööverdomstolens domar, begreppet riktvärde inte längre användas. Istället anges att vid ett överskridande av ett värde ska åtgärder omedelbart vidtas för att förhindra ett fortsatt överskridande. Underlåtelse att vidta tillräckliga åtgärder för att förhindra upprepning av överskridandet kan medföra straffansvar enligt 29 kap. miljöbalken.

Eftersom det kan finnas vitt skilda orsaker till ett överskridande är det inte lämpligt att i villkoret ange inom vilken tid som förbättringar/åtgärder ska göras. I stället bör det föreskrivas att tillsynsmyndigheten ska bestämma inom vilken tid som åtgärderna ska ha vidtagits.”

Om bullervillkoret är okontroversiellt kan det räcka att motivera på följande sätt:

De övriga villkoren i beslutet har bestämts enligt vad som sedvanligt gäller för branschen /för andra likartade verksamheter.

Kronobergs län

Nibe AB, Verkstadsindustri, Markaryd Handläggare Ritva

Villkor om buller

1. Buller från verksamheten får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än följande värden:

Dagtid måndag-fredag kl 07-18 50 dB(A)

Nattetid kl 22-07 40 dB(A)

Övrig tid 45 dB(A)

Nattetid skall dessutom gälla att momentanvärden får uppgå till högst 55 dB(A) vid bostäder.

De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras genom immissionsmätning / närfältsmätningar och beräkningar/. Ekvivalentvärdena ska beräknas för de tidsperioder som anges ovan. Kontroll ska ske så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer. Den närmare utformningen av kontrollen ska anges i kontrollprogram.

Motivering

Villkor med bullernivåer bör fastställas i enlighet med bolagets förslag. Angivna nivåer kan förväntas innehållas med mycket god marginal och värdena bör föreskrivas som begränsningsvärden.

Hökhult, Bergtäkt handläggare Matilde Törnqvist

Villkor om buller och vibrationer

1. Buller från verksamheten, inklusive transporter ut till allmän väg, ska begränsas så att den ekvivalenta ljudnivån vid bostäder, med undantag av husen vid Källeberg och Nyatorp, inte överstiger värden:

Dagtid måndag - fredag kl. 07.00-18.00 50 dB (A)

Nattetid kl. 22.00-07.00 40 dB (A)

Övrig tid 45 dB (A)

Nattetid får momentan ljudnivå uppgå till högst 55 dB(A) vid bostäder enligt Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller.

De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras genom immissionsmätning /närfältsmätningar och beräkningar. Ekvivalentvärdena ska beräknas för de tidsperioder som anges ovan. Kontroll ska ske så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer. Kontroll ska ske minst en

gång under kommande 3 års period. Buller ska kontrolleras vid fastigheterna Sandsborg 5:11 och Västregården 2:5. Den närmare utformningen av kontrollen ska anges i kontrollprogram enligt villkor 23.

Motivering

Täktverksamheten innebär krossning, sortering, upplagskörning, skutslagning, transporter, borring och sprängning. Det finns en risk för bullerstörning från dessa arbetsmoment och därför anser MPD att villkor om arbetstider ska föreskrivas (villkor 2-3). Bullerutredningen, 2008-08-27, visar att transporter genererar en momentan ljudnivå på 59 dB(A) vid transportvägen och därför kan transporter endast ske via den norra utfarten nattetid. MPD anser att det finns ett behov av att kontinuerligt beräkna ekvivalenta ljudnivåer från täktverksamheten och fordonstrafiken för att kontrollera att den ekvivalenta ljudnivån inte överstiger begränsningsvärdena i villkor 4. Vibrationer och luftstötvågor kan dels orsaka skador på byggnader och dels orsaka störningar för närboende. Bolaget har inte utfört några mätningar av luftstötvågor och har i ansökan angivet att luftstötvågor inte bedöms medföra någon risk för skador på den bebyggelse som finns i omgivningen. MPD anser att med hänsyn till verksamhetens närhet till boende finns anledning att föreskriva villkor för buller och vibrationer (villkor 4-7).

Stavsättra bergtäkt handläggare Ann-Sofie Sidgren

3. Buller från verksamheten, inklusive transporter ut till allmän väg, ska begränsas så att det utomhus vid bostäder inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå än följande värden:

Vardagar måndag - fredag	kl. 07.00-18.00	50 dB (A)
Nattetid	kl. 22.00-07.00	40 dB (A)
Övrig tid		45 dB (A)

Nattetid ska dessutom gälla att momentanvärden får uppgå till högst 55 dB(A) vid bostäder. De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras genom immissionsmätning/närfältsmätning och beräkningar. Ekvivalentvärdena ska beräknas för de tidsperioder som anges ovan. Första kontrollen ska ske så snart verksamheten är i full drift och sedan så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer eller vid klagomål, i samråd med tillsynsmyndigheten. Den fortsatta kontrollen av buller bestäms i samråd med tillsynsmyndigheten utifrån utfallet av utförda bullerkontroller. Den närmare utformningen av kontrollen ska anges i kontrollprogram enligt villkor 23.

Motivering

Täktverksamheten innebär krossning, sortering, upplagskörning, skutslagning, borrar och sprängning. Det finns en risk för bullerstörning från dessa arbetsmoment och därför anser MPD att villkor om arbetstider ska föreskrivas. Den bullerutredning som bolaget tagit fram visar på att verksamheten vid full drift inte ska ge större bullerbidrag än 40 dB (A) vid de omgivande bostadshusen. Mot bakgrund av detta bedömer MPD att verksamheten kan bedrivas med god marginal till föreskrivna begränsningsvärden för buller. Eftersom att verksamheten enligt utredning ger ett bullerbidrag vid bostäderna som ligger en bra bit under naturvårdsverkets riktlinjer för buller är det inte skäligt att från början föreskriva kontinuerliga kontroller av buller. Däremot är det skäligt att föreskriva att så fort verksamheten kommit i full drift, det vill säga alla arbetsmomenten är igång, kontrollera bullerbidraget vid bostäderna. Utifrån utfallet vid denna kontroll kan sedan fortsatt kontroll av buller föreskrivas. Om verksamheten förändras så att den ger upphov till mer buller ska de nya förhållandena utvärderas genom en kontroll av bullerbidraget.

Stockholm

(exempel från ett beslut för bergtäkt 2009-10-20)

Buller från verksamheten, inklusive transporter inom verksamhetsområdet, ska begränsas så att den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder inte överstiger följande begränsningsvärden:

50 dB(A) vardagar (mån-fre) utom helgdagar kl. 07.00-18.00

45 dB(A) kvällstid kl. 18.00-22.00 samt lördag, söndag och helgdag kl. 07.00-18.00

40 dB(A) nattetid kl. 22.00-07.00 med högsta momentana ljudnivå 50 dB(A)

De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras genom ljudnivåmätningar vid kringliggande fastigheter. Kontroll ska ske senast sex månader efter att anläggningen tagits i drift, därefter minst en gång vart tredje år. Om det sker förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer ska kontroll ske.

Skåne

I Skåne har vi satt följande **villkor för ljud från vindkraft**.

Den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder får på grund av vindkraftanläggningen inte överstiga 40 dBA ekvivalent ljudnivå.

Den ekvivalenta ljudnivån ska kontrolleras genom närfältsmätningar och beräkningar eller genom immissionsmätningar vid bostäder. Inom ett år från det att vindkraftanläggningen tagits i drift ska en kontroll av den ekvivalenta ljudnivån vid de tre närmast belägna bostäderna utföras. Kontroll ska därefter ske så snart det föreligger förändringar i verksamheten som kan medföra ökade ljudnivåer, dock minst en gång vart femte år.

Motivering:

Av den praxis som vuxit fram genom ett flertal domar från Miljööverdomstolen framgår att den ekvivalenta ljudnivån från vindkraftanläggningar inte får överstiga 40 dBA utomhus vid bostäder. Ekvivalent ljudnivå beräknas som ett medelvärde under en viss tidsperiod. Vid kontrollmätning kan korta, upprepade, mätperioder användas.

Immissionsmätningar ska genomföras enligt Elforsk rapport 98:24. Vid immissionsmätningar krävs att vindriktningen är från vindkraftverken mot bostadshuset (medvind) och att vindstyrkan är mellan 6 och 10 meter per sekund på 10 meters höjd över mark. Emissionsmätningar, enligt IEC 61400-11, och beräkning kan utföras oberoende av vindriktning då vindstyrkan är mellan 6 och 10 meter per sekund på 10 meters höjd över mark eftersom verkens källljudnivå är oberoende av vindriktningen. Beräkningen ska sedan göras för medvindsförhållanden med resultatet från emissionsmätningen som källljudnivå. Immissions- och emissionsmätningar, inklusive beräkning, ger enligt Länsstyrelsens bedömning liknande resultat varför verksamhetsutövaren ges möjlighet att välja metod.

Enligt Naturvårdsverkets rapport, "Ljud från vindkraft", har mätningar av infraljudnivåer från normala typer av vindkraftsaggregat visat på så låga nivåer att de helt saknar betydelse ur störningssynpunkt för människor.

För en **sandtäkt har följande villkor fastställts**: Buller från verksamheten får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder än 50 dBA dagtid (kl. 7-18) måndag-fredag, 40 dBA nattetid (kl. 22-07) samtliga dygn och 45 dBA övrig tid.

Buller från verksamheten får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid arbetslokaler för ej bullrande verksamheter än 60 dBA dagtid (kl. 7-18) måndag-fredag, 50 dBA nattetid (kl. 22-07) samtliga dygn och 55 dBA övrig tid.

Om ljudet innehåller ofta återkommande impulser eller hörbara tonkomponenter eller bådadera ska den tillåtna ljudnivån sänkas med 5 dBA-enheter. Momentana ljud får som nattetid (kl. 22-07) samtliga dygn uppgå till högst 55 dBA.

Motivering: Detta är en ny verksamhet och därför bör Naturvårdsverkets riktvärden för buller avseende nyetablering av verksamhet gälla som begränsningsvärden. Bostäder inkluderar även fritidshus. Länsstyrelsen anser inte att kontrollen behöver regleras i villkor då verksamheten har god marginal till begränsningsvärdena. Det innebär att tillsynsmyndigheten vid behov kan föreskriva om kontroll.

Jönköping

Utdrag från beslutsmall:

Villkor Buller

Normalfallet. Villkoret gäller vid bostadshus.

1. Buller från verksamheten ska begränsas så att det vid närliggande bostäder inte överstiger följande ljudnivåer:

	Ekvivalent	Momentan
Måndag-fredag kl. 07-18	50 dBA	-
Lördag, söndag och helgdag kl. 07-18	45 dBA	-
Kvällstid kl. 18-22	45 dBA	-
Natttid kl. 22-07	40 dBA	55 dBA

* Lägg till relevant text enligt nedan.

Ej bullrande verksamhet. Villkoret gäller vid arbetslokaler.

2. Buller från verksamheten ska begränsas så att det vid närliggande arbetslokaler för ej bullrande verksamhet inte överstiger följande ljudnivåer:

	Ekvivalent
Måndag-fredag kl. 07-18	60 dBA
Natttid kl. 22-07	50 dBA
Övrig tid	55 dBA

* Lägg till relevant text enligt nedan.

***Text till bullervillkoret, använd de stycken som är relevanta för villkoret.**

Om bullret från verksamheten innehåller impulsljud eller hörbara tonkomponenter ska ovanstående ekvivalenta ljudnivå sänkas med 5 dBA-enheter.

Bolaget/kommunen ska senast den > eller inom tid som tillsynsmyndigheten bestämmer, för tillsynsmyndigheten redovisa en plan för bullerbegränsande åtgärder så att en nivå 5 dBA lägre än ovanstående kan nås. Tillsynsmyndigheten får därefter besluta om sådana åtgärder.

Ljudnivåerna ska kontrolleras genom mätning eller genom närfältsmätningar och beräkningar. Ljudnivåerna ska kontrolleras vid de bostäder som förväntas få de högsta ljudnivåerna under de tidsperioder av dygnet då bullerstörningar kan förväntas inträffa. / I de fall verksamhet pågår endast del av en period eller om verksamhetens ljudnivå varierar mycket ska den ekvivalenta ljudnivån mätas eller beräknas för den tid då den bullrande verksamheten pågår, lämpligen som ekvivalentnivån för den mest bullrande timmen. /För enstaka bullerkällor med diskontinuerlig gång (t.ex. fläktar och pumpar) ska beräkningen ske för den tid bullret alstras. Kontroll av ljudnivåer ska ske så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer, /dock minst en gång varje år/ vart annat år/ vart tredje år/eller när tillsynsmyndigheten så bestämmer. Kontroll av bullervärden ska ske i enlighet med gällande standarder.

Ett överskridande av ovan angivna begränsningsvärden ska åtföljas av omedelbara och tillräckliga åtgärder för att överskridandet inte ska upprepas. Bolaget ska, inom 10 arbetsdagar eller inom den tid som tillsynsmyndigheten bestämmer, till tillsynsmyndigheten redovisa vilka skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som bolaget vidtagit samt vilka långsiktiga åtgärder som avses vidtas för att överskridandet inte ska upprepas. / När åtgärderna genomförts ska minst en uppföljande kontroll av ljudnivåerna ske enligt ovan.

Alternativ när bullerstörning osannolik

Buller från verksamheten ska begränsas så att ljudnivån vid närliggande bostäder inte överstiger följande värden:

	<i>Ekvivalent</i>	Momentan
Måndag-fredag kl. 07-18	50 dBA	-
Lördag, söndag och helgdag kl. 07-18	45 dBA	-
Kvällstid kl. 18-22	45 dBA	-
Nattetid kl. 22-07	40 dBA	55 dBA

Om bullret från verksamheten innehåller impulsljud eller hörbara tonkomponenter ska ovanstående ekvivalenta ljudnivå sänkas med 5 dBA-enheter.

De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras/ genom mätning vid de bostäder som förväntas få de högsta ljudnivåerna/ genom närfältsmätningar och beräkningar. Ekvivalentvärdena ska mätas under/ beräknas för /de tidsperioder av dygnet som anges ovan. Om det inom del av en tidsperiod förekommer högre ljudnivåer, som har betydelse för ekvivalentnivån för hela tidsperioden, ska dessa mätas och relateras till de angivna begränsningsvärdena. Kontroll ska ske då tillsynsmyndigheten så bestämmer. Bullermätning ska ske enligt Naturvårdsverkets meddelande 6/1984 "Metod för immissionsmätning av externt industribuller" eller motsvarande uppdaterade riktlinjer.

Om de angivna bullervärdena överskrids ska bolaget senast 10 arbetsdagar, eller inom den tid som tillsynsmyndigheten bestämmer, till tillsynsmyndigheten anmäla orsak till överskridandet samt ange vilka åtgärder som vidtagits och som bolaget avser att vidta så att värdena enligt ovanstående kan innehållas.

Alternativt

Buller från verksamheten ska begränsas så att ljudnivån vid närliggande bostäder inte överstiger följande värden:

	<i>Ekvivalent</i>	Momentan
Måndag-fredag kl. 07-18	55 dBA	-
Lördag, söndag och helgdag kl. 07-18	50 dBA	-
Kvällstid kl. 18-22	50 dBA	-
Nattetid kl. 22-07	45 dBA	55 dBA

Om bullret från verksamheten innehåller impulsljud eller hörbara tonkomponenter ska ovanstående ekvivalenta ljudnivå sänkas med 5 dBA-enheter.

De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras/ genom mätning vid de bostäder som förväntas få de högsta ljudnivåerna/ genom närfältsmätningar och beräkningar. Ekvivalentvärdena ska mätas under/ beräknas för /de tidsperioder av dygnet som anges ovan. Om det inom del av en tidsperiod förekommer högre ljudnivåer, som har betydelse för ekvivalentnivån för hela tidsperioden, ska dessa mätas och relateras till de angivna begränsningsvärdena. Kontroll ska ske så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer, dock minst en gång varje år/ vart annat år/ vart tredje år. Bullermätning ska ske enligt Naturvårdsverkets meddelande 6/1984 "Metod för immissionsmätning av externt industribuller" eller motsvarande uppdaterade riktlinjer.

Bolaget/kommunen ska senast den > eller inom tid som tillsynsmyndigheten bestämmer, för tillsynsmyndigheten redovisa en plan för bullerbegränsande åtgärder så att en nivå 5 dBA lägre än ovanstående kan nås. Tillsynsmyndigheten får därefter besluta om sådana åtgärder.

Om de angivna bullervärdena överskrids ska bolaget senast inom 10 arbetsdagar, eller inom den tid som tillsynsmyndigheten bestämmer, till tillsynsmyndigheten anmäla orsak till överskridandet samt ange vilka åtgärder som vidtagits och som bolaget avser att vidta så att värdena enligt ovanstående kan innehållas.

Motivering Bullervillkor

Miljöprövningsdelegationen anser med hänsyn till verksamhetens närhet till boende att buller från verksamheten ska regleras i villkor. Begränsningsvärdena motsvarar ljudnivåerna för nyetablerad industri i enlighet med Naturvårdsverkets råd och riktlinjer "Externt industribuller – allmänna råd" (SNV RR 1978:5, reviderad 1983). Miljöprövningsdelegationen föreskriver dock en skärpning av värdet för lördagar så att detta blir samma värde som för sön- och helgdagar.

I Naturvårdsverkets allmänna råd anges att tillåten bullernivå bör sänkas med 5 dBA om bullret innehåller impuls ljud eller hörbara tonkomponenter. Orsaken till sänkningen är att buller med sådant innehåll upplevs som mer störande. Detta gäller till exempel vid >>>(t.ex. nitningsarbete/slag i transportörer / lossning av järnskrot)

Kontroll av bullervärden ska ske genom mätning varvid Naturvårdsverkets meddelande 6/1984 "Metod för immissionsmätning av externt industribuller" eller motsvarande uppdaterade riktlinjer ska användas. Om immissionsmätningar, dvs. mätningar vid bostäder, inte kan utföras på grund av inverkan från andra ljudkällor kan kontroll ske genom närfältsmätningar och beräkningar av ljudnivån vid bostäder eller andra störningskänsliga objekt. Bullerberäkning bör utföras i enlighet med ISO 9613 (ISO 9613-1:93 Attenuation of sound during propagation outdoors). Mätningar och beräkningar ska dokumenteras så att kvalitén kan bedömas. Lämpliga kontrollpunkter är på fastigheterna >>>> eller andra referenspunkter som tillsynsmyndigheten godkännt. Miljöprövningsdelegationen vill upplysa om att ljudnivåerna gäller alla bostäder, inte enbart de närmaste.

Begränsningsvärdena ska kontrolleras då bullerstörningar kan förväntas inträffa. / I de fall verksamhet pågår endast del av en period eller om verksamhetens ljudnivå varierar mycket bör den ekvivalenta ljudnivån mätas eller beräknas för den tid då den bullrande verksamheten pågår, lämpligen som ekvivalentnivån för den mest bullrande timmen. / För enstaka bullerkällor med diskontinuerlig gång (t.ex. fläktar och pumpar) beräknas bullret under den tid bullret alstras.

Miljöprövningsdelegationen anser att kontroll av ekvivalenta och momentana ljudnivåer ska ske så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer eller /minst en gång vart tredje år./när tillsynsmyndigheten så bestämmer.

Överskridande av de angivna ljudnivåerna medför en skyldighet för bolaget att underrätta tillsynsmyndigheten, /och / att vidta åtgärder för att förhindra fortsatta överskridanden / samt att utföra uppföljande kontroll.